

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

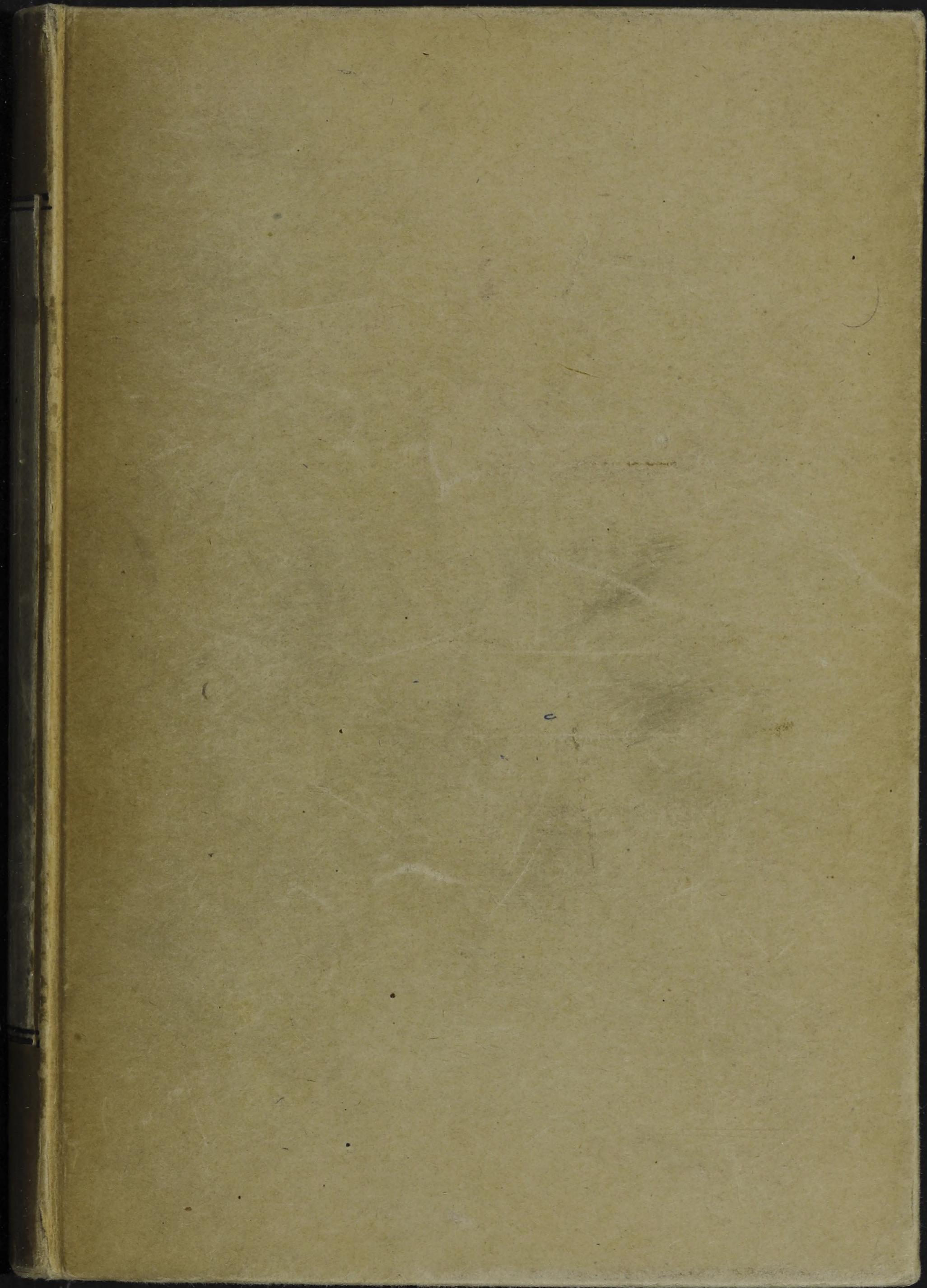
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

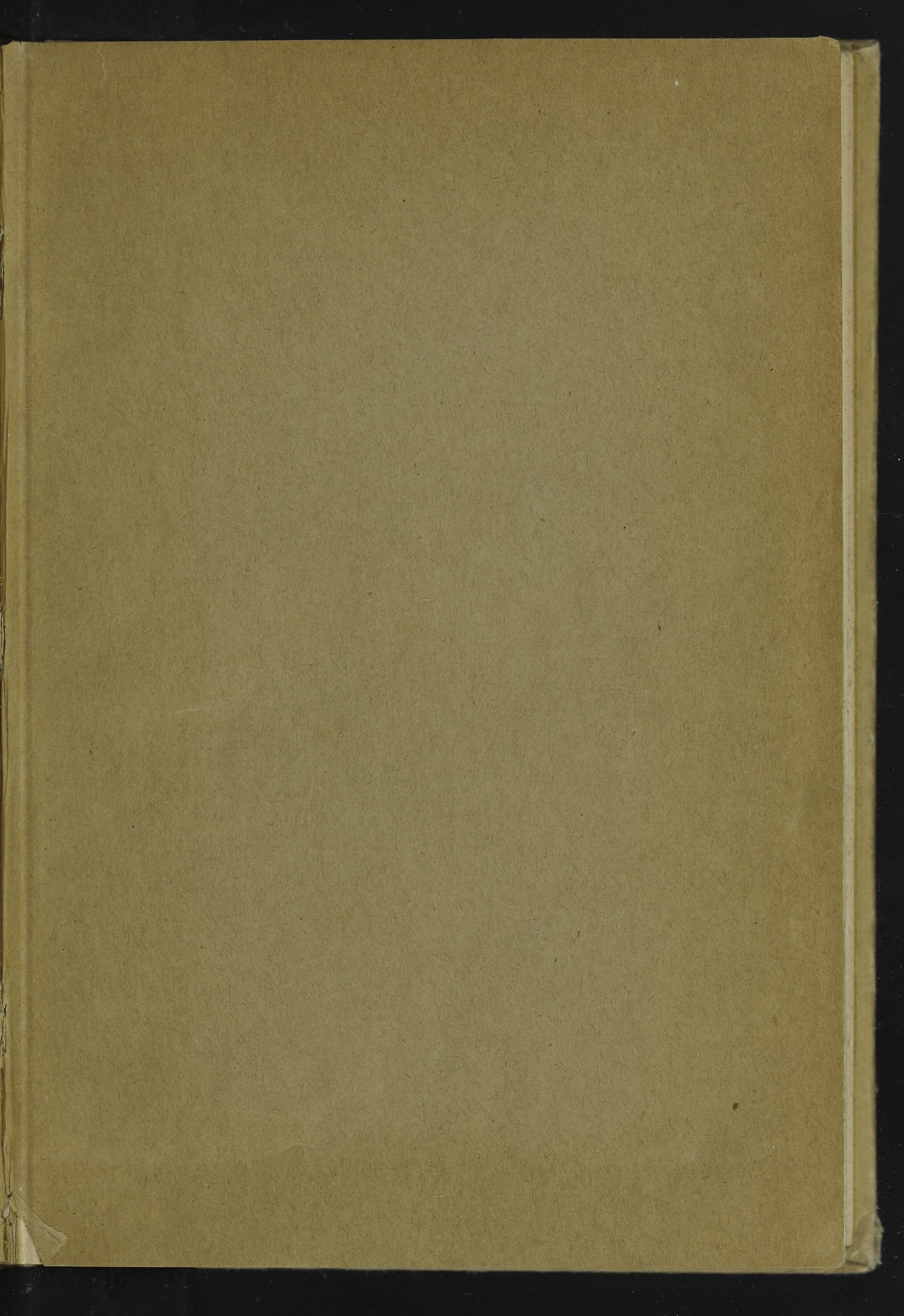
LUNDS
UNIVERSITET

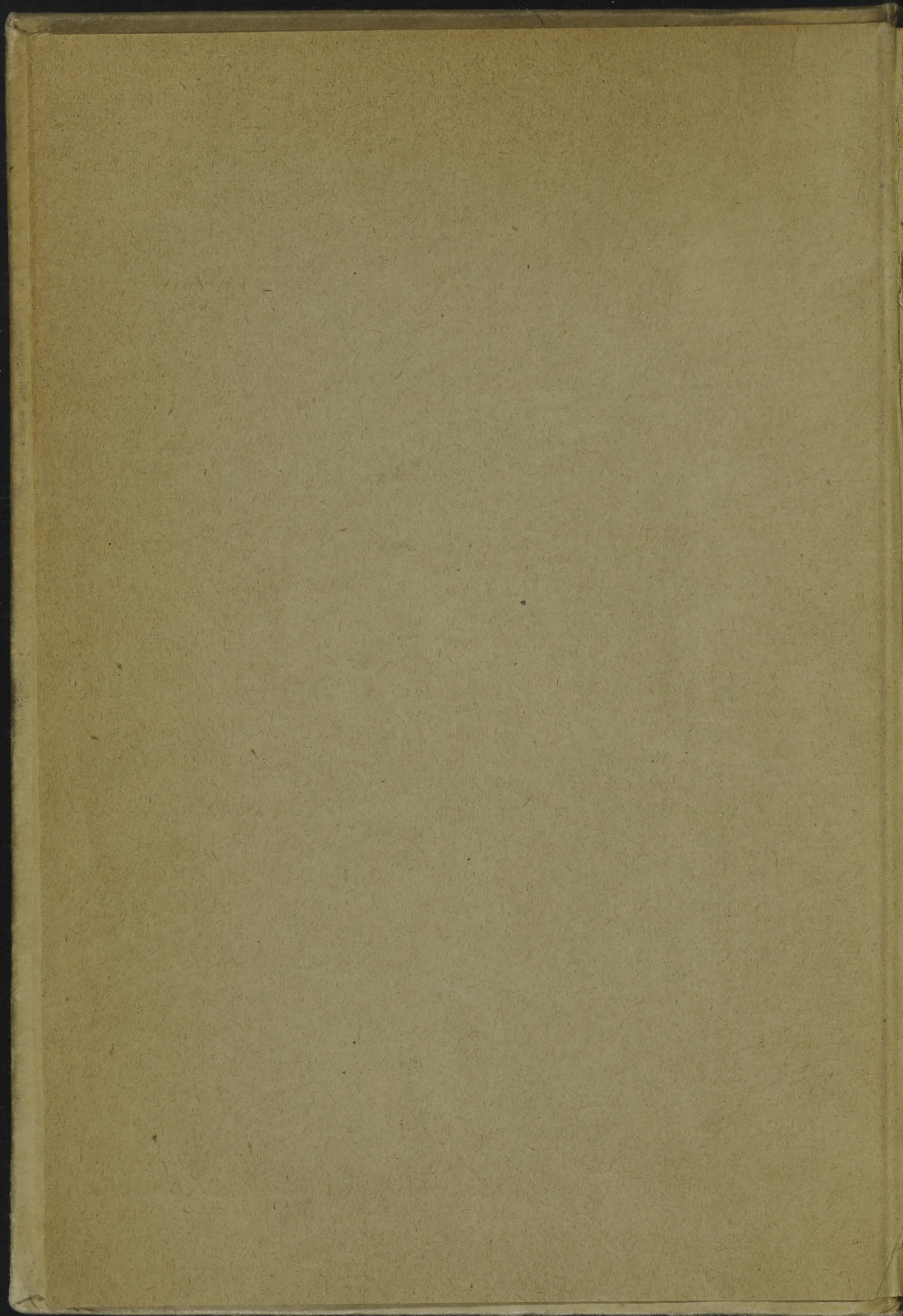

UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt.
Su.

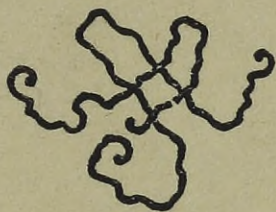

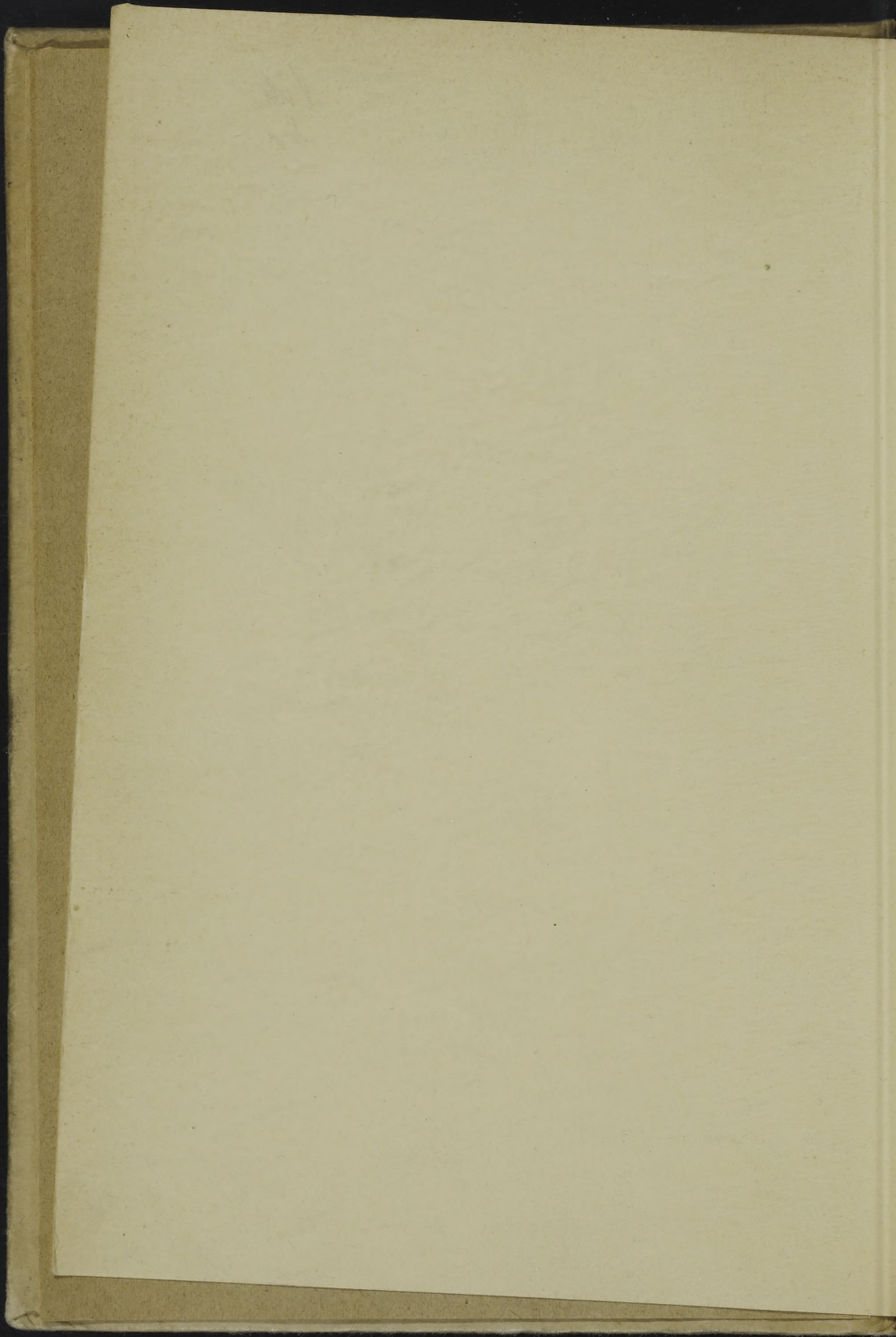
JAC. AHRENBERG

MED

STYRKANS RÄTT

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

MED
STYRKANS RÄTT

ÄFVENTYR OCH STRIDER I ÖSTERLED

AF

JAC. AHRENBERG

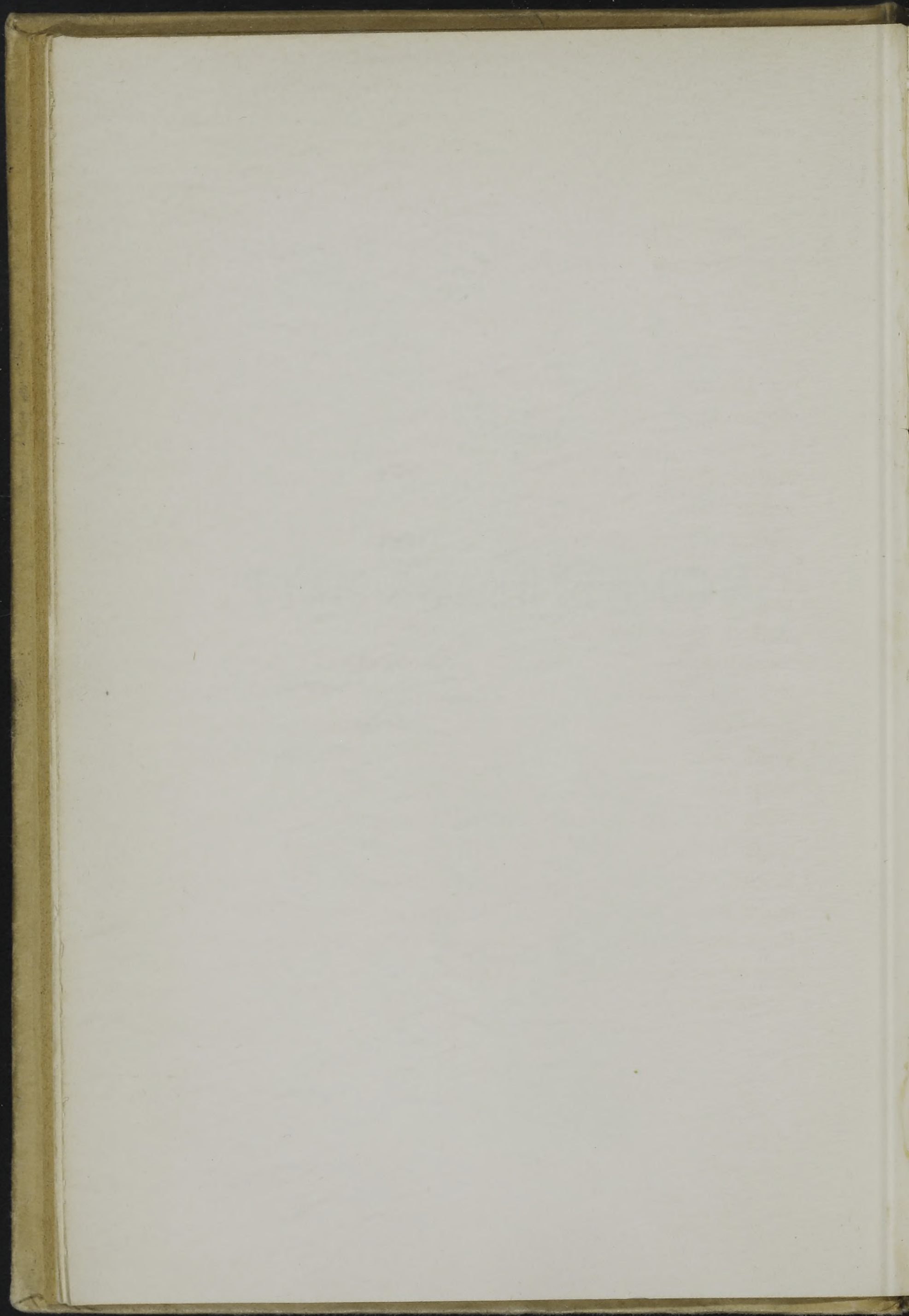
STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

HELSINGFORS 1899

HELSINGFORS CENTRALTRYCKERI

MED STYRKANS RÄTT

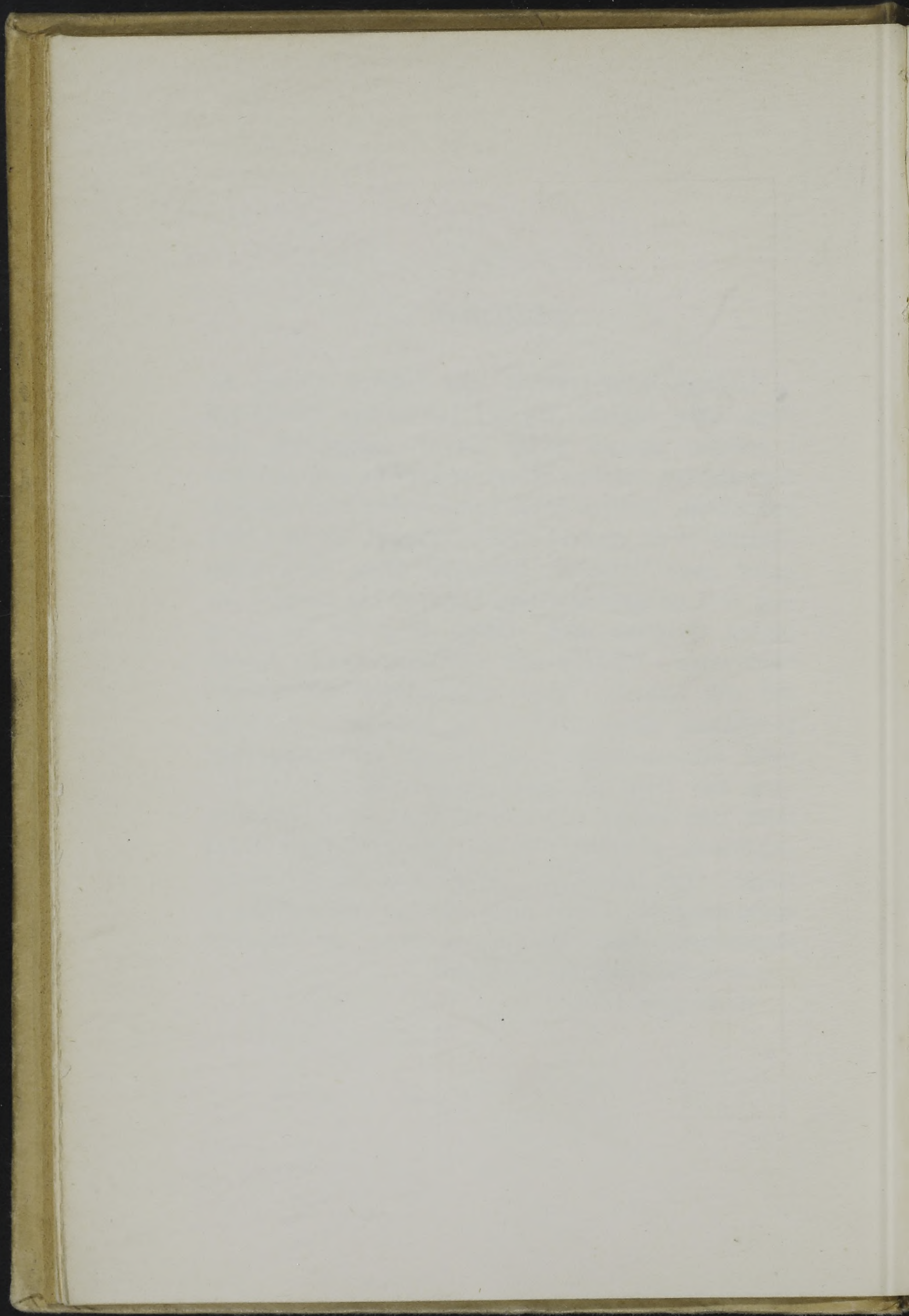

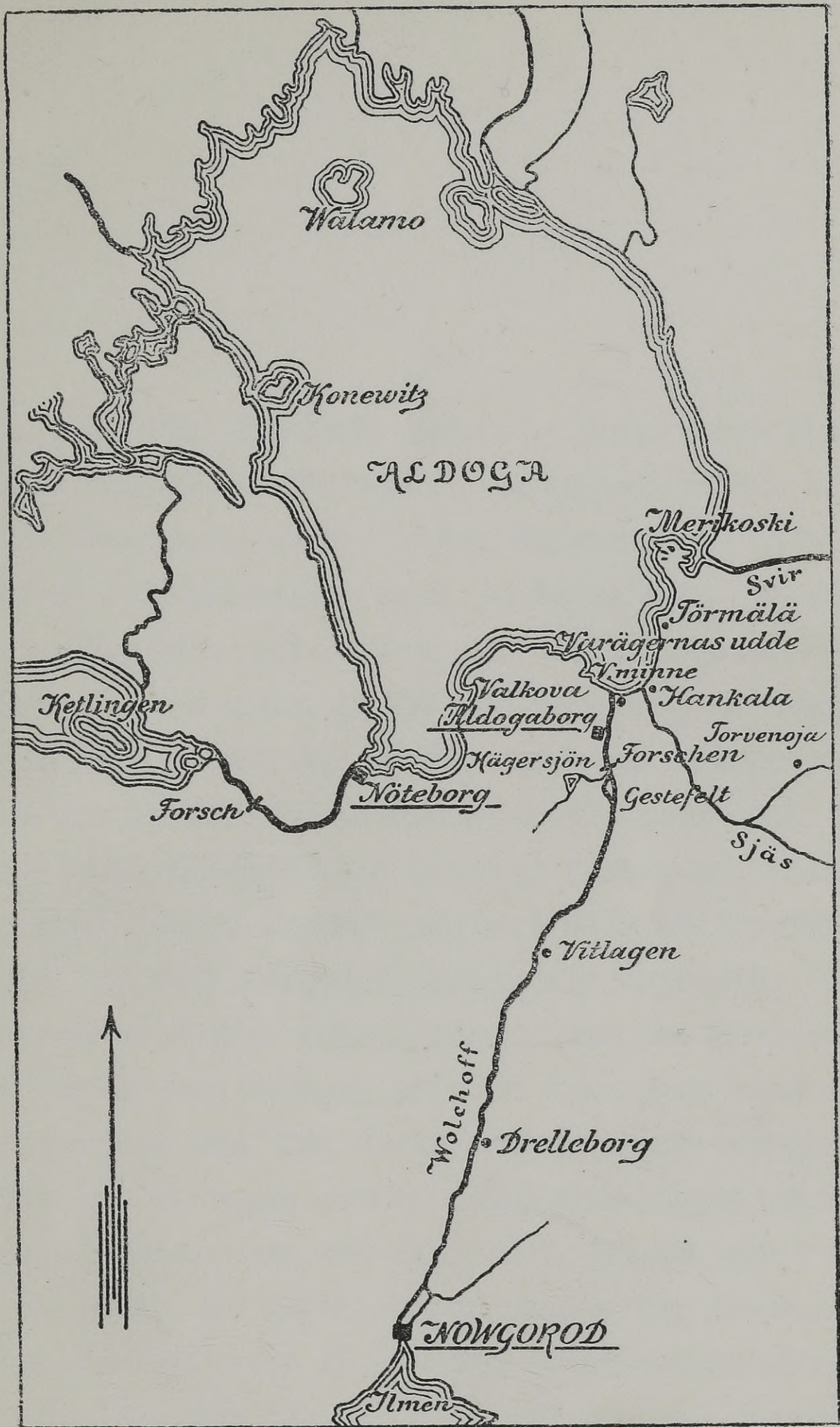
FÖRORD.

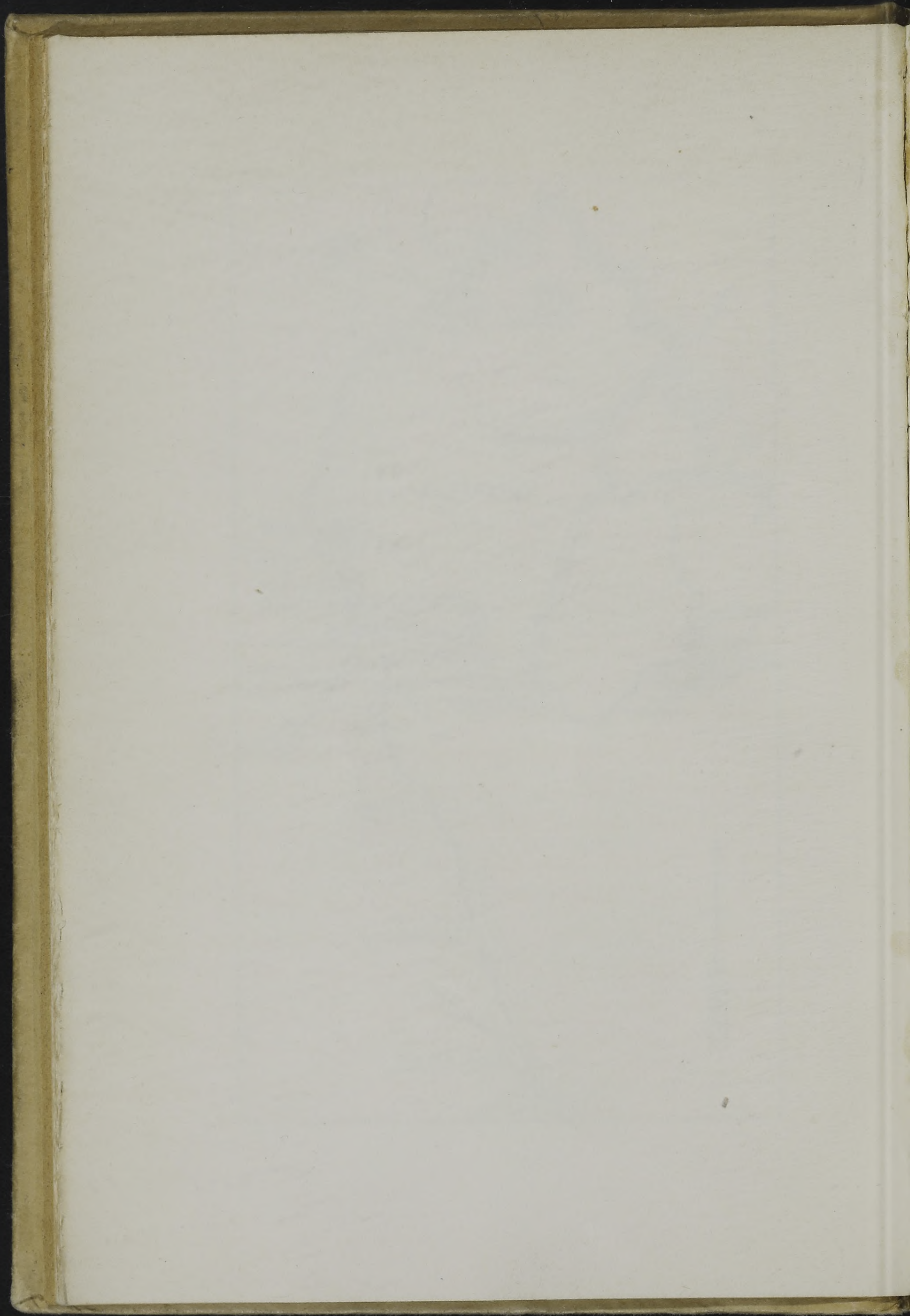
Ladoga hette i äldsta tider Aldeiga, Aldaga, Aldoga, Alda, Aldeck. Jag har valt formen Aldoga och i enlighet därmed bildat namnet Aldogaborg, icke Aldeigjuberg, Aldeigja såsom varande de vanligast förekommande, emedan dessa namn tyckes mig vara tyskt skrifsätt af ett slaviskt uttal. Gutarnes faktori i Novgorod hette Gotenhof, Gutenhoff, äfven detta tyckes mig vara en germanisering, hvarföre jag användt Gutagård, Gutarnes gård. Öfriga namn äro sådana de förekomma i traktater och handlingar mellan Novgorod och Lybeck. Några anakronismer förekomma i berättelsen, såsom tiden för det byzantinska käjsardömet återupprättande och Wiborgs slotts grundläggning, den förra händelsen skjutes några år framåt i tiden, den senare några år tillbaka, naturligtvis utan angifvande af åratal. En del episoder, såsom Disas klagan, Egil Jarlaskalds uppträdande på lekvallen i Aldogaborg och Urhos dröm, äro fria bearbetningar af fornnordiska sagor. Berättelsen vänder sig främst till den äfventyrsälskande ungdomen.

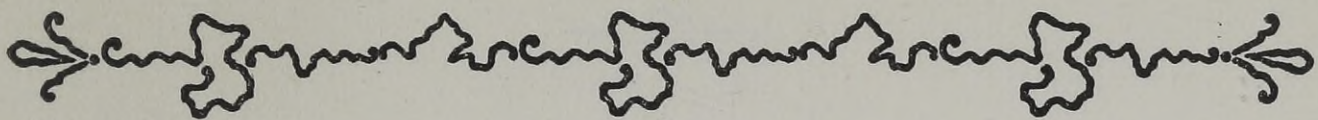
Helsingfors 1899.

J. A.

Ej långt från Volchoffs utflöde ur Ilmen ligger Novgorod, varägernes Holmgård, Gardarikets största och mest betydande stad. Floden klyfver den i tvänne hälfter: handelsstaden med Jaroslavs borg på den högra stranden och Kremlj med Sofiastaden på den vänstra. Den mark, på hvilken Novgorod är byggd, är så sumpig och låg, att handelsstaden stundom om vårarne nästan öfversvämmas af Volchoffs och en dess biflod, Slavjanskojas, grumliga vatten; och understundom sköljas Kremljs murar så häftigt af Volchoffs böljor, att hela sträckor ryckas bort af vågsvallet. Det innersta af Kremlj eller Djetinetz, som det äfven kallas, är så högt beläget, att man öfver dess murkrön kan se hela den vida, flacka, af ängsmarker och glesa löfdungar upptagna slätten. Med undantag af trakten kring Jaroslavtornet och den heliga Nikolai och Procopii kyrka är sjelfva handelsstaden för det mesta tom, men vid tiden för de stora sommarmarknaderna samlas där folk från det östra och nordliga Europas

alla näjder i tusenden och åter tusen. Öfver det stormiga varägerhafvet, Östersjön, komma varäger (svenskar) och tyskar i stora välbeväpnade och väl utrustade skaror. Öfver Peipus-sjön komma littauerne, och från andra sidan om Okovska skogen (Valdaj) möta skilda stammar af slaver. Det är folk af alla raser, som då där stämma möte.

Vid dessa marknadstider kunde man på Novgorods gator se karelare beväpnade med spjut och bågar, klädda i ljusa ylledrägter, tillknäppta med knappar af gediget silfver och åtföljda af kvinnor, klädda i rikt broderade drägter i rödt och grönt på hvitt botten, och med brokiga förkläden och hvita hucklen öfver hufvudet; ester i dystra, rostbruna och svarta långrockar; lappar i kläder af renskinn, Petschoras och Dvinas söner i dyrbara pelsverk af mård och hiller och med mössor af hvita fåglars skinn, som sömmats hop med purpurfärgade trådar, och som med örtsafter målat långa ränder på sina smutsgrå ansikten; tatarer och perser i höga ullmössor och, hvad som städse väckte de andras spe och munterhet, med byxor, som dolde benens form och gáfvo dem ett otympligt löjligt utseende. Man kunde icke märka att de voro beväpnade, men blef där strid, döko genast deras dolkar upp ur sina dålda, silfverbeslagna slidor. Där kunde man se Tscheremissernas kvinnor, som än i dag ådaga-

lägga sin blygsamhet därigenom att de aldrig visa sina ben, likasom de tatariska aldrig visa sina ansikten, och Tjuvassernas hustrur, som bära ett huckle liknande en saracenisk hjälm och kring höfterna en rustning af metall och djurhud, liksom ländstycket på en stridshäst. På de förandligade, fina dragen, på den smärta växten och på den diskreta men på samma gång präktiga dräkten kunde man igenkänna greken från Konstantinopel. Där varsnades äfven krivitjer och merer och otaliga representanter för dessa folk, som hvart och ett pretenderade ett särskildt namn för sin stam, ehuru de i själfva verket alla voro af samma ras, finska folk, bosatta mellan Altai i öster och Östersjön i väster.

Midt bland alla dessa främlingar på Novgorods gator gingo slaver och varäger, som vid denna tid voro så snarlikt klädda, att man på dräkten knappast kunde skilja dem åt, åtminstone ej hvad de högre stånden beträffade. De buro lysande dräkter i skar-lakan, blått och grönt, prydda med guld och pälsverk, de rörde sig icke ute utan att vara så godt som fullt rustade med svärd, båge och sköld. De förnämligaste bland dem åtföljdes af rikt klädde handgängare, som buro en hel arsenal af vapen. Med berättigad stolthet kallade de sig borgare af Stor

Novgorod, och sin borgmästare hedrade de med titeln „Herr Stor Novgorod.“

Guterna bildade i Novgorod en klass för sig. De voro de ende varäger, som ej voro krigare; också gingo de nästan obeväpnade i folkvimlet. Deras dräkt var enkel, som det anstår ett arbetande folk: en lång lifrock, brun eller blå af frisiskt eller flandiskt tyg, kantad med skinn eller tyg i annan färg än sjelfva drägten, tätt åtsittande och ombundna strumpor samt en mössa af mörkt skinn eller vadmal; se där allt. I stora skaror kommo de hvarje vår på sina rikt lastade fartyg öfver varägerhafvet längs Finlands sydkust till Nevans öar och kallades där „sommarmarfare“. Där omlastade de sina varor i små karelska båtar, som de sedan rodde upp till Ladoga och Volchoff. Omkring en dags rodd från dess mynning, fanns af ålder deras stad Aldogaborg. Här hvilade de under ett par dagar ut efter resans mödor. Så rodde de åter upp för „Forschen“ — med detta skandinaviska ord betecknades Volchoff-fallet af de kringboende folken — till Novgorod, till Gutagård, det område af staden, som de aftvingit borgarena i Novgorod, och där allt var ordnad enligt gotisk lag, och dit ingen novgorodare vid strängt straff fick sätta sin fot.

Här i Gutagård hade de sin åt den helige Olof vigda kyrka, sitt gilleshus, sina magasiner och sina

små bodar, som alla vette med gafveln mot gatan och likt marknadsstånd öppnades mot den. I vånningen ofvan boden funnos vanligen trenne lagerrum, ty gutarne voro inga småkrämare utan handlade endast i stort. I den lilla boden hade de därför endast sitt proflager. Gutagård omgafs med ett högt pålverk af ek, dess port bevakades af varägiske krigare, som jämte prästen voro de enda som bodde här året om.

Inom gutarnes gård befalde äldermannen ensam, dock efter att ha hört fyra af honom valde rådmän. Han förde alla underhandlingar med posadniken, borgmästaren i Novgorod och med stadens „vjetje“, folkförsamlingen. I Gutagård förde han ordet vid „stevnerna“, till hvilka han kallade mästare och gesäller — så benämndes handelsmännen och deras biträden; — gällde det stora, viktiga spörsmål, fingo till och med lärlingarna vara med.

Det hette att guterna fingo dröja i Novgorod från vår till höst, men icke längre. Den dag om våren, då de fingo rycka in i staden, var icke bestämd, men om hösten ringdes i vjetjes väldiga klockor på den Mariedag, som var närmast före Mikaelsmässan; det var signalen till uppbrott. Den ringningen kände alla guter, och skyndsamt började de att i själfva kyrkan packa in sina varor. Det franska och renska vinet fördes i kyrkans källare, engelsk vadmal, flamsk ylle

och portugisiskt siden trafvades upp i kyrkans skepp och kor, men på altaret fick intet läggas; allt fördes samman i Herrens heliga hus, så lästes kyrkan med starka bommar af ek, och Visby stads sigill, lammet med fanan, trycktes på dörren.

Alla varor som köpts, vax, honung, orientaliskt siden, sammet från Bagdad, skarlakan och gyllenbrokad, lastades i båtar, det bar af till Aldogaborg, till Nöteborg, karelarenas stad, och öarna vid Nevan. Där väntade öresundsflottan, och samma väg man kommit for man åter till den härliga fäderneön, till hafvets pärla, sagornas stad, Visby.

Sune Haraldson, en energisk och förslagen man från Visby, hade i sexton år hvarje vår valts till guternes ålderman. Han hade lärt sig slavernas språk och funnit på den illfundigheten att om hösten icke återvända till Visby utan stanna i Aldogaborg, hvilket mycket harmade dem bland Novgorods borgare, som idkade samma slags handel som han. Han fortfor att genom mellanhänder på Novgorod drifva sina affärer från Aldogaborg, allt medan han därstädes slog under sig jord och utmarker till den karelska bondehöfdingen Hankas förtret, ty sedan urminnes tider hade all mark på båda sidor om Volchoffs mynning ansetts tillhöra karelarne af den släkt, som bar namnet Merikoski, och till hvilken Hanka hörde.

Bittra tvister och stridigheter utkämpades mellan de båda representanterna för dessa tvänne raser, och Hanka drog vanligen det kortare strået, utom då det gälde det stora fisket i Forschen. Här vågade icke Sune Haraldson fara fram med sin vanliga hänsynslöshet. Forschen med sitt otroligt gifvande lax- och sikfiske var de olika stammarnas och folkens gemensamma egendom. Alla måste ha rätt till den, ty den som utestängdes vore helt enkelt dömd till svältdöden eller till att flytta bort till andra näjder.

Sune Haraldson hade varit gift med en älskvärd gutisk kvinna, som följt honom till Gardarike, till Novgorod. Hon hade födt honom en son Stenkil och en dotter Disa, känd i hela Novgord för sin ljusa, nordiska fägring. Ännu en son, Ulf, föddes åt Sune; han fick binamnet „den senfödde“, ty Sune likasom hustrun voro då redan till åren komna.

När Ulf föddes, dog modren till Sunes stora sorg, ty han älskade henne varmt och satte värde på hennes råd. Därtill kom att hon här i främmande land hade blifvit honom mera än hans hustru; hon blef minnet af hans ungdom, hans härliga fäderneö, hon blef det enda och det starkaste bandet med det land, som sett honom födas, och dit han ständigt tänkt att återvända, då han tjänat sig en förmögenhet.

Efter hustruns död hade han i sitt hus upptagit en kvinna från Aldogaborg, Brunhilde, till sällskap åt döttern Disa och för att förestå hans sköflade hem. Då hon ännu var ung och af mycken fågring, förspådde både vän och ovän att Brunhilde snart nog skulle blifva hans andra hustru, men Sune Haraldson tycktes icke ens hafva en tanke därpå. Han hade lefvat ut sitt kärlekslif, hans ungdoms enda lidelse var utbrunnen — hustrun var död. Däremot hade hans återstående passioner, förvärfsbegäret och maktlystnaden, på äldre dagar så tilltagit, att han stötte sig med flere än en bland dem som i början hållit den energiske och kloke köpmannen under armarna.

I Gutagård bodde Sune Haraldson, som i egenkap af älderman för guterna fick välja hvilken bostad han ville, i två små låga, men mycket dyrbart inredda rum. Bonader af silke prydde dagligstugan, där man både åt och sof. Taket var betäckt med så kallade språnglingsstycken, brokader insydda mellan veckade stycken af skiftande siden. Möblerna voro få: kring väggarna stodo fasta bänkar täckta med hyenden, dessutom innehöll rummet ett stort bord och en säng, där hela familjen sof gemensamt; — en i sänghimmeln upphängd bonad skilde de två könen åt. En öppen spisel af tegel fanns i ett hörn af rummet. Fönstren voro små och bredare än höga,

de hade till rutor tunnt skinn af lam eller kalf, som oljedränktes ett par gånger om året. Ännu följde man forntidssed däri, att köket befann sig afskildt.

Det år, hvarmed vår berättelse börjar, hade medfört en ovanligt tidig vår. Redan de första dagarne af april var marken bar och skiftade redan i grönt. Sune Haraldson hade kommit med våren, hade låtit ro sig upp från Aldogaborg, ehuru isflakorna ännu hindrade hans färd i Volchoff och vid Gutagårds brygga. Så tidigt hade han ännu icke kommit något år; men då i öfverenskommelsen med Novgoroderna ingen särskild dag var bestämd, litade han på slavernas vanliga sorglöshet i denna sak och på sin slagfärdiga tunga. Då han därtill var en orädd man, hade han, som nämnts, utan vidare infunnit sig i Novgorod och med sin familj lugnt dragit in i sin bostad i Gutagården. Allt tycktes äfven gå efter Sunes önskan. Den för sin skönhet i hela handelsstaden och bland Stor Novgorods förnämste unge män ryktbara Disa, som nu var tjugu år, började att jämte Brunhilde ställa huset i ordning. Först sedan detta var gjordt, skulle Sunes män bära upp hans varor från båtarna. Sune hade den förargelsen att genast första dagen få se possadnikens stallare, en uppländsk man, Rörik Grimson, som på grund af sitt röda hår kallades Röde, infinna sig för att betrakta kvinnorna

och om möjligt få dem till tals. Redan förut hade han röjt en stark lust att vid alla möjliga och omöjliga tillfällen vilja uppsöka dem och det icke blott i Novgorod, utan ofta äfven i Aldogaborg.

Mellan Sune och Rörík rådde stor oginhet, och föga fattades att icke denna blossade upp i fiendskap. Sune Haraldson ville icke ha en varäg, en krigare, till måg; han hade hoppats att en af de många unga Visby köpmännen skulle bortföra Disa som hustru, och att de alla engång, när Sune vore gammal, skulle draga åter till fäderneön. Men om dessa Sunes drömmar brydde Rörík sig föga, om han ens kände dem. De tvänne männen gingo och sågo oblidt på hvarandra sedan mer än ett år. Hvad som hittills återhållit dem, var å ena sidan Röríks starka intresse för kvinnorna i Sunes hus, å andra sidan den omständigheten, att Sune insåg, att Rörík i sin egenskap af stallare hos „Herr Stor Novgorod“ säkerligen kunde blifva en farlig fiende. Det hade kommit så långt, att där behöfdes endast en droppe för att komma oviljan mellan de båda landsmännen att rinna öfver bräddarna.

När åldermannen nu såg Rörík i Gutagårds närhet, gick han, efter att ovilligt ha hälsat honom, i allt utom glad sinnesstämning för att hos myndigheterna anmäla sin ankomst. Han gick från Falkgatan öfver littauer-

nas gata, mellan tyskarnas öde gårdar förbi falkhandlaren från Gyllene horden vidsträckt fågelhus, där falkarna som bäst skriade, stridde och sletos om det lefvande vildt, som erbjöds dem. Så fortsatte han förbi hästhandlarenas stallar, där hingstarne gnäggade och stampade, där kamphästarna från Svialand höllos i ett tillstånd af raseri för att vid de offentliga förlustelserna på Sofiafältet, inom en af starka pålar hägnad plats, strida mot hvarandra på lif och död.

Icke långt härifrån bodde kvarterets „starost“ och midt emot, i ett stort, af ekbalkar uppfördt hus, „tiunn“. Den förre ägde att bevaka folkförsamlingens, den senare furstens rättigheter i handelsstaden. Sune gick först till tiunns bostad. Porten stod på vid gafvel, gårdshunden låg ihjälslagen vid trappan, dörrar och fönstergluggar stodo öppna, och hela huset såg utplundradt ut. Sune var väl en orädd man, men som alla andra var han vidskeplig. Först mötet med Rörik röde och så denna härjade gård gjorde honom betänksam. Vore det icke bäst, — öfverlade han med sig själf — att vända om. Dock nej; Sune Haraldson lät ej skrämman sig. Han gick till starosten. Denne, som stod på sin förstugukvist och eftersåg trälarnas arbete på gården, ropade redan på långt håll:

— Se, gutarnas ålderman! Hvarje vår kommer du en vecka tidigare än året förut. Snart nog behöfver du inte alls resa till Aldogaborg om hösten, utan blir „liggare“ i själfvaste Novgorod.

— Ja, hvad vill du, Wsevolod Jaroslavitsch! Våren är ju så tidig i år. Men säg mig, hvad har händt tiunn, furstens ställföreträdare?

— Ingenting. Vi ha jagat fursten hans drusjina och alla hans tiunner till Perun. Till påsken, kanske förr, skola vi välja oss en ny furste, medgörligare än den här sista.

— Hvad hade han då förbrutit?

— Han ville tvinga Novgorods soldater, våra egna borgaresoldater, att lyda befälhafvaren för hans drusjina, han trätte med possadniken och vjetje om sina rättigheter, tills alla tröttnade på honom och „visade honom vägen, som för från Novgorod“.

Och med många lyckönskningar om goda affärer under den stundande sommarmarknaden skildes starosten och Sune, de två gamla vännerna.

Denne gick vidare. Genom ett lifligt handelskvarter kom han till det ålderdomliga Jaroslavtornet, som enligt legenden blifvit uppfördt af karelarena, hvilka utan strid lämnat det åt de första slaver, som öfver Ilmen trängde sig upp mot nordnen. I det gamla tornet, täckt med gröna glacerade lerplattor,

och till hvars öfre rum en yttertrappa af groft virke, målad i grönt och rödt, ledde, var „gridnitsan“, Novgorods stads kansli inrymdt.

Åldermannen trädde in i det skumma, hvälfda rummet, belyst af ett enda öppet fönster i den tjocka muren. En frusen skrifvare satt på en träkubbe och värmde sina röda händer vid en brasa i den stora spiseln. Mödosamt steg han upp, när åldermannen kom in.

— Hvad nu då! Har gutarnes flotta redan kommit? — frågade han förvånad.

— Nej, men våren har kommit, och jag har kommit med den. Ingenstädes i vårt patent står det, på hvilken dag vi få komma in på Gutagården, det står blott „från vår till höst“. Och fastän ni, Trifon, fryser — — —

— Ja, jag vet ej af någon vår, jag. Ser ni ej, hur jag fryser. Nej, intet intyg får ni af mig. Kallt ha vi i dag som — — —

Åldermannen lade en byzantisk pänning på bordet.

— Ni har värkligen kallt. En kruka varmt honnungsvatten med kanel och ingefära skulle göra er godt.

Skrifvaren sneglade på pänningen.

Åldermannen lade nu ett gutiskt mynt till det förra.

— Om man späder upp honnungsvattnet med det starka vattnet från Cordova, som fås hos tyska krä-

maren vid flodgatan, behöfver man ingen eld i rummet. Man blir själf varm och ångar som ett imbad. Det skulle ni försöka.

Skrifvaren stack pänningarna på sig, värmde upp sitt bläck vid brasan och skref utan att säga något vidare ett par ord på en bit af hvitt mjukt skinn. Det gälde en befallning åt tenngjutaren Trifon och lagläsaren Boris att vara närvarande, då åldermannen för gutarna bröte Visby stads sigill på kyrkodörren i Gutagården. Så torkade han skriften omsorgsfullt vid brasan och gaf den åt Sune Haraldson.

— Åldermannen vet — sade han, då den andre redan stod vid dörren — att utan Herr Stor Novgorods sigill duger det som jag skrifvit icke till något.

Sune gned skinnbiten betänksamt med handen, såg en stund ned på marken och sade:

— Jag vet det.

Därpå gick han lugnt ut och tog vägen öfver den rymliga träbron, som, till hela sin längd omgifven af fiskhandlare, ledde öfver Volchoff till Kremlj.

Kremljs nio torn och krenelerade murar lyste bländhvita i vårsolens sken. Murarna sågo mera fruktansvärda ut än de i verkligheten voro, ty, byggda af spiror, som de voro, och beklädda med flätvärk af pilkvistar, hade de endast lerslagits på hvardera sidan. Hvarje vår strökos de med kalkfärg för att deras

bristfällighet ej skulle allt för mycket sticka främlingarne i ögonen. Denna ständiga ommålning gaf murarna deras hvithet och staden namn af den „nya“, ehuru den hörde till en af Gardarikets äldsta stadsamhällen. Bakom murarna såg man tornspiror med gröna tak och S:t Sofiakyrkans kupol, som blifvit byggd efter sin världsberömda namne i Konstantinopel af arkitekter, dem den grekiske kejsaren på rådets anhallan sändt till novgorodernas furste Wladimir. Bli-dorna och kastmaskinerna sträckte sina långa svartnade armar öfver murarnas tinnar och knöto likt väldiga jättar hotfullt sina näfvar mot alla, som öfver slätten och längs floden drogo upp mot Kremlj, slavernas heliga och fasta fäste. Tak, täckta med torf, med bräder eller näfver, tak af bly och till och med koppar, stucko upp mellan balsampopplarne med sina bruna, svällande knoppar, hvitstammiga björkar och pilar, så fulla med hängen som om de varit öfverdragna med gult dun.

Omsider kom Sune efter mycket skrik och mycket skuffande öfver bron. Vid stadsporten rådde åter en fruktansvärd trängsel. Porten bevakades i tur och ordning af borgarena och en liten kohort varäger, som vanligen tjänade fursten, men som nu, då denne var fördrifven, tagit tjänst hos staden. Novgorod var vid denna tid näst Byzanz, Rom och Köln, Europas folk-

rikaste stad. I dag var trängseln större än vanligt, ty utskickade från storfurstarne i Kiew och från furstarne i Wladimir och Susdal hade kommit med stort följe, pretenderande att deras respektive herrar skulle väljas till furstar af Novgorod. Olyckligtvis hade sändebuden dagen förut stött på hvarandra en mil utanför staden. Man hade rastat ut i handelsstaden, afundsjukt bevakat hvarandras görande och låtande och nu ville ingendera här vid stadsporten ge den andra företrädet, hvardera ville som den förste rida in i Kremlj. Efter en liflig ordväxling hade sändebuden från Wladimir till slut nästan med våld trängt sig fram. Engång inne i staden hade hvardera parten i sporrsträck rusat öfver Mikechinplatsen, där folkförsamlingarna höllos, och så fram ända till Sofia kyrkan, där de gjorde halt, korsade sig ett ögonblick och redo fram ända till trappan af det ärkebiskopliga huset, hvori possadniken hade sitt mottagningsrum.

Kiews sändebud hade hunnit en hästlängd före Wladimirs till trappan, „den heliga gröna trappan“ kallad, och nu börjades här samma tvist och ordväxling som vid stadsporten. Hvardera ville få företräde först, och Wladimirs ryttare höllo sina hästar så nära trappan, att Kiews utskickade icke kunde komma upp på det första steget. Sune trängde sig beslutsamt mellan de tvistande, steg öfver barrièren

och gick rakt fram till stallaren Rörík röde, som med åtta väl beväpnade borgare helt lugnt stod och såg på huru de bägge partierna tvistade om utrymmet vid trappans fot.

— Jag önskar göra en enda kort förfrågan hos Herr Stor Novgorod; månne den där uppgörelsen där nere skall räcka länge?

Rörík ryckte på axlarna.

— Det är inte godt att veta. I fjor räknade de upp sina anor och värdigheter, tvistade och trätte i timmar om hvem som skulle tagas emot först. Stig därför upp, Sune Haraldson, — och med ett elakt löje tillade han — måtte dig väl gå.

Sune steg upp för den branta och höga trappan, som på utsidan af huset ledde direkte till andra våningen. Den täcktes af ett klumpigt, i brokiga färger måladt tak, uppburet af grofva, rappade tegelpelare. Från trappan kom Sune genom en låg, bred dörr, som öppnades af en rödklädd träl, rätt in i posadnikens rum. Det var ett litet, med krysshvalf öfverhvälfdt rum. Ankarjärnen, som sammanhöllo de klumpiga hvalfven, löpte i kors fritt genom rummet och voro starkt förgyllda. Hvalfvet var gräsgrönt med stora konturerade ornament i cinober. Väggarna täcktes med orientaliska mattor. De små fönstren i de ytterligt tjocka murarna gånvo ett så sparsamt ljus åt

det lilla rummet, att den råa, färgstarka dekorationen i den skumma dagern värkade både harmonisk och rik. Possadniken, en kortvuxen, bredaxlad man, var klädd i full ståt. Han bar en underrock af brokad, däröfver en pälsfodrad, purpurfärgad rock utan ärmor, och som kring halsen var försedd med en gyllne bård, från hvilken Novgorods vapen hängde ned på hans bröst. På hufvudet bar han en purpurfärgad toppmössa med bräm af gråværk och en ekorrsvans, hängande på vänstra sidan ända ned till axeln. På bordet stodo två dyrbara skålar af drifvet silfver, invändigt förgyllda. De skulle lämnas som gåfvor åt sändebuden.

Possadniken var vid mera än dåligt lynne, han var vred. Som en retad ulf i bur gick han af och an i det trånga, skumma rummet. I den tro att det var en tjänare som kommit in, utbrast han:

— Ha de slutat där näre? Vid Jago Baba, varulven som på sin hönsfot går i skogarna, jag vill icke längre vänta på dem. Och hvad vilja de sedan? Jo, att Novgorod skall välja sig en skyddsherre bland deras fattiga furstar och betala dem ett årligt underhåll. Men hvarför svarar du ej? — afbröt han sig otåligt.

— Guds fred, Herr Stor Novgorod. De träta fortfarande där näre, och din stallare tror att det kan

räcka halfva dagen än, — sade Sune Haraldson, vördnadsfullt hälsande, där han stod i halfmörkret längst inne i rummet.

— Nå hvad nu då! Har Öresundsflottan kommit ren, eftersom gutarnas ålderman är i staden?

— Nej, men ängarna äro gröna, luften full af lärkor, och det stora fisket har begynt i Forschen. I mitt patent står att jag får vistas från vår till höst i Novgorod, och nu är jag här, som ni ser.

Possadniken blef förvirrad af detta svar:

— Vår till höst, vår till höst, — sade han, och gick till bordet, där han tog sig en klunk ur en hög silfverstänka, hvarpå han förargad utbrast: — Vid alla hälgon och ärkeenglar, jag tror att hela världen svurit sig samman mot Novgorod. Wladimir och Susdal vilja för pengar försvara oss; Kiew vill för pengar vara vår skyddsherre. Polackerna vilja taga oss i sitt hägn. Hansan och guter taga sig gårdar hos oss och vilja gå ut och in i vår stad som i eget hus. — Han retade upp sig af sitt eget tal och af larmet därutanför, som tycktes taga till allt mer och mer. Till slut slog han näfven i bordet. — Du är här nu, jag ser det. Nå, hvad vill du vidare?

Sune Haraldson tog fram skinnläppen och sade:

— Jag skulle endast anhålla om Herr Stor Novgorods sigill på denna befallning för Trifon tenngjuta-

ren och Boris lagläsaren att intyga det sigillet på gutarnas kyrka är obrutet.

— Beviljas ej — svarade possadniken.

Sunes skarpa ögon började blixtra:

— Mig kan det då egäntligen vara likgiltigt, sade han. — Det är för att skydda mig mot klagomål af mina landsmän, gutarne, jag själf infört seden att Novgorods borgare intyga det sigillet är obrutet. För sexton år sedan, då jag ännu inte var ålderman, skedde det aldrig. Vill Herren Stor Novgorod icke att ett sådant fastställande skall ske, öppnar jag dörren därförutan och står mitt kast gentemot mina landsmän.

— Jag förbjuder dig det och kommer att draga saken inför folkförsamlingen.

— Jag gör det i alla fall.

— Men jag förbjuder det.

— På hvilket sätt vill Herr Stor Novgorod göra detta? Från höst till vår får ingen borgare i staden sätta sin fot inom Gutagård, och från vår till höst får ingen af Novgorods borgare med svärd, yxa, sköld eller vapen af hvad slag det vara må, stiga inom vårt område utan mitt och fyra mästares enhälliga tillstånd.

— Jag vill ha ett slut på detta, svarade possadniken kallblodigt.

Sune Haraldson bugade sig och gick full af vrede, men lugn till det yttre.

Där ute hade sändebuden stigit af sina hästar och framlade under lifliga åtbörder alla skäl för sina rättigheter att först vinna tillträde hos herr Stor Novgorod. Hästarna kråmade sig och vrenskades. Svarta hingstar, hvita hingstar, ryttare i rödt och svart, i grönt och gult, banér, glänsande rustningar, svärd och spjut, allt rörde sig, lyste och skimrade i häftigt tempo, medan högljudt samtal, lidelsefulla ord och hotelser slogo ut som gnistor ur denna röra af färg och lif. Vårsolen göt sitt bländande hvita ljus öfver taflan. En otrolig mängd af åskådare, roddare från Volchoff, pojkar från gränderna, borgare, som gått ut att fröjda sig åt våren, slogo en ram af färglöst grått och svart kring denna rörliga bild.

Sune Haraldson sökte förgäfves tvinga sig igenom den skara, som stod närmast trappan; ingen gaf vika. Öfver barrièren kunde han ej heller komma, ty där hade Kiews ryttare trängt sina hästar så tätt mot handräcket, att ingen kunde komma hvarken ut eller in. Det återstod Sune intet annat än att vänta. Plötsligt ljöd en fanfar ifrån trappan, och en praktfullt klädd härold trädde ut på det öfversta planet och förkunnade för menigheten att Herr Stor Novgorod, possadniken Wsevolad Borisovitsch, som sed

och höflighet det bjöde, först vid Ilmen-porten hälsat furstens från Wladimir och Susdal sändebud välkomna och sedan vid samma port furstens från Kiew sändebud, samt att han lämnat åt de högvälborne herrarne själfve att bestämma hvilkendera af dem, som först borde få företräde hos honom. Då de högvälborne emellertid icke kunnat enas om saken, hade han, hvars tid vore strängt upptagen, icke längre kunnat vänta med denna sak, hvarför han för att visa sitt tillmötesgående beslutat att själf i morgon besöka sändebuden, främst de från Kiew, ty de voro de äldste till åren och hade haft den svåraste vägen att tillryggalägga, sedan de från Wladimir och Susdal, och hoppades han, att de högvälborne sändebuden skulle finna sig i detta hans beslut.

Stor Novgorods borgare, fria, oberoende, vana att öppet yttra sig vid folkförsamlingarna, att när som hälst ge sitt bifall eller sitt ogillande tillkänna, utropade nu sitt högljudda godkännande af den vidtagna, kloka åtgärden. Den löjliga men förbittrade rangstriden utanför possadnikens palats fick härigenom ett slut. Sändebuden bestego åter sina hästar och redo, Kiews till det furstliga palatset, som nu stod tomt, men Wladimirs och Susdals till furstarnes eget palats, hvilket till deras förargelse och smälek låg utom Kremljs murar på vägen till den helige Georgs kyrka.

Mängden skingrade sig, och genom de krokiga gatorna i Kremlj kunde Sune Haraldson åter komma till stadsporten och vidare öfver bron hem till Gutagård.

Possadniken själf gick till gridnitzan, lät kanslisten söka rätt på gutarnes patent och långsamt läsa upp hvar punkt i detsamma. Det förhöll sig som Sune Haraldson sagdt; ingen novgorodsk borgare finge sätta sin fot inom gutarnes gård utom i fall af uppror, krig eller vådeld.

II.

Dagen därpå gick solen upp i moln, det var en misräkning för possadniken Wsevolod. I dag skulle han nämligen sammankalla den stora folkförsamlingen, och blefve det rägn vore det fara värdt att hans förslag icke skulle godkännas af tillbörligt talrika borgare, något som skulle göra besluten, om ock enhälliga, vanskliga att hålla. Men han kallades icke för ro skull Wsevolod den djärfve. I förlitan på sin lycka lät han ringa i Jaroslavtornets stora klocka och kalla folkförsamlingen till Mikeschinplatsen. Novgorods borgare hade knappt hört de första slagen af den mäktiga klockan, än hela staden tedde sig som en myrstack, i hvilken en orm förirrat sig. Man skyn-

dade sig att stänga bodar och verkstäder. Försäljarenas rop i gathörnen tystnade. Bojarer och ungbjarer drogo harnesken på och pröfvade sina svärd. Prästerna stängde kyrkdörrarne. Det svarta folket — så kallades de lägre borgarena — drogo i skaror till den bojar eller storköpmann, med hvilken de under alla omständigheter lofvat att rösta. Från olika håll strömmade nu alla dessa under ifrigt samtal mot Mikeschinplatsen, som snart vimlade i tusental af Novgorods oroliga, frihetsälskande borgare. Sorlet af deras röster steg som ett mäktigt brus mot höjden. Possadniken hade lyckan med sig. Vårsolen strålade från en af lätta, ljusa moln belagd himmel öfver Stor Novgorod, öfver floden och den ändlösa slätten med dess dungar i vårens första knoppning.

När Jaroslavtornets klocka slutat klämta, stängdes Kremljs portar. Ingen som dessförinnan försummat att söka sig in i staden, fick inträde, den frånvarande hade förlorat talan och rösträtt.

På Sofia kyrkans trappa hade alla Novgorods styrande män samlats. Man såg där ärkebiskopen i sin dräkt af violett sammet med det stora gyllne korset på bröstet. Hans gråpudrade skägg böljade öfver det breda bröstet, det långa håret hängde i tvänne flätor på hans axlar. Bredvid honom stod befälhafvaren för Novgorods borgargarde, klädd i en af metallringar

och små förgyllda plåtar sammansatt dräkt mellan hvars märlor hans cinoberröda kläder lyste fram. Han lutade sig mot en hög, nedtill spetsig sköld och bar en väldig glafstake i handen. Vidare såg man starostarne för de skilda kvarteren, skrifvare, kanslist, lagläsare, en brokig skara af allt hvad Novgorod hade att bjuda af kraft och intelligens. När possadniken Wsevolod den djärfve trädde fram ur kyrkan, hälsades han af borgarenes högljudda bifallsrop. Han äskade genast ljud, och med en stämma, som hördes öfver hela torget, förkunnade han att endast tvänne ärenden skulle i dag handläggas af församlingen, och af dessa vore det ena snart afgjort. Gutarne hade tolkat den öfverenskommelsen, som tillåte dem att vistas i Novgorod från vår till höst, till den vårfrudag, som vore närmast Mikaelsmässan, sålunda, att enskilde af dem, till förfång för Novgorods köpmän, komme till Gutagård så snart Volchoff-floden skjutit sin is. Han, possadniken, hade försvarande de novgorodska privilegierna, trott att med våren här förstodes den dag, senare eller tidigare, då flottan från Öresund med guternas varor och folk kunde löpa in vid Slavianskajas handelsbrygga. Han både nu folkförsamlingen att slita tvisten mellan honom och gutarne. Det blef ett rop och ett skrik, ett högljudt tal, ur hvilket man otydligt hörde att possadniken

hade rätt. Guter och tyskar voro falska, listiga människor, som begagnade sig af otydliga, svår bestämbara lagar att göra förfång för de rättrogna, och inom kort ljud ett mångtusenstämmigt rop, som skrämde dufvorna och kajorna i kyrkans torn på flykt: — Kör bort guten tills deras tid är inne, bort med främlingarne, som taga brödet ur vår egen mun.

När possadniken märkte åt hvilket håll saken lutade, lät han en af tjänstemännen nedskrifva en resolution i ärendet. Nu äskade han åter ljud och frågade:

— Är Novgorods folkförsamling af samma tanke som dess possadnik?

Ett „ja! ja!“ brusade som en stormil öfver mängden. Possadniken satte med kraft sitt sigill under resolutionen; den var nu vorden lag.

— Och nu, Stor Novgorods fria medborgare, gäller det för eder en viktig sak, — fortsatte possadniken. — Vår senaste furste, Jaroslav, drefvo vi ur staden, ty han ville sätta sig öfver Stor Novgorods lagar. Nu gäller det för eder att välja en ny furste. Storfurstarne af Kiew och Wladimir ha sändt oss hälsning och bud att de äro villige att som furstar af Novgorod sända, de från Kiew Mstislav, de från Wladimir Juri Dolgoruki, hvardera af Ruriks urgamla ätt.

Som ett haf i storm brusade alla Novgorods borgares lidelser upp vid denna fråga. Man hörde skrik

och rop, ja, vapenbrak. Jorden skalf under trampet af oräkneliga fötter. Trumpetare blåste smattrande fanfarer i olika rytmer; den nyss så enigt sammanblandade skaran började att såsom olja och vatten dela sig, skilja sig, draga sig i tvänne strömmar. Den ena sökte sig till muren, som löpte öster om torget, den andra till foten af det gamla tornet på motsatta sidan. Man hörde förbannelser öfver possadniken, öfver furstarne, öfver denna fråga, som icke borde tagits till tals nu, då vårmaknaden stundade. I själfva verket var denna fråga den stora lifsfrågan för staden. De tre namnen Kiew, Wladimir och Susdal delade staden i tvänne fiendtliga läger, som häftigt bekämpade hvarandra, som ofta manat fram alla befolkningens onda instinkter. Kiews furstar innehade de viktigaste punkterna vid den stora handelsvägen längs Dniepr till Konstantinopel. För att hålla den vägen öppen voro borgarena i Novgorod, de som hade storhandeln i sina händer, guterna och tyskarna, färdiga att underkasta sig hvilka offer som hälst. Af ålder hade de alla sina affärsförbindelser längs denna väg. De voro Novgorods konservativa parti. Wladimirs furstar stängde vid Torschock vägen till Volga; ungbojarerna och småhandlandena följde dem. Perser, mongoler och karelare voro färdiga att för denna nya väg, som förde direkte förbi Konstantinopel öfver

Armenien och Persien till Orientien, tända eld på hela Novgorod, de voro det radikala vänsterpartiet i staden. I snart ett sekel hade dessa tvänne partier stridit om öfverväldet i staden. Togs fursten från Kiew, stängdes därmed Dniepr farled; togs han från Wladimir, stänges Wolgas. Och nu, just nu, då de stora karavanerna väntades från alla håll, från Persien, från Byzanz, från Gottland, från Hvita hafvet, nu skulle man tvingas att välja. Ett vildt skrån af ovilja mot possadniken hördes från alla håll.

— I Volchoff med Herr Stor Novgorod; i Volchoff med Wsevolod den djärfve, som vågar mana ut oss fria borgare! — ljudet från båda grupperna och larmet steg och föll som när isflakorna jaga ned för Volchoffs forsar. Hatet lyste ur tusentals ögon, svärden drogos ur sina baljor. Desse förbannade furstar, som man icke kunde undvara, och som man icke kunde behålla; de skulle en dag, det kände man, blifva Novgorods ofärd.

Wsevolod den djärfve lät sig icke förskräckas; han var van vid dessa plötsliga omkastningar i folkmeningen. Icke förgäfves hade hans familj skänkt Novgorod tolf possadniker. Han lät blåsa en fanfar, steg upp på en bänk och väntade lugnt, ehuru en orkan af hot och skymford brusade, stormade och hvirflade om-

kring honom. Vid första möjliga tillfälle skrek han med sin stentorsstämma som bar kring hela torget:

— Stor Novgorods frie medborgare! I anklagen mig att jag väckt denna fråga. Vetten då, att sändebud från Kiew och Wladimir kommit till staden. Innan solen går ned, fordra de svar på frågan: hvilken furste väljen I? — Hvarom ej, stå båda som fiender utanför stadens portar, förrän påskklockan ljuder öfver slavernas land, och de ha svurit att till midsommar jämna vår ärorika stad med det kärr, ur hvilket det vuxit upp.

Ett skri af raseri, af ovilja, steg upp ur detta haf af människor. När vreden något lagt sig hördes där emellertid enstaka rop: — „Vi taga fursten i Susdal och Wladimir!“ „Vi taga ingendera!“ „Hvem kan strida mot Gud och Stor Novgorod!“ Alla folkets lidelser voro väckta, och under buller och vapenbrak, som aldrig ville taga en enda, böljade mängden af och an på torget, tills possadniken åter med ljudeliga fanfarer äskade stillhet. Man såg att han lifligt hviskade med ärkebiskopen, man såg att bojarernas trumpna ansigten ljusnade, man fann att något hade händt, och väntans tystnad gjorde sig allt större och större utrymme bland den lidelsefullt upprörda mängden.

Åter reste sig possadniken:

— Novgorods frie borgare! vår allra heligaste fader, Novgorods ärkebiskop Prokopius har, då hans röst icke höres öfver mängden, bedt mig framföra ett förslag, som åter skall förena Novgorods borgare, föra friden in i vår stad, åter göra oss starka i vår enighet. Väljen — säger vår allra heligaste fader — tvänne furstar, en från Kiew och en från Wladimir och Susdal.

Som en blixtnad gick det upp för de genom själfvaltning och frihet politiskt välskolade borgarena, huru fördelaktigt detta listiga förslag vore. Ett enda, tusenstämmigt skri af jubel, „lefve ärkebiskopen“, — „lefve possadniken“, — „vi taga två furstar“, — „Stor Novgorod har råd att hålla sig med tvänne furstar“, — ljud öfver staden. Man skrattade, man grät och omfamnade hvarandra, man kysstes, och jublet ville aldrig taga en ända. Enhvar af borgarena förstod att detta endast vore en utväg att slippa valet före vårmarknaden, hålla handelsvägarna uppe, gifva uppslag till nya underhandlingar, möjligen mana Wladimirs och Kiews furstar i strid med hvarandra och låta republiken Novgorod ansluta sig till den segrande.

— „Till kyrkan, till kyrkan!“ — skreks af den entusiasmerade mängden, — „bort med dem till kyrkan;“ — och på starka armar buros ärkebiskopen och possadniken in i det gamla templet, Novgorods heliga

palladium. Klockorna ljödo, och glädjen att vara fri från denna mångåriga strid, som splittrat till och med familjerna i staden, var allmän. Possadniken, som nyss hotats med att, — såsom engång förut händt en hans företrädare — dränkas i Volchoff, prisades högt, och „vår heligaste fader Prokopius“ hölls i ära som ett hälgon.

Så slutades det stora furstevalet i Novgorod.

* * *

I Gutagården gick det tyst och stilla, ty Sune Haraldson ville icke göra allt för mycket buller af sig för att ej väcka borgarnes lätt uppflammande afundsjuka. Han gick med munkeprästen från hus till hus, från bod till bod inom gården för att tillse att allt var i ordning. Sonen Stenkil sysslade vid bryggan med båtarne, och lät småningom i små bördor bära lifsförnödenheter och husgeråd upp i gården. Lille Ulf lekte i solskenet. Disa och Brunhilde ordnade i rummen. De buro upp hyenden för bänkarna, kärl till stekarhuset, silfverbeslagna horn, krukor af lera och fat af trä till dagligstugan. Hängde upp silkesbonader på väggarna, skämtade sins emellan öfver Rörík stallares täta besök utanför deras fönster, undrande hvem de gällde. Guternas vakt, tolf man

hög, hjälpte till där det behöfdes. Jublet som hotet i Kremlj hördes hit öfver till handelsstaden som en enda brusande ton, som susat i säfven vid insjöns strand, som slagrägnet i skogen, som höstvinden i tallarnas kronor.

Den långa vårdagen började att taga en ända. I lysande flammor, i långa strimmor af purpur gick solen ned. Dungarna blånade, slätten gick i violett. Natten föll på. Från den heliga Petri kyrka bjödo klockorna folket i handelsstaden att släcka elden på härden. I Gutagården satt man kring bordet och samtalade. På bordet brann en osande lampa. Man undrade om köpmannen Erik Eskilson skulle komma åter i vår, om många väringar skulle draga genom staden till Miklagård, om vänner, släkt och bekanta ännu lefde. Så småningom dog samtalet ut. Lille Ulf hade somnat. Disa började att lösa upp spänna på sin klädnad, då plötsligt taktfasta steg hördes därute och oförsynt starka slag mot Gutagårds portar. Vakten kom in och ropade: — Sune Haraldson kom ut! Possadnikens folk söker dig. Rörrik stallare har bud till dig.

Vredgad steg Sune upp och sade:

— Säg dem, att vilja de mig något, träffas jag hur bittida om morgonen som hälst, men nu vill jag ha ro till natten.

Prästen sprang ut för att mäkla fred. Han steg upp i homejan, ett hängtorn vid gårdsporten, från hvilket man kunde underhandla med dem, som ville tränga sig in. Han hade knappast ännu hunnit säga ett ord, förrän han träffades af en pil och föll baklänges ned från tornet midt ibland vakten.

Därutifrån hörde man Rörík Grimson besvärja vakten att kalla ut Sune Haraldson, äljes skulle en olycka inträffa.

Man bar budet till Sune och berättade på samma gång om munkeprästens död. Då blef Sune vred på allvar, tog sina vapen och sade, att han vore där i kraft af lag och fördrag; novgorodske män skulle inte slippa in i Gutagård så länge han lefde.

Men unge Stenkil och kvinnorna besvuro honom så länge att gå ut och tala med Rörík, att han omsider öfvervann sig själf och sin vrede och gick. Men det var för sent; kommen ut på gården slog en sprakande flamma upp mot honom. Ett stort virkeslager midt emot Gutagård hade blifvit påtändt, och därifrån hade elden spridit sig äfven till pålvärket kring gården, som nu brann i full låga. Flammorna stego gnistrande upp mot vårnattens himmel och grepo allt mera omkring sig. Utanför larmade posadnikens folk och novgorodske borgare.

— Släpp oss in! skreko de.

Nu insåg Sune att han gått för långt. Han sprang åter in för att hjälpa kvinnorna och barnen, men när han kom dit, var rummet tomt. Fönstergluggen var öppen, och han hörde Ulf ropa: — far, far!

Rasande af vrede och förtviflan kastade han sig ut genom gluggen. Han såg huru en stor, vitklädd karelare springande bar bort hans dotter Disa och sonen Ulf ner mot floden. Han sprang efter för att rädda dem, men möttes af sonen Stenkil, som tillhviskade honom att karelaren kommit för att rädda dem, de voro på väg till båtarna, allt var klart till flykt.

— Vi vänta dig därefter, fader.

Sune springer åter upp till Gutagård. Vakten, vakten, vill han tala med. Han ser, huru elden slickar påväcket, fastnar i bodarnas taksparrar, ser pålarnas spetsar röda som glödande järn, hör flammorna brusa och svälla, hör porten slås in, och ser huru Novgorods folk med Rörik Grimson i spetsen rusar in på gården, hör sitt namn ropas under förbannelser och hotelser och rusar förtviflad ned till båtarna, dit några af manskapet räddat sig samma väg som han. Förtöjningarna kastas loss, och i ilande fart skjuta båtarna med strömmens tillhjälp upp mot nordn.

Gutagård brinner, lågor och gnistor lysa i natten, speglas i Volchoffs svarta vatten. Jaroslavstornets

klockor ringa, folk rusar fram längs stränderna, man kommer med vatten för att släcka elden. Sune står i båtens akter. Han knyter sina näfvar mot staden:

— Detta skolen I få svara dyrt för! För Visby råd, för hansan, för gutarnes rätt!

Men natten mörknade; flammorna slogo allt högre och högre mot skyn och färgade firmamentet öfver Novgorod i blod.

När dagen grydde, var Sune Haraldson i Aldogaborg; nu först märkte han, att Brunhilde var borta.

III.

Landet kring Svirflodens stränder är ett lågt land, ett sumpigt och fattigt land, men just vid mynningen af floden, innan den flyter ut i Ladoga, höjer sig på dess södra strand en högländt udde, till formen liknande hufvudet på en drake. Den skjuter ut tvärt för floden, långt ut i Ladoga och tvingar så den strida strömmen att flyta upp mot norr. Denna udde är den finska granitens sista lifsyttning, här reser den än engång upp sin panna väl hundra fot högt öfver vattnet för att sedan totalt försvinna. Söderut tager sandstensformationen vid och räcker ända bort till det sydliga Ryssland.

Nere vid kullens fot fanns för århundraden sedan, liksom än i dag, en rad af fiskarekojor, båthus och primitiva bryggor. Högre upp längs dess sluttningar såg man, liksom nu, små åkertäppor kring grå, kutryggiga stugor. På täpporna odlades korn och bohvete, i stugorna bodde en stam ljusa, blonda, blåögda karelare. Högst uppe på kullen finnes nu en sällsynt klympig och ful rysk kyrka, men höjdens namn, „Linnanvuori“, utvisar, att här i tidernas gryning funnits en finsk-karelsk borg — en borg, hvilken för tusen år sen, likasom kyrkan nu, för de sjöfarande på Ladoga var ett lika pålitligt som känt märke.

Borgen här uppe var icke hvad vi nu förstå med detta ord, utan endast ett af råa eller föga bearbetade stenblock omgärdadt, cirkelrundt rum. Murarne, eller rättare vallarna, hvilka upptill voro torftäckta, nådde knappast en mans höjd.

Innanför muren funnos några till hälften i jorden nedgrädda kulor för de vapen, skatter och matvaror, som fisklägets innvånare vid tider af oro och örlig förde hit upp för att lättare förvaras och försvaras mot våldsvärkare och inkräktare. Ett litet pörte, i fredstid vaktens, i krig kvinnornas och befälhafvarens bostad, fanns på kullens högsta topp. När drakskepp syntes på hafvet, när en fiendtlig ströfkår ringlade fram längs

stranden, gaf vakten däruppe i borgen sin varnings-signal. Strax flydde karelarenas kvinnor och barn till borgen, medan männen skyndsamt letade rätt på armborst, bågar, yxor och spjut.

Stugan å Merikoski var högt belägen, och var timrad på nordmannavis af liggande virke. Den var så ny, att den ännu skimrade i det friska trädets färg, och så stor att dess like icke fanns på östra sidan af Ladoga. Den var uppförd på starkt sluttande mark. Och ingången, som var belägen vid gafveln, bildade där en hög trappa, som, så primitiv den än var, gaf huset ett ståtligt utseende.

Från trapp-planet såg man öfver de små karelska rökpörtena och öfver mängden af fatburs-stugor, badstugor, stall och fiskebodar, Ladoga i all sin storhet, vid och bländande så långt ögat nådde. Ingenstädes skönjdes skär eller klippor; landlös var horisonten och böljorna brusade ohäjdade så långt blicken bar. Här lärde sig människorna fysiskt att se långt, andligt att fatta sakerna stort. Det eviga spelet mellan luft och ljus, solens och vågornas spel, gjorde deras öga känsligt för färgernas lek.

Uppe på trappan stod gamla Elka Merikoski, skuggade med handen öfver ögonen och blickade söderut. Hon väntade med otålighet sin broder Hanka, han borde ha varit där redan kvällen förut. Vårsolen drog

strålande gyllne väg öfver Ladogas yta, på hvilken hon längst i fjärran kunde se några svarta punkter röra sig. Måne det kunde vara hennes folk, hennes båtar? Den gamla fixerade föremålen skarpt; nej, båtar var det ej; det var en flock af sälar som lekte på de sista isflakorna, dem Volchoffs strömdrag fört ut i Ladoga.

Och sonen Orvo sedan? Hvar kunde han vara? Hon betvang sin oro, gick ned till älfven, gaf sina befallningar om fisket, om huru siken skulle torkas, rökas och saltas, gaf order om vårbruket och svedjelandet; ingen kunde på henne se huru starkt hon var upptagen af bekymmersamma tankar.

Omsider, när solen nästan var i zenit, lade Kväll Bårdsson till med båtarna vid Merikoski strand. Gamle Hanka, som för kölden på sjön var klädd i en dyrbar päls af blåräf med en mössa af mård på sitt hvita hufvud, steg ur båten och gick upp till stugan, där systemen väntade honom.

Stugan var, som redan nämnts, mycket stor. I dess midt stodo fyra väldiga furupelare, som delade densamma i hvad vi nu skulle kalla trenne skepp. Rummet mellan de fyra pelarne var så bredt, att midt i stugan rymdes den stora härden, där elden brann natt och dag, sommar och vinter. Öfver härden fanns en öppning i taket med en skorsten af trä,

invändigt klenad med lera. Invid ugnen stodo kvarnarna, där trälinnorna dagen i ända malde det mjöl, som i huset förbrukades. Stugan hade intet mellantak, och de svartnade sparrarna och sotade bjälkarna voro fullt synliga. På dem hade man lagt upp diverse saker, virke, medar, skidor och koger. Det hela var som ett upp- och nedvändt fartyg, med kölen i vädret, lasten högst uppe och däcket lågt ned. Fönsteröppningarna — gluggar som stängdes till med rörliga träluckor, — voro belägna högt från marken, tätt under takbandet. Från dem strömmade den vackra vårdagens klara ljus in i breda floder, lekte med den lätta opalfärgade rök, som från eldstaden midt i stugan i mjuka ringlar steg upp mot rökfånget, och som då och då, när dörren öppnades, af draget fördes i fina blå strimmor under de massiva åsarna. Längs stugans väggar löpte breda, fasta bänkar, och högst uppe i rummet, vid den ena gafvelväggen, där husets hedersplatser funnos, sågs ett stort hvitt furubord omgifvet af lösa bänkar.

Vid bordet, lutad mot väggen, satt Elka. Dagern föll bakifrån öfver hennes gråa hår och drog en bred linie af ljus kring det ädelt formade hufvudet och de nästan manligt breda axlarna. Endast med svårighet kunde man skönja hennes drag. Framför henne satt hennes broder Hanka, en gammal hvithårig man, med

ett par sympatiska, blågrå ögon, som klart och välvilligt blickade omkring sig, och som talade om att, ehuru anletet var fåradt, håret hvitt och nacken böjd, han dock hvad förståndets skärpa beträffade, stod på samma höjd som förr. Gamle Hanka hade kastat af sig sin päls och mössa; han satt i sina hvita kareliska yllekläder vid bordet och hade just slutat att äta.

— Är du mätt nu, Hanka? — frågade värdinnan.

— Ja, det är jag — svarade gamle Hanka, och det blef tyst i stugan. Man hörde endast trälinnnora nere vid elden mullra med kvarnen, tala med halfhög stämman och syssla med hushållet.

— Nå Elka. Hvad vill du mig, syster? — frågar Hanka.

— Kväll Bårdson, — ropade Elka och såg forskande nedåt eldstaden.

Kväll kom fram och frågade på bruten finska, hvad hon önskade.

— Jag vill tala i enrum med min broder. Se till att ingen kommer in i stugan. Håll vakt vid dörren; ropar jag, så kommer du ensam in.

Då Kväll gått, började Elka:

— Jag är gammal.

— Nå, det är då intet nytt.

— Jag är trött.

— Nå, det är nytt; ty om Merikoski värdinnan säges att hon rår med allt, hinner med allt, tröttnar aldrig och alltid drifver igenom hvad hon vill.

Elka tycktes icke höra brodrens tal. Hon såg sinnande framför sig. Plötsligt, som när en damm brister och lämnar fritt lopp åt det skummande vatt-net, bröt den ordkarga, stolta kvinnan tystnaden och hvad hon grundat och burit på i många år kom klart och tydligt fram.

— Så långt man minnes har Merikoski folket bott här vid Svirflodens utlopp. Dess husbönder ägde ensamrätten till tull och fiske i Svir. Son efter fader ha de värnat denna rätt, och så skall det fortfarande blifva. Jag vill ej att Elka Merikoskis son Orvo skall taga mot ett deladt välde öfver floden, ty så ser det ut att gå. De där fattiga, svarthåriga tavastarna, som under min mans lifstid trängde sig upp till Onegasjön, lämnade vi af medömkan i ro. Vi tålde dem, hade fördrag med dem, till dess vi i det sista tåget mot mererna togo dem med som hjälp. Och nu tro de sig vara lika goda som vi, herrar öfver Svirs öfre lopp. Ja, jag har hört att de vågat kräfva ut tull af våra egna båtar, stadda på färd till landet vid Dvina. Hvad som gör dem ännu farligare är att på sista tiden har bland dem uppträdt en trollkunnig man, som drager folk från alla håll till dem,

folk som förut alltid sökte Ilpas och våra sångares pörten. Makten håller på att glida oss ur händerna. Men nu måste det bli slut på den saken vare sig med godo eller ondo.

— Först vill jag försöka med godo. Tavastländningen därborta, han, som styr i byn, har en enda dotter. Förr eller senare skall hon ärfva allt, rätten till allt. Jag vill köpa henne till sonhustru. Orvo skall gifta sig med henne. När den gamla därborta är död, och det dröjer icke länge, blir allt åter vårt som det fordom varit. Det sägs att flickan är vacker — ehuru mörkhyad och med bruna ögon. Nå, man får väl ha fördrag med den saken. Hennes rykte är oklanderligt. Hon skall, fastän tavastländska, till och med vara kunnig i att väfva, spinna och sy. Vill du bli Orvos förespråkare och köpa bruden? Brudgåfvorna äro i ordning.

— Nå, och hvad säger Orvo?

— Ja, den som det visste. Han tänker ej på annat än jakt och runor. När han icke jagar, sitter han hos gubben i vrån och hör på hans spel och sång. Allt hvad den gamle kan sjunga, om världens skapelse, Ukko, himlens herre, och forntida hjältars bragder, det kan Orvo också. Trollrunor och danslåtar, allt känner han lika väl.

— Intet ondt i det, Elka; — den runokunnige är en mäktig man, — sade Hanka allvarsamt.

Elka log försmädligt.

— Tycker du att gubben därborta i vrån, han med sin kantele, är en mäktig man? Men låt oss lämna detta. Om så vore att saken ej kan göras upp i godo, att Orvo, att flickan och hennes fader icke vill, — nåväl! då tager du upp frågan från en annan sida. Kväll Bårdson!

Kväll Bårdson trädde in till sin härskarinna.

— Huru många har du sändt budkaflen till, huru många har du bådat upp till i dag, och huru många båtar har du i ordning?

— Fyratio man, alla raska och unga, beväpnade med bågar från lapparna och svärd från Svealand, stå i afton färdiga och vänta på att få veta hvarföre de kallats ut. Tio båtar och tre trälkar som roddare i hvarje båt äro redo.

— Godt Kväll, du kan gå. I afton bär det af. Tag med vägkost för fyra dagar.

Det blixtrade till i Kvälls kalla ögon, och glad gick han ut för att styra om folkets matvaror.

— Du förstår, broder; fyratio karlar får du till följe åt bruden, som du skall hämta; Säger hon nej, och säger fadren nej, då drifver du bort dem, sätta de sig till motstånd, dräper du dem, främst den troll-

kunnige runosångaren i Tavast byn. Deras pörten bränner du upp. Flytta de godvilligt, må de taga kvinnor, boskap och fiskebragder med. Hvarom ej, bringar du allt detta hit. Engång skall jag dock få ro för dessa fattiga, svarta tavaster.

Gamle Hanka såg betänksam ut.

— Hm; — bröllop eller begrafning. Du tänker klart, Elka. Men är det också rätt?

— Rätt? — och Elka vägde ordet som om hon vägt ett stycke silfver på en vågskål. — Rätt? Är det rätt af dem att taga tull, är det rätt af dem att glömma att de bo på vårt område? För öfrigt är jag tvungen därtill, ty här stunda svåra tider. Kvälls folk, varägerna, ha satt sig allt mera fast vid Volchoffs mynning. Slafverna sända allt oftare sina skattkräfvare till oss. Dem kan man ännu förnöja; men fisket vid Volchoff, det kunna vi ej undvara. En dag skall, — om Merikoskis folk icke vill gå under, — kampen stå om det stora fisket i Volchoffs forsar. Och när den dagen går upp öfver vår släkt, då vill jag ej ha detta opålitliga tavastländska följe i ryggen på dem af vårt folk, som gå till den stora striden.

— Då gäller det mig, — sade Hanka dystert. — Jag är dem närmast.

— Ja, dig. Men mer än så, då gäller det oss alla.

Och i tunga tankar suto syskonen och sågo huru röken i blå spiraler sökte sig upp mot det svartnade taket. Gamle Hanka mindes hvad som från fordom-tider berättats om vikingarnas framfart. Huru karelarens stad vid Volchoff-floden för tränne människo-åldrar sedan brändes, mindes sin faders våldsamma död för sjökonungarnes svärd, mindes, huru Aldoga-borg, då han ännu var ett litet barn, vidgades ut på karelarenes mark vid Volchoffs strand. Mindes, huru han och hans folk i Valkova gård trängdes bort från floden, och hatet mot inkräktarena sjöd i hans själ. Han slog med knuten hand i bordet.

— Syster, — sade han. — Jag skall bli Orvos förespråkare, det låfvar jag dig. Men ord skall jag icke spilla på dem, jag dräper männen och tager kvinnan med mig. Du har rätt; på den stora uppgörelsens dag skall vår släkt vara fri för dessa

— Nej, nej, Hanka. Du talar som en man, du förstår ej kvinnorna. Tager du henne utan vidare med våld, nåväl, då för hon i brudsängen med sig minnet af död och våld, af rop och brand, af männens förbannelse och kvinnornas jämmer. Låt så vara att hon en dag förlåter Orvo allt detta, oss förlåter hon det aldrig. Hon skall föda hans barn, men förr eller senare skall det du gjordt gå igen. Hon skall hos

sina barn inplanta hat till oss, döda enigheten i vår släkt. Hon skall råda sin man till felgrepp, väcka hans misstankar mot hans egna. Aldrig, aldrig skall hon glömma det förgångna, och alla de våra skola böta för ditt fel. Kom ihåg att hon är en kvinna. Med fog och lämpor skall hon föras hit, om hon skall bli hustru och härskarinna i Merikoski gård.

Det blef så tyst i stugan att man hörde flugornas surr, där de svärmade i solbaddet, och svalornas jubelskri, där de utanför fönstergluggen sökte sina boplatser från i fjor.

Plötsligt hördes genom den stora tystnaden en lång, utdragen, melodisk ton. Den tonen fyllde Elkas hjärta med glädje och Hankas med stolthet. Det var Orvos lur, som tonade. Orvo, stammens stolte, ungetelning var kommen hem. De gamlas dystra drömmar flögo sin kos. Han, Orvo, fanns ännu, han skulle föra släktens runor med ära, när de gått öfver den svarta älfven med de röda stränderna till det dystra Tuonelafolket.

— Du är allt fortfarande nöjd med Kväll Bårdson? frågade Hanka om en stund.

— Det är jag, han bindes af hatets makt vid oss, och jag har märkt, att hos män är den känslan den starkaste. Vänskap bleknar bort hos dem och kärlek kan dö ut, men hatet, det tager till med åren.

Låfva mig att icke tala om det för någon, och jag skall berätta dig hans saga. Min man Ilpo räddade Kväll Bårdson från en kvalfull död. Det var hos bjarmerna uppe vid Dvina. Kväll for nu med sina män öfver hafvet till sitt hem i Namros. Han blef skamligt stympad af bjarmene, och denna olycka manade i hans hemland fram hans folks obarmhärtiga skämtlynne och både mäns och kvinnors nidvisor. Ursinnig, full af hat och hämdebegär mot alla nordmän begaf han sig till Novgorod och kom där i Sune Haraldsons tjänst. En afton hade han hört denne för sina gäster skrattande omtala Kvälls olycka, från detta nu var hans ställning ohållbar i huset. Han vände sig då till sitt lifs räddare, till Ilpo, och har sen dess tjänat oss troget. När som helst är han färdig att kräfva hämd på sina landsmän och Sune Haraldson för den smälek han lidit.

IV.

In i den stora stugan trädde Orvo, följd af Kväll Bårdson och tvänne sina manlige kusiner från Torvenoja utmarker. Ung Orvo gjorde ett ljust, omotståndligt vinnande intryck på enhvar som såg honom. Blåögd, ljushyad, öppen, med ett uttryck af både

värme och kraft i den strålande, uppmärksamma blicken.

— God dag, ni gamla! god dag gamle sångare Osmo, — sade han högt och muntert.

Han tog af sig sin långa, hvita kappa, benade omsorgsfullt håret, som hängde i lockar öfver axlarna, löste det breda, bronsprydda bältet från midjan och knöt kring lifvet ett rött skärp. Trälinnorna togo hans våta pjäxor om hand, medan en halfvuxen karelsk gosse bar fram åt honom ett par nya pjäxor fyllda med torrt hö. Nu var han i ordning och trädde fram till högsätet.

— Jag har låtit vänta på mig, — sade han, — men jakten, den jakten. Den för en längre än man själf vill. Jag har spårat upp ett sällsynt vildt, en hjort som förirrat sig upp till Torvenoja näjder. Men här förberedes stora ting på Merikoski gård. Hvad gäller saken? Män, väpnade som till härfärd, bida på gården. Båtar, nyinredda och blanktjärade, stå sida vid sida och rycka otåligt i sina fånglinor.

— Dig gäller det, — sade Elka, i det hon ställde sig så att hon själf ej skönjdes, medan ljuset föll fullt och helt öfver sonen. — Jag har kallat Hanka från Valkova gård och släktens äldste från Törmälä och Siiviö samman för att tala om viktiga ting. Främst Hanka för att blifva din förespråkare, ty jag

vill ha slag i saken. Nu skall det köpas en brud åt dig. Du har åren inne för att själf taga ledningen af Merikoskis och släktens angelägenheter, och det tyder sig, att de måste läggas i männens händer. Jag är gammal nog för att småningom lämna allt ifrån mig.

Ett fint löje, som ingen annan än modren såg, spred sig öfver Orvos drag.

— Hvad heter bruden, hvem är fadren? Skall hon köpas hederligt eller röfvas ärligt? Och släkten? Hurudant är dess rykte?

Han stack tummarna inom bältet, hög och rank; vägande öfver på den vänstra foten stod han i den starka belysningen från gluggen och väntade godmodigt på svar.

Med mera ifver, än hon själf önskade det, sade Elka:

— Mer än en gång har jag sagt dig, hvar du bör söka dig en brud. Kyllikki heter flickan, tavasternas höfding är hennes far. Vid Onegas stränder ha de lagt sig till svedjeland, till pörten och fiskebodar. — Men när Elka åter såg ett litet leende i sonens drag, föll hon undan i tid. — Ja, vill du ha en annan kvinna, så säg ifrån; och med moderlig stolthet tillade hon:

— Hanka lär väl icke få afslag af någon, hvarhälst bland vårt eget folk eller slaverna du än vill söka dig en hustru. Brudgåfvor, sådana karelens kvinnor icke sett dem förut, äro redo. Talmannens följe står därute och väntar.

— Bland karelare och slaver, säger du. Nå, men om jag sökte henne bland varägerna, bland svear-nes folk?

Det var något, som mor Elka aldrig tänkt uppå. Hon blef så förvirrad, att, hade hon icke suttit i halfdagern, skulle hennes häpenhet varit synlig för alla.

— Så tala nu en gång allvarligt, sade gamle Hanka. — Tror du att dessa varäger, alltid på färder, aldrig i ro, skulle trifvas på Merikoski gård? Jag är af samma tanke som din moder, du bör gifta dig. Om våren förmäler sig hela naturen, — fortsatte han, — Giftermål som sker förr, än det oklippta lammet om sommaren offras, föra lyckan med sig. Nå, Orvo, hvad säger du?

Orvo såg upp. Ett ljusst leende spred sig öfver hans drag.

— När de lösta hvita flakar,
Flodens breda, hvita isar,
Draga ned i muntra hvirflar,
Krossas emot röda hållar,
Stiger laxen upp mot forsen,
Söker siken sina banor

Uti strömmens vilda hvirflar.
Svanen, hvit, med höjda vingar,
Anden, lommen, insjöns fåglar,
Alla sträfva de mot strömmen,
Kämpa emot forsens vågor
För att söka lugna vikar,
För att hem och bo få hinna.
Också jag, den unge sällen,
Merikoskis vilde gosse,
Också jag skall budet följa,
Budet, som naturen gifvit.
När de lösta hvita flakar
Dansa ned för forsens hällar,
När den ljufva, gröna våren
Kommer hem på svalans vingar,
Skall jag liksom silfverlaxen,
Liksom starka, unga siken,
Liksom insjöns hvita fågel
Draga upp mot forsens hvirflar
Söka makan, bort' vid insjön,
Onegas svarta, unga dotter.
Reda bo och hem åt henne
Här, där livvets stormar stannat.

— Bra svaradt, — sade Hanka förtjust. — Och vore jag ej så gammal, skulle du få svar på tal i runor. Men dina sånger hoppa lekande som vårbäckarna på Valamos bärg, från afsats till afsats. Mina flyta som en maklig å mellan låga stränder på Ilmens slätter. Nå, Elka, — hvad säger du nu?

— Hvad skulle jag ha att säga? — svarade Elka lugnt. Men denna oväntade medgörlighet och det fördålda talet om en varägisk sonhustru oroade henne.

Hon misstänkte något försåt eller något äfventyr bakom detta sonens ljusa, litet spefulla löje som hon nyss sett, men hvad det var, kunde hon ej utgrunda.

Dock, — säger Orvo, — på ett vilkor går jag in på hvad du begär af mig, moder. Jag skall skaffa mig en hustru. Men själf vill jag fria, själf föra följet och själf styra den första båten.

Men detta ville Elka ej på något vilkor vara med om. Det vore mot familjens sed; ingen i Merikoski hade sett något dylikt. Det vore en förolämpning mot Hanka, näjdens bäste talare och talman, det vore rent af opassande. Hade det gällt brudrof, då hade saken ställt sig annorlunda — — —

Det kostade gamle Hanka mycken möda att mäkla fred mellan mor och son. Till slut enades man om att Orvo skulle få sin vilja fram, det vill säga, han skulle ha ledningen af expeditionen under färden, men då man hunnit brudens gård, skulle Hankas talaregåfva och erfarenhet anlitas, han skulle vara den som bure fram hvad som skulle sägas.

Så var då efter timmslånga öfverläggningar allt klart, och nu skulle brudgåfvorna visas för talmanen. Mor Elka gick upp i borgen med tvänne af släktens yngre kvinnor och tog ur dess förrådshus fram en af renhudar omlindad packe, som nu bars in i stugan, där skatterna drogos fram och lades upp på

det stora furubordet. Främst vid bordet satt Hanka, den blifvande talmannen, och sedan släktens äldst betrodde, bland dem den gamle sångaren Osmo. Bakom männen skockade sig de unga kvinnornas skara samman. Andlösa af spänning och ifver åsågo de huru gåfvorna drogos fram ur det skyddande omhöljet. Först visade Elka ett armband, ett härligt varägiskt arbete, i hvilket man såg midgårdsormen utsmidd i guld med ögon af dunkelröda rubiner, den bet sig själf i stjärten. Så såg man ett karelskt armband af fint silfver; i dess yta voro heliga hak-kors och femuddiga stjärnor inristade. Det skönaste smycket var ett band af turkosblåa glaspärlor från Miklagård, så långt att det kunde lindas fem hvarf kring halsen. För dessa pärlor, som i slakten ansågos äga ett omätligt värde, hade en hel stam af merer under ett fyraårigt krig fått gå i döden. Det hade generation efter generation varit familjesmycket, det som vid de stora slägt-, offer- och tingsdagarna prydde Merikoski värdinnas bröst, som så att säga betecknade hennes höga värdighet och skiljde henne från tillfälliga bihustrur. Nu väckte det, som alltid, de unga kvinnornas hänryckta beundran. Man kunde icke nog prisa dess skönhet och den kvinnas lycka, som finge spanna denna härliga prydnad kring sin hals. Vidare en duk af sindal och en af bliant, ett par

mårdskinnsvantar med knappar af silfver i byzantinsk emalj, och ett stycke rå bärnsten, — den gaf lycka i barnsäng, — förvarad i en urhålkad hästhof, beslagen med lock och prydnader af koppar.

Så kom köpeskillingen fram, som skulle bjudas tavasternas höfding. Han skulle få tio små kufiska silfverbägare och en sköld af varägiskt arbete, af gamle Ilpo Merikoski för många år sedan tagen i envig vid en holmgång på Walamo. I dess rand funnos sju varägiska runor, som, när skölden bars i strid, sades glöda som rubiner. Slocknade en af dem under kampen, föll bäraren, tändes en ny runa upp på bucklans bård, betydde det seger. Men skulle tavastländingen det oaktadt fordra mer för flickan, då skulle man ytterligare ge honom en spännbuckla af brons, belagd med blå och gul emalj.

— Det var hederligt bjudet för en tavastländsk flicka, — fnyste gamle runosångaren Osmo argt. — I min ungdom tog man dem för ingenting, två fick man för en näfverlur.

Han kunde icke försona sig med den tanken att hans lärjunge, karelens unge sångare och tappraste man, skulle få en slik svarthårig brud, en utbörding, som icke hörde till stammen.

De andra förtroendemännen tycktes vara af samma åsikt, ehuru de af undseende för Elka icke yttrade sig.

— Ja, sannt är det; — sade Hanka försiktigt medlande, — sällan blef en brud bättre betald.

De unga kvinnorna fnissade. Elka blef otålig vid detta tal, hon trodde att det skulle invärka på Orvo.

— Lägg in allt, varsamt och väl, — sade hon. — För skatterna i båten och låt två trälrar vaka öfver dem hela natten. I morgon bär det af på friarfärd, och i afton firas afskedsgillet för de bortfarande på Merikoski gård. Och du, gamle Osmo, skall göra i ordning brudoffret i allunden.

Den gamle gaf intet svar. Han endast fnyste, som hans vana var när han blef ond, och gick bort till härden, där han sittande vid elden frammumlade sina sånger och knäppte på sin kantele.

* * *

Det var lif och rörelse på Merikoski gård denna vårafton. De unga krigarene, klädda i sina hvita yllekläder med mössor af olika slags djurskinn, bärande sköldar och vapen af alla möjliga slag, rörde sig fritt och otvunget på lekvallen mellan stortstugan och borgen. De voro ju alla släkt, alla af samma familj. Merikoski var allas deras fädernehem och dess lekvall kände de sedan pojåkåren. Hvar och en af dem hade mer än en gång, särskildt vid ting- och offerfästerna, besökt den. Man trufdes godt på den

stora, öppna platsen med sina slitna rullstensblock. Här profvade tvänne ynglingar eggen på ett slagsvärd, här skämtade en Joukahainen med de unga flickorna, visade dem sitt bälte af älgskinn med beslag af drifvet silfver, medan en konsterefare Ilmarinen slipade spetsen på sitt fäderneärfda bronsspjut mot gårdens flata hållar. Andra granskade och delade ut pilar, som förvarades i ett stort laggkärl på gården, och gingo med dem till offerlunden, där de stucko dem i jorden, i vattnet eller i offerträdet, medan de framumlade besvärjelser. Åter andra äflades att spänna en jättelik båge, tillhörig en maloross. Ägaren själf, en läjd krigare, bar med stolthet den hårtofs, som gifvit anledning till malorossernas binamn, tofsfolket. Längre bort stodo husets trälar, tvänne ester i dystra dräkter (Herodotus malanchlener), två zavolotjer med dräkter af fågelskinn och prydnader utskurna i narhvalben. Rörik, den halffånige varägen, satt nedhukad på en sten; men manade hans besynnerligheter också till skämt, vågade dock ingen yttra sig högt, ty Rörik den vettlöse gick i bärsärk, då han blef vred. Kring ungdomen sutto högre upp på kullens sluttningar barnen och de gamla, fröjdande sig åt vårens värme, åt ungdomens lekar, åt det gästabud som väntade dem alla, ty att Elka var en gästfri värdinna, visste hela stammen väl.

Kvinnorna, som voro klädda i sina brokiga dräkter, hvita ärmor, svarta lif, rödkantade kjolar och rika broderier kring hals och armlinningar, breda broderade förkläden, samt en art små vridna bronspärlor sydda i kanten på alla uppslag, gingo omkring skämtade och skrattade och hjälpte till med att bära fram förfriskningar.

Stora kopparkittlar, dels rof från, dels gåfvor af varägerna, buros fram, fulla med kokad fisk. Öl i stänkor af enris och skålar af brons och koppar, kött i stora flata fat af urhålkad asp, mjölk, bröd, salt och smör i egendomligt flätade askar af näfver dukades upp på gårdens stenar, på bord, på grofva furubänkar, och hvarhälst det eljes passade sig. Man åt med skedar, förfärdigade af älghorn och af renens lårben, och med vackra knifvar af järn. Man åt, man drack, man talade i stora ord om morgondagens bragder. Och när man så var mätt, kom den gamle sångaren Osmo, som bott i gården sen farfars dagar, och som ingen kallade vid annat namn än „den gamle“, och slog några ackord på sin kantele och stämde med darrande röst upp en sång om dansen, som alla kunde och alla gnlade till. Det var en signal. Nu tog dansen och leken vid med lust och lif, åtföljd och reglerad af en entonig melodi, spelad på kantele, medan takten ytterligare markerades af

tonerna ur små, af al och näfver gjorda lurar. När solen sjönk, och dimmorna började i tunna, mjuka flagor draga fram öfver Ladogas yta, när vårnatten med matta sömniga stjärnor på det pärlfärgade fästet bredde sitt ljusa dunkel öfver Merikoski gård, då hviskades där många ömma löften och afskedsord mellan de unga tärnorna och morgondagens hjältar.

Medan de unga glömde tidens flykt vid skämtets udd, vid glädjens skratt och kärlekens värme, gingo de ledande krafterna i byn i djupa, allvarliga tankar. Elka och Hanka öfverlade, huru orden vid brudköpet skulle läggas för att tavastländingen riktigt tydligt skulle förstå, hvilken ära honom vederfores. Hvad som skulle göras, ifall det oerhörda, ett afslag, komme ifråga. Kväll Bårdson och unge Orvo pröfvade årorna, pröfvade svärden och öfverlade huru trälarna och krigare skulle fördelas på de olika båtarna. De jämnåriga kusinerna från Torvenoja beslogo båtens sidor med koppar, förstärkte tapparna och prydde några båtars för och akter med varägiska drakhufvuden. Dem hade gamle Ilpo tagit under sina härfärder och hängt upp i offerlundan. Härifrån hade prästerna aflägsnat dem, och de gamla prydnaderna hade sedan skräpat i sjöbodarna. Nu kommo de åter till heders. Skurna i al och utsirade med ögon af förgyllda forsstenar samt med i blodrödt målade gap,

sågo de nog så dyrbara ut, men väckte det oaktadt förargelse hos de äldre, som funno dem både ogudaktiga och olycksbringande. Ingen karelare plögade bära det trolltyget på sina båtar. Ja, en gammal uppretad man hotade till och med att under nattens lopp hugga bort dem och kasta dem i sjön. Men ungdomen ville ej höra talas om saken. De hade endast tagit dem på skämt, och när de komme åter, skulle de utan tvifvel skänka dem igen åt lundens herre, ja, bära honom nya gåfvor från brudfärden till Onega, gåfvor ännu dyrbarare än dessa gamla nötta bilder.

När allt var i ordningställdt, manade Kväll och Orvo till hvila, ty i morgon vid soluppgången skulle det bära af. Man uppsökte sofstugornas hviloplatser, redde sig en bädd af säf och vepor, men innan kämparna lade sig till ro, såg man dem i nattens tystnad, den ene efter den andre, styra sina steg till den heliga allunden för att inom dess område förrätta sin andakt. En hvar offrade en silfverpänning eller litet messing och koppar, som allt lades in i den djupa urhålkningen i den gamla al, hvilken sedan fädrens tider egnades särskildt djup vördnad. Här vid dess åldriga stam möttes de alla utan undantag, såväl de, som kallades kristna, emedan de döpts af präster i Konevitz kloster, som de, hvilka ännu ansågo sig

tjäna de gamla gudarna, ty man kunde ju ej veta, hvad som sist och slutligen vore lämpligast för en och hvar.

V.

Den natten sof man icke mycket på Merikoski gård. Alla hade en förkänsla af att stora, för stammen viktiga händelser stundade, och att det hvardagliga lifvet icke skulle flyta i samma raka, lugna fåra som de senaste åren. Skulle lifvets ström flyta in i en lugn och vid insjö, eller skulle den störta sig i en fors, skumma och brusa och måhända, efter att hafva nått djupet därnere, splittras i många små åar, bäckar och rännilar? Elka, som så många år och så skickligt ledt stammens politiska öden, styrt sin släkt, och med heder fört den genom många svårigheter, var naturligtvis starkt upprörd. Utan att få en blund i sina ögon, hade hon lyssnat till gransångarens sista hvisslande i talldungen och till tranans första rop från kärret. Något, som man dolde för henne, vore i görningen, och detta kränkte henne: Orvos oväntade medgörlighet, hans förtrolighet med Kväll Bårdson och den omständigheten att hon på gården räknat icke fyratio män som hon bådat, utan väl åttatio. Att

systersönerna spikat kopparplåtar på båtens sud och prydt den med varägernas ogudaktiga drakar, allt detta höll hennes misstankar vid lif, och dessa misstankar höllo hennes oro vaken. Huru harmade det icke henne nu, att hon ej betvingat sin stolthet, att hon ej frågat hvarken Orvo eller Kväll om saken. De unga flickorna voro redan förut vårtagna af solen, af ljuset, af det vaknande naturlifvet. Nu hade åttio unga män oväntadt kommit till gården. Med dans, med sång, med ömma ord och muntert glam hade de berusat dem, var det då under om sömnen vek från deras bäddar? De hörde hela natten talltrastens vemodigt melodiska toner klinga från aldungens hemlighetsfulla gömslen och lyssnade nu ljuft trötta till lärkans första morgonsång.

Det hemlighetsfulla i den färd som förbereddes — var det ett roftåg eller en fredlig färd? Det för karelarena otroligt stora antal män, som bådats upp, och ovanan för dessa ödemarkens söner att sällskapa med så många gelikar, allt kom dem att länge ligga vakna, och när den första hafsörnen skriande efter rof seglade öfver Svirs upprörda yta, voro de redan ur bädden.

Plötsligt skuro kopparlurens toner genom morgonens stillhet, och alla männen bröto upp. Man samlades vid båtarna, där Orvo och Kväll Bårdson för-

delade manskapet, tre trälar och åtta kämpar i hvarje båt. I den första båten dälades brudskatten under en fäll af renhudar. I den stego äfven Orvo, gamle Hanka och Kväll Bårdson. I den andra stod Rörrik vid styret. Han ansågs känna Ladogas stränder nästan lika väl som Orvo själf.

Uppe på den stora stugans trappa stodo kvinnorna med Elka i främsta ledet och sågo huru båtarna lade ut. Nu voro de på väg alla tio; så där ja, vid ud-den därborta skulle de vika upp mot norr för att sedan styra in i Merikoski och kämpa mot Svirs ystra böljor och vilda strömdrag. Men, hvad nu då? Hvad ville detta säga? De veko tvärtom rakt söderut. Ett utrop af förvåning trängde öfver kvinnornas läppar. De sågo upp mot Elka liksom för att få en förklaring, ett svar. Men Elka stod tyst; hon skuggade med handen öfver ögonen för att dölja sin upprörda stämning och gaf intet svar. Allt längre foro båtarna söderut, ned mot Ladogas grunda, af sandbankar och om våren af lätta dimmor hemsökta näjder. När den sista båten rodde in i den rosa- och violättfärgade dimma, som lätt såsom människans andedräkt simmade öfver sjöns i blått och guld skiftande yta, sågo de först undrande upp till Elka, någon riktade till henne en fråga men utan att få svar. Och då de här af anade att något, som icke ens Elka visste, vore

å bane, gingo de hviskande och undrande in, enhvar till sitt. Elka ensam stannade kvar, ett rof för de mest stridiga känslor.

Hvad skedde här nu, och hvem hade satt det som skedde i gång? Hanka? omöjligt, — men kanske ändå. Orvo? han vore ju ännu en yngling, — men i alla fall — — — Kväll Bårdson? Det måste vara han! Men hvad ville han? Hvarth foro de? — — Förbittrad och kränkt gick hon in i stugan. Hon ville icke nu se och tala med någon. Tänk, om Osmo visste något? Hon försökte att på omvägar utfråga honom, men han tycktes oberörd af allt; hade dessutom aftonen förut fått för mycket till bästa, så att han var ohågad till allt ordbyte. Det otroliga hade skett. Elka såg makten glida henne ur händerna långt förr än hon det anat.

* * *

När den första båten, i hvilken färdens ledare sutto, vek af mot söder, såg gamla Hanka upp.

— Hvad vill detta säga? Hvarth bär det af? — sade han, behärskadt.

— På brudrof, — svarade Orvo kort. — Men icke blir det tavastländingens Kyllikki.

Nu blef den gamle ifrig.

— Hvem i Hiisis namn — — —

— Nämn icke Hiisi nu; i Sukkamielis namn bär det af till varägernas udde. Där vänta vi i afton Sune Haraldson och hans dotter Disa. Hon blir bruden, eller och får ni söka mig och oss alla hos Ahtis folk i Wellamos våta armar.

— Sune Haraldson! Possadnikernas i Novgorod ständige vän, gutarnes främste man och ålderman vid Gutagård! Aldagaborgs mäktigaste herre och dess värre min fiende sen sexton år. — Och Hanka blef vred. — Du är förryckt, pojke. Vänd om; jag befäller dig det, vänd om genast.

— Jag skall nog gifva dig tillfälle att hämnas, — sade Orvo lugnt och styrde fortsättningsvis söderut.

Men nu blef Hanka vred på allvar:

— Hämnas, ja! Men maktmedlen för denna hämnd, hvar äro de? Den svage hämnas ej. Han underkastar sig tigande. Han tål tills, tills — — —

— Tills tiden är inne, och den är inne nu. Hör mig lugnt, morbroder.

Men den gamle var så förbittrad, att han vid Tuonelas folk, vid Hiisi, vid Ukkos makt svor att han aldrig skulle låna sin hand till ett slikt vansinnigt företag, som endast kunnat rinna upp i en vild pojkes hjärna.

— Se så, morbroder, du skall slippa att vara med om brudrofvvet, men höra på vår plan, det skall du. Döm sedan. Sune Haraldson är störtad. För en stallares, Rörík Grimsons, skull är han kommen i ovänskap med possadniken. Nåja, det hör icke hit huru detta gick till. Gutarnes gård är bränd. Sune har flytt till Aldogaborg. Själf har jag burit hans son och hans dotter Disa till den räddande båten. Ännu känner jag tryckningen af hennes mjuka arm, hennes varma andedräkt kännes ännu här, — och med ett uttryck af hänförelse tog han sig om halsen.

— Hvad säger du Orvo? — frågade den gamle häpen.

— Sanningen. Sune har i hast sålt sin fasta egendom i Aldogaborg åt de lybske, som länge falkat efter hans bodar, och stufvat allt redbart gods i sex stora fartyg. Med dem far han till Nöteborg och ned för Nevan till öarna. När den stora Eyrar floti är kommen, när den omlastat sina varor i karelarnes båtar, far han åter med den till sitt land. Du behöfver således icke längre frukta honom.

— Huru vet du allt detta? — frågade den gamle med stigande förvåning.

— „Mycket vet den, som vida far.

Den som vet, han är karsker karl“, — svarade Orvo.

— I fjorton dagar har jag legat i Aldogaborg och

kunskapat. Under två år, alltsen jag för första gången såg hans dotter Disa, har jag följt hans görande och låtande. Slug och erfaren, som han är, vill han fara till öarna vid Nevan, medan isflakorna ännu följa med floden, ty då behöfver han icke frukta sjökonungarnes drakar. Och ännu längre har han gått i sin försiktighet. Han far i dag med två båtar, i morgon med tvänne och med de sista dagen därpå, allt för att icke väcka onödig uppmärksamhet. Du vet själf att han med de stora båtarna borde ro Volchoffs strömfåra uppåt, norrut ända till Törmälä stora tall, och där vända mot väster, rakt in i Nevans strömdrag, men hvad tror du han gör? Han har låtit staka ut vägen längs kusten. Störrar och flytande märken, sådana gutarne begagna dem i floderna, har han lagt ut mellan sandbankarna vid varägernas udde. Där vill han — — —

— Då är han förlorad, — skrek Hanka utom sig af förtjusning. Hans vrede var nu förgången, han kände lyckan, lyckans ljufhet, känslan att kunna hämnas lidna oförrätter. — Vi döda honom, taga hans dotter och hans egendom, — sade han med stockad röst. — Orvo, du är karelarenes störste son. I tapperhet och förslagenhet är du vår förste, liksom i saga och sång. Och om du visste hvad allt jag lidit af den mannen, af denne Sune Haraldson.

Alla oförrätter jag som den svagare fått underkasta mig. Men nu — — —

— Nej Hanka, som du råder, kommer det ej att gå. Hör mig vidare. Vi ha flyttat Sune Haraldsons sjömärken — — —

Hanka saknade ord för sin beundran öfver denna list.

— Två pilskott utom den rätta fåran går han på grund. När hans båt fastnat, rusa Rörrik och Kväll Bårdson öfver honom, vi andra ligga på lur i viken vid varägernas udde. De taga flickan, och, faller Sune Haraldson i deras händer, taga de väl honom med. Båtarna lämna vi åt sitt öde.

— Nej, vi plundra dem, Sune är rik, mäkta rik; tänk hvilket tillfälle, — afbröt Hanka.

— Nej, vi plundra ej. Vi kasta de döda i sjön och flytta Sune Haraldsons märken åter på sina platser så att hans öfriga farkoster må hinna sitt mål. Så köper jag Disa af Kväll Bårdson, ty köpt hustru är lättare tämd än röfvad. Jag reser hem med Disa till Merikoski och ställer till bröllop. Du far till Al-dogaborg, talar om att en olycka måtte ha skett, ty du har sett toma båtar drifva mellan bankarna. När gutens gods så kommer till Nöteborg i vanlig tid, då ingen röfvat och plundrat honom, skola novgoroder och varäger lemna Ladogas stränder i ro. Vi be-

höfva icke frukta för några hämd- och härnadståg. Förstår du mig, morbroder. Och ännu en sak. Om någon sett något, så bära våra båtar varägernas drak-hufvuden, deras sidor glänsa af koppar som gutarnes båtar, Kväll Bårdson och Rörik bära sviarnes hjälmhattar. När det där blir känt att Sune Haraldson omkommit, skall det utan tvifvel heta att sjöröfvarene ha varit tidigt ute i år. Dig skall ingen misstänka, och jag, — jag är icke rädd.

Hanka låtsade icke förstå piken. — Men, sade han med oro — om dimmorna komma, hvad göra vi då?

— Människan lägger råd efter sin klokskap. Ukko, all världens herre, styr händelsernas gång. Falla dimmorna öfver oss, ja, då må ödet stå oss bi. Jag har gjort mitt. Slipper Disa denna gång mig ur händerna, då är hon för alltid borta. Till gutarnes ö kommer jag väl aldrig i mitt lif. Men det skulle göra mig stor sorg och bittert sinne, det säger jag dig Hanka, ty härligare kvinna såg man ej i Gardarike.

Man rodde nu framåt under tystnad. De lätta båtarna flögo som lommar öfver vattnet. Sjäs bruna och Volchoffs lergrå vatten flöto sida vid sida. Än var man i den ena, än i den andra strömmens fåra, än åter i Ladogas klara vatten. Men ännu kunde man ej skönja sjöns södra strand. Där måste röra

sig dimmor längs grunden. En hvar satt försjunken i sina drömmar. Då och då utbytte Kväll Bårdson och Orvo med oro sina tankar om väder och vind, om utsikterna för huruvida den lätta dimman skulle tättna eller ej. Ju närmare man kom kusten utan att dock kunna se den, dess större blef Orvos oro. När man rott en sjövika eller ukesio, som Kväll kallade den, ungefär en sjömil, gaf han ett tecken och ett kommandorop, och alla båtarnas åror hvilade. Trälarna stego upp, bytte plats med krigarena; åter ett tecken, ett kommandorop och årorna sattes i rörelse. Så gick det på vikingasätt ånyo framåt. När man sålunda hunnit ro trenne vikar, var man vid målet, det första på orätt ställe anbragta sjömärket, men nu såg det också ut som om allt skulle misslyckas; ty det enda som man fruktat, dimmorna, började att draga sig samman. Ladogas södra del är mycket grund. Vattnet här värmes därför hastigt upp, och kyles äfven lika hastigt af. Vår och höst är denna del af sjön därför ständigt utsatt för plötsliga dimbildningar, och det till sådan grad, att dessa dimmor än i dag som är tvinga sjöfarten att söka sig till kanalerna. Dimmorna stiga icke högt, endast några famnar öfver sjöns yta, en vindkåre kan sopa bort dem, men i nästa ögonblick komma de åter

sväfvande upp öfver vågorna och svepa allt in i sin hvita mantel.

På Orvos kommandorop samlades alla båtar vid det falska sjömärket. Orvo hof upp sin stämman och sade:

— Vi nalkas målet, vi äro nu mera ej långt borta från varägenes udde. Nåväl, lyssnen till mina ord, I män från Karelen. I måsten iakttaga den största tystnad. Icke ett karelskt ord får höras. Kvälls och Röriks tecken skola alla lyda, och alla skola hålla sig så tätt efter hvarandra att ingen båt förirrar sig i dimman, i fall den tätnar till. Skulle detta ske och någon komma på villovägar, skall han, då vädret klarnar, söka sig till varägenes udde, som alla känna. Den och hamnen innanför udden är samlingsplatsen.

Alla lofvade att lyda.

När Orvo tystnade, steg Hanka upp, löste en silfverring, prydd med en dyrbar glaspärla från sitt finger och hviskande uttalade han följande bön:

Ahti, hafvets stränge herre,
Wellamo, vågens ljufva dotter,
Tagen mot mitt dyra offer,
Tagen mot mitt hvita silfver.
Lyssnen till min bön den fromma,
Till mitt hjärtas varma önskan.
Skingren hafvets hvita dimmor,
Drifven dunklet bort från vågen.
Många, långa år jag väntat,

Bidat uppå hämdens timme,
På min oväns ofärd väntat.
Tagen mot mitt dyra offer,
Tagen mot mitt hvita silfver,
Låten mig ej längre bida,
Hör mig Ahti, hafvets herre!

Och han kastade ringen i vågorna.

Hafvets herre tog ynnestfullt emot hans gåfva. Dimman började lätta, det vill säga, den lade sig så tunn öfver Ladogas yta, att man på sina ställen öfver dimtäcknet såg strändernas högsta punkter och tallarnas toppar i strålande solljus. Men allt som låg vågen närmast doldes i dess hvita mantel.

Plötsligt rodde Röriks båt upp sida vid sida med Orvos. Den stumme gjorde ifriga tecken åt Kväll Bårdson. Långsynt som en hafsörn, hade han, stående i båten, öfver dimmans plan sett ett par hufvuden sticka upp och åter hastigt draga sig in i det skyddande töcknet. Man rodde sakta mot det håll ditåt han pekade, hvilade åter på årorna och lyssnade, men intet ljud, annat än måsens skri, hördes. Åter rodde man. Den stumme gjorde ifriga tecken, han hade hört människoröster. Bågar och pilar togos fram, vapnen gjordes redo, och, då sjön var lugn, stack Kväll årorna i botten, de öfrige roddarne gjorde likaså; det hela tillgick så tyst som vid ett sikfiske, alla väntade att dimman för ett ögonblick skulle skingras.

Man hade väntat en halftimme i den starkaste spänning. Hanka bad till gudarna. Orvo såg lugn ut, men två röda fläckar som runnit upp på hans kinder, visade, att han ej var det.

Plötsligt kom en vindkåre, ref sönder dimman, och till allas öfverraskning sågo karelarne två stora båtar på grund, den ena ett stenkast från den andra. Innan någon hann säga ett ord, sträckte ett rägn af pilar den första båtens roddare ned i båtbottnen.

— Rörik, — ropade Kväll med sin stentorsstämma, — ryck upp mot den andra båten. Det skedde. De värnlösa roddarne, få till antalet, kunde icke göra något motstånd att tala om. Men en pil från detta båtlag borrade sig in i Röriks hals, och med utsträckta armar föll den stumme rosslande i vågorna och försvann. Ett par sårade trälar och en död krigare, det var Orvos hela förlust.

— Jag vill se min ovän Sune Haraldson död, — sade Hanka.

Man rodde fram till båtarna och lade till vid långsidan. Och medan Hanka med grym tillfredsställelse såg huru hans motståndare med blodigt ansigte låg på båtens botten, stälde sig Kväll med den ena foten på toften till gutarnes båt och ropade högt.

— Disa Sunesdotter, stig fram. Du är vår fånge; dig skall intet ondt vederfaras.

Ur farkostens midt trädde nu Disa fram. Klädd i svart sejan, slog hon hättan, som var sammansydd med öfverplagget, tillbaka, och såg med af vrede blixtrande ögon omkring sig. Det ljusa håret flöt kring hennes axlar i långa, ringlande lockar. Hon steg upp på bänken bland de döda och döende roddarne, och med fast stämman sade hon:

— Var det endast mig rofvet gällde, hvarföre då så många jäfve mäns död? Jag hade offrat mig för de mina utan att blod flutit, men ni fruktade väl min faders svärd. Hvem är min tagare? Hvems fånge är jag?

— Kväll Bårdsons.

— Det namnet är känt, — sade hon med ett bittert hänleende. — Kväll Bårdson, som bjarmerna stympade, och som nordmännen sjunga nidvisor om. Nå, då löper åtminstone icke min kyskhet någon fara.

Den blodiga skymfen gjorde Kväll ursinnig. Han höjde yxan.

— Också du, — sade han rasande. — Den visan skall du ej kväda mer. — Och han hade utan vidare huggit henne ned, om ej Orvo rusat emellan och stött den rasande Kväll i vattnet. I fallet fick Orvo ett blindslag af yxan så starkt att nyckelbenet skars igenom.

Kväll togs upp i en af de andra båtarna, och Orvo ledde Disa till sin båt. Hans män hade gått ombord på Sunes farkost och börjat att kasta ut de döda.

— Hvad ären I för män, som frukten de döda? Varägernas drakar bären I i fören, och dock ären I räddhågade män!

Utom sig af smärta, af blodförlust och skamsen öfver Disas hånande ord, gaf Orvo nu i en olycklig stund en befallning som stred emot öfverenskomsten.

— Låt de döda vara, — sade han. — Alle man ombord och till årorna.

Kväll Bårdson hade släppt vilddjuret inom sig lös. Kommen i karelarens båt hoppade han i ett långt språng i Sune Haraldsons båt för att kasta ut de döda. Men med ett tag mot bröstet och en ed, vacklade han i nästa ögonblick och föll öfverbord. När han nu drogs upp ur vattnet var han död. En karelsk pil hade trängt in i hans hjärta.

— Hvem sköt den pilen? — skrek Orvo ursinnig. — Hvem? hvem?

Ingen hann ännu svara på frågan, förrän Orvo själf sjönk samman, utmattad af blodförlust.

Hanka tog ledningen af expeditionen.

— Följen mig, I män från Karelen, — befallde han, och det bar i snabb rodd österut. Återflytta sjömärkena, som man kommit öfverens om, kunde man ej göra ty nu var det redan mörkt. Rörrik och Kväll voro döda, Orvo svårt sårad, och desse voro de ende som kände till det rätta läget för Sunes märken.

Man rodde förbi farleden ned till Volchoff. Öfver strömmens leriga vatten mot Sjäsflodens mynning. I vårnattens skymning såg man fyra tungt lastade farkoster draga västerut. Det var Sunes lastbåtar, som gingo sin döde herre till möte. Följande morgon i soluppgången kom man till Sjäs mynning.

Så hade det skett, det stora brudrofvat på Aldoga sjö, om hvilket skulle talas så länge sången och sagan bodde kring Aldogas stränder.

* * *

När Hanka kom till Sjäsflodens mynning, där Merikoski familjen hade ett stort fiskeläge, togs han gästfritt emot. Den sjuke Orvo fördes i ett pörte. En trollkunnig kvinna, som kände mäktiga runor och hemliga örter, kallades att vårda honom, och hon gjorde det så väl, att Orvo på tredje dagen kunde,

med armen stadigt ombunden, röra sig ute. Disa fördes i ett annat pörte där hon väl bevakades.

När Orvo kände sig friskare, lät han bygga ett ståtligt bål. På detta brändes Kväll Bårdsons lik, och hans aska graflades på nordmännens forna vis i en väldig hög. Orvo själf sjöng en runa till sin förtrogne rådgifvares heder och minne; och så skiljdes man åt.

Hanka for till Valkova gård, ifrig att veta huru sakerna här gestaltat sig efter det den myndige Sune Haraldson nu var borta. Sedan Orvo belönat sina kämpar och tagit afsked af dem, for han med sin röfvade brud, åtföljd af trälarna och ett tiotal kämpar, sjövägen upp till Merikoski gård.

När Orvo kom hem, var gårdsfolket borta. Vakten i borgen hade varsnat honom och sände bud till Elka. Denna satt i stugan på träbänken och söm-made rutor och kors på fint linne. Hon hade varit vred och förbittrad, sorgsen och kränkt. Aldrig förr hade hon skjutits åt sidan, stått främmande för hvad som skedde på gården. Nu hade hennes egen son och denne Kväll Bårdson, som hon visat så mycken godhet, kanske till och med Hanka, företagit sig en färd som gällde hela stammens välfärd, släktens heder, utan att någon sagt ett ord till henne. När Orvo nu kom upp för stugans tiljor, kände hon huru

vreden började att koka öfver. Hon var just färdig att gifva honom ett hårdt ord till hälsning, men då hon såg huru blek han var och att hans arm var ombunden, dog ordet bort, och hon frågade endast:

— Nå, har du åter jagat den förirrade hjorten?

— Ja, mor Elka; både hjorten och hinden har jag jagat.

— Nå, fick du något byte?

— Hjorten sköto mina män, och hinden fångade jag lefvande och tog med mig.

— Hvem är hon? — och Elka reste sig häftigt.

Orvo gick ut och ledde Disa in.

— Här ser du moder, Sune Haraldsons dotter Disa. Jag har tagit henne till hustru.

— Varägens från Nowgorod dotter? Dottern till den store köpmannen vid gutarnes hof?

— Just hon är det.

— Fager är hon under ögonen; att hon är kunnig och myndig har jag också sport. Jag ville icke ha en röfvad svärdotter af tavastarnas stam, ty alla vi, som tala finskt mål, äro tunga till sinnes och af den art att vi aldrig kunna glömma. En annan sak är det med varägernas folk. Sviarnas döttrar ha gladt sinne, kort minne för oförrätter, och de glömma i arbetet hvad vi minnas i drömmarna. Men då du

och Kväll Bårdson tagit dig det orådet före, så hälsar jag dig och Merikoski nya värdinna välkomna, och lämnar stugan likasom allt annat redan i dag. Jag är ej van att vid rådslag skjutas undan.

Inga förklaringar från Orvos sida hjälpte, den gamla drog samma dag hän till sin gifta dotter. Hvarken vid det stora sommaroffret eller höstfästen satte hon sin fot inom de ungas tröskel. Hon var dock vänlig och god, ty hon var icke vred, men kränkt.

Om Disa vare det sagt, att hon efter bröllopet fattade stor kärlek till sin man. Hon blef en god och myndig hustru, som skötte allt „inom Stokks“ med reda och kraft. Då karelarena ej kunde uttala hennes namn, ändrade hon det till Isa. Hon födde sin man tränne söner. Den äldste blef en väldig kämpe i karelarenes land; han for vida i härnadståg till Dvina och Merunas land. Men om honom täljes i nästa saga.

Här må nu nämnas, att när vintern kom med snö och starka isar, drogo karelens söner, sextio man starka, längs Svirs stränder upp till tavasternas by. I nattens tystnad släppte de rödhanen lös. När tavasterna rusade ut ur sina brinnande pörten, dräptes alla, som ej lyckats fly, och kvinnorna togos till fånga. När vintersolen steg upp öfver de hvita fälten, lyste den på svarta bränder, rykande kol och grå aska.

Tavasternas by var utplånad från jorden, karelarena voro åter herrar öfver allt land mellan Onegas och Ladogas vatten.

VI.

Gottland, „Östersjöns pärla“, stod i sin härligaste fägring. Våren hade kommit öfver små blå, ljumma vågor till sagornas ö. De för ön så egendomliga hagmarkerna lyste i ny, ljus grönska, tusende och åter tusen af vårens blommor skimrade på fält och myrar, och å Wisby stads små trädgårdar spridde äppel- och päronblommen sin ljufva doft öfver den åldriga staden. Narcissor, vårlök och tulpaner prunkade i rabatterna mellan fruktträden. Mot himlens blå, mot de bländhvita molnen reste sig röda tak och svartnade spiror, härliga gaflar i gotisk och romansk stil, stolta, fasta torn och tinnkrönta murar; kring dessa stadens spetsar skrände kajor och susade svalor i långa mjuka bukter.

I ett af de gamla svartnade husen uppe på höjden, satt i sin bostad, i andra våningen af huset, en af Wisby fordom rikaste män. Gammal, hvithårig och inhöljd i pälsverk, med en mössa af lokattsskinn öfver det darrande hufvudet, satt husets herre i en

mot väggen panelad säng, som omgafs af nötta, färglösa sparlakan. Hos honom visste man intet om våren. År hade han suttit här, bunden af sjukdom och väntat på döden, som icke kom. Hela denna vår hade han väntat på sin son, som skulle komma från Frankrike med Bajflottan till Helsingör och därifrån med Öresundsflottan till Wisby, men nu nalkades döden, just nu, när han icke ville dö, nu kom den med stora steg. Han andades tungt, hans små skarpa, oroliga ögon stirrade ut i rummet mot fönstret, där en gammal hvithårig kvinna satt blickande utåt hafvet mellan isopskrukorna på fönsterbrädet och de färglösa skynken, som hängde för fönstret. Mellan tinnarna till strandporten och tornet Slukupp såg hon öfver en del af hamnen, hafvet som glänsande i alla färger mellan mörkblått och ljusgrönt sjöng sina vår- och frihetssånger efter vinterns långa och ofria dagar. Här sågos väl hundrade skepp, som med af solen förgyllda vindfyllda segel styrde mot gutarnes ö.

— Käre broder, sade hon, lef ännu en dag, och du får själf tala med Ulf, din son.

Den gamle i sängen hostade svagt, höll handen på hjärtat, som än bultade vildt och oroligt, än tycktes stå stilla. Svetten stod på hans bleka panna.

— Jag orkar icke mera . . . Glöm icke, syster, att säga honom, att jag, förskjuten af Wisby, förgäten och fattig, utskämd för hela världen, begär, att han skall hämnas mina lidanden och oförrätter på Rörík Grimson Stallare, den jag ensam tillskrifver all den ofärd, som kommit öfver mig.

Glöm ej att säga honom, att jag var förtrolig vän med Possadniken, men, från den stunden Rörík blef hans stallare, blef denne mig oblid. Rörík följde efter min dotter Disa hvar hon gick, jag dref honom bort, se där hvarföre han förföljde mig.

— Spara dig, broder, tills Ulf kommer, du skadar ditt blod och med denna sorg och klagan endast förkortar du de få timmar, du ännu kan ha kvar att lefva.

— Jag kan ej, jag kväfs af denna börda. Jag måste få tala ut. När Novgorodske män sände bud efter mig, hvem var hos dem? Jo, Rörík Grimson. När Gutagård, det härliga, brann upp, och allt störtade samman, såg jag Rörík Grimson som den förste störta in genom porten till det område, han som possadnikens man var förbjuden att beträda.

— Nu, broder, nalkas de tornet Kik-ut och hamnpålarna, se, det är minst hundrade, vällastade snäckor. Nu ha vi Ulf här, och när han kommer med sina varor, är denna fattigdomens tid öfver.

Den sjuke hörde ej på henne utan fortfor:

— När vi flydde från Aldogaborg, hade han flyttat om våra sjömärken, män i drakar öfverfölo oss, där vi sutto på grund, med ett rägn af pilar och dödade våra män. Jag såg i fjärran en rödhårig man, jag hörde uppländsk tunga talas. Jag gömde min Ulf i båtens för, jag låtsade själf vara död, kastade mig i båtens botten och drog blodet af en fallen man öfver mitt ansikte. Så blef jag räddad, men hon, mina ögons ljus, min dotter Disa, togo de, och min härlige son Stenkil föll i striden. Och jag hörde namnet, det förbannade namnet Rörik, ropas öfver vattnet, det hördes af alla, af hvarje man . . .

— Jag känner ju det där, jag vet det alltsammans förut, du har ju ofta talat om den saken. Men samla dina krafter, Sune Haraldson, två män komma där borta, och mig tyckes att den ene är vår Ulf, ty budet jag sändt ned till stranden är med och tyckes mana på honom.

Det var Ulf, han gick skyndsamt uppför den trånga gatan, genom den öppnade porten, utan att hälsa den fägnande och smekande hunden. Nu steg han öfver den höga tröskeln in i sin faders låga och fattiga bostad.

— Fader, sade han, andtruten af den häftiga gången, jag bringar er goda tidender, Sune Haraldson skall

åter bli rik, ty bättre köpmans färd gjordes ej till Baje och Dallermond än jag det gjort. Och han föll ned på knä vid sängen.

Den gamle stönade fram något, som ingen förstod, allt detta hade varit honom för mycket, han kunde icke mera tala. Med de magra, darrande händerna gjorde han oroliga tecken åt systemen, och hon förstod honom. — Sitt ned, Ulf, sade hon, och hör hvad din fader vill ha sagdt, och hon upprepade alla de ord af bittert hat och hämdlystnad, som den gamle under vinterns lopp sagt henne, och, tillade hon, när så din fader kom hem till Wisby, skref Rörik stallare ett bref, i hvilket han sade att Sune Haraldsons hänsynslöshet och djärfhet vore skulden till Gutarnes olycka, för det brefvet dömdes din fader att ersätta alla de brunna varorna, medan gården måste byggas upp af Novgorods styresmän. Tjugu år ha gått hän sen dess, men från den dagen var din fader en bruten man och har legat där han nu ligger. Nu vill han att du skall kräfva hämd på denne Rörik.

Ulf Suneson kände dessa kraf på hämd, han hade hört dem sen han var ett barn. Som gosse hade han helt gifvit sig hän åt den tanken, att han en dag skulle ställa Rörik Grimson till ansvar för all denna fattigdom och smälek, för alla de lif han tagit,

för all den ofärd han bragt öfver ett af Wisbys stoltaste handelshus, men så hade han kommit ut i lära till Dallermund och Baje, där hade lyckan blifvit honom blid, han hade förvärfvat sig mycket pänningar, för hvilka han köpt de varor, med hvilka han nu var på väg till Novgorod, hämdetankarna hade af det vaknande förvärfsbegäret blifvit kväfda.

Han såg tigande och dystert på den gamle, hvars ögon ängsligt bevakade hvarje skiftning i Ulfs anlete.

— Hvem säger mig, svarade han dröjande, hvar denne Rörrik Grimson nu är; stor är världen och tjugo år ha gått, sen han bröt mot oss och vår släkt.

Nu såg man huru den sjuke ansträngde sig, halsmuskelnerna arbetade, struphufvudet for upp och ned, och med uppjudande af all sin makt kunde han framhviska det enda ordet — Kieff!

— Kieff, nå är han där, då skall han ej undgå mig, ty dit är jag färdandes, men i det samma märkte han, huru föga dessa ord svarade mot de känslor af hat, han som gosse burit inom sig, och mot hvad hans fader nu väntade af honom, och han reste sig upp.

— Fader, jag skall gå från furste till furste i Gardarike, jag skall gå till Miklagård och Särkland, om så behöfves, för att hämnas på den man, som kränkt dig, min syster och min broder, det lofvar jag dig.

Spänningen i den gamles ansigte gaf sig, lugn och belåten låg han där. Man sände nu bud efter prästen. Sune Haraldson salvades med helig olja, begick den heliga nattvarden och dog två dagar därefter, så vidt man kunde se nöjd och utan att ha yttrat ett ord. Hans son löste honom en graf i Nikolai heliga kyrka, betalade för själamessan, och drog så ut i världen. Sune Haraldsons saga var slut, men hans själslidelser, hans hämdbegär likasom hans förvärfsbegär lefde åter upp till nytt lif hos sonen Ulf.

VII.

Ulf Suneson hade icke mycken tid att sörja sin fader, och inom sig erkände han äfven att han icke kände någon sorg öfver hans frånfälle. Han hade för länge sedan vuxit fri från den faderliga myndigheten, och, då han under ett värksamt lif icke sett honom på par år, hade äfven ömheten dem emellan mycket fördunstat. Men därtill kom ännu en sak, han hade tyckt att fadrens hämdkraf lade väl stora band på honom, fordrade väl mycket af hans eget unga lif, desto mer som han af färdmän i Flandern hört en Rörrik Grimson högt prisas för mandom, snarfyndighet och prakt. Vore nu denne den Rörrik, som

förorättat hans släkt, eller en annan, därom var han ej fullt viss, men nu hade han börjat att öfverväga, huru mycket oförrätten träffat honom själf, och huruvida afsikten att förorätta funnits med i handlingen. Med dessa tvifvel och frågor hade han snart nog kommit till det resultat att han egäntligen icke hade mycket att utkräfvat hos den hatade Rörik. Men, medan han gick och bar på dessa tankar, träffade han på en isländare, Egil Jarlaskald, och nu började hans tankar att gå i en annan gir. Egilskald var en stolt, praktlysten och snillrik man, full af sitt hemlands sagor och sånger, dem han i ett bländande och hänförande språk sjöng när som helst i konstfullt flätade dikter. Han var färdig i alla slag af vapenlekar, det guld han i kamp och sång förtjänade, gaf han ut med rund hand, sedan han smyckat sig själf med zobel och skarlakan, vapen och smycken så härliga, att han själf rörd och upprörd diktade sånger till dessa dyrbarheter ära. Säker på sig själf och stark i sin tro på såväl sina andliga som fysiska företräden, hänsynslös i sin jakt efter lifvets lycka, sådan han uppfattade den, ägde han öfver ungdomen en makt som var oemotståndlig, desto hellre som han var till sitt yttre högväxt och, hvad som hölls för att vara ett vilkor för manlig skönhet, ljuslätt som blekt guld.

På Ulf gjorde Egil Jarlaskald ett mycket djupt intryck. Ulf var af naturen rikt begåfvad. Med öppet sinne för det sköna hade hans uppfostran gått i en ensidigt praktisk riktning, han skulle blifva handelsman; vinst, beräkning, förvärf var hans lifs närmaste mål. På en sådan lifsuppfattning som hans värkade därför Egil Jarlaskalds syn på lifvet bländande. Denne man, som för en sång, ett drapa, fick af konung Magnus den gode i Norge ett handelsskepp med varor och allt, som högt öfver guldets ställde äran, oberoendet, som i glänsande ord, ord som lyste likt slipade ädelstenar och ägde vikt och betydelse mera än guld, gaf honom en helt annan föreställning, än hvad han förut ägt, om hvad som vore värdt att arbeta, kämpa och dö för. Släktens ära, stammens rykte och egen heder egnades hans sånger. I en eller annan form gick hämden, blodshämnden igen i alla isländingens dikter. I Nialssagan, Egilssagan, i sagan om Skarpheden, Egil Skalle Grimsons saga är allt byggt på denna etiska grund, som missriktad och snedvriden förde till grymhet, eviga krig och stammens, folkets undergång, men som i sin kärna innebar något ädelt, stort känt och tänkt, och det är på denna som den fornnordiska litteraturen bygger sina alltid storslagna och gripande, stundom till och med rörande motiv.

På den långa färden från Flandern till Visby hade Egil Jarlaskald för att fördrifva tiden täljt de hugstora nordiska sagorna för Ulf och hans män, sjungit jarlasånger och nidsånger, och det var under intrycket af alla dessa Egils sånger, som Ulf Suneson gaf sin döende fader löftet att hämnas på släktens ovän, systemens röfvare, broderns dråpare.

Hvad allt detta löfte innebar, hann han de närmaste dagarna icke egäntligen att tänka på, ty färden till Novgorod hastade. Den stora Bajflottan med salt från Frankrike måste så fort som möjligt klareras. Då karelarene icke köpte salt från västerhafvet, utan togo det från Staraja Russas saltkällor söder om Ilmen sjön, måste saltet omlastas och varor, begärliga för Novgorods marknad, inlastas nämligen franskt och tyskt vin, portugisiskt och engelskt tyg, kläde från Dallermund i Flandern, svärd från Svialand, smycken i nordiskt smide, falkar och hästar. När nu därtill kom att skaror af Österlandsfarare, unge kämpar som ville pröfva sin lycka i Novgorod i Miklagård och vid de svenska furstehofven, som funnos på de mest skilda orter i gardariket ville följa med som passagerare, då allt detta arbete måste trängas samman inom en vecka för att man skulle hinna till platsen, förrän konkurrenterna, de vendiske och estniske sjöröfvarne hunnit sammansluta sig, kan man förstå hvilket sjudande

arbete där utvecklades innanför pålarna i Visby hamn. Och vid pålarna lågo de flästa fartyg, ty de som betalt pålapänningen hade rätt att fordra skydd af staden.

Arbetet pågick natt och dag. Lasten packades omsorgsfullt in i mjuka, sämskade hudar. Hästarne sändes under stark betäckning kustvägen upp till Arholma, där de skulle vara på en bestämd dag för att af fartygen afhämtas. Under allt detta gick Egil Jarlaskald omkring i staden, hvars stora rykte för rikedom och prakt hade nått upp till hans fäderneö, Island. Allt skulle han se, allt ville han veta besked om, bildverk som byggnader, och Ulf var många gånger urstånd att besvara hans frågor i dessa ting. En dag var han uppe i öfra staden för att se på den ryska kyrkan, den var en egendomlig byggnad, uppförd af tjocka, liggande ekstockar, byggnaden kröntes af en liten tourell, buren af byzantinska bågar. Inne i hälgedomen beundrade Egil Jarlaskald hälgonen, målningarna i ikonostasen, utförda af munkarna i klostret på Athos bärget, och såg huru mörklätta, starkt skäggbevuxne, prydligt klädde män korsande lågo framför bilderna. Han var just på väg att lämna kyrkan, då den ene af de bedjande kom fram till honom och, talande på brutet nordiskt tungomål, sade, att han, som kallade sig Svantepolk, vore en varäg från Kieff, fördrifven af det mäktiga grekiska hofpar-

tiet. Han vore kommen att samla sig en stamtrupp af nordmän för att med deras hjälp åter tvinga sig till den plats han förr innehaft. Omkring trettio män hade han redan förskaffat sig, nu frågade han om icke Egil ville taga följe med, ty där vore mycken ära, stora skatter och stor vinning att förtjäna på ett sådant tåg. Han behöfde icke binda sig för längre tid än till hösten. Den stolte isländingen svarade kort och knappt:

— Guld vinna, skatter finna, det är väl, men mången kallar det för ära, som andra hålla för skam.

Svantepolk ämnade just svara något, då först en liten klocka och så flere, till slut alla stadens kyrkklockor började att ringa.

— Nu hinner jag ej, ty nu har sunnanvinden blåst upp och Eyrar floti drager hän mot Birka och Novgorod, men följ med på Kettil Gunnarsons kogg, där äro en del af mine män.

— Själf färdas jag på Ulf Sunesons skepp, svarade Egil, ty min färd är ock till Novgorod, vi torde väl träffas än en gång. I detsamma kom prästen ut ur kyrkan, stänkte vigvatten öfver dem, Svantepolk korsade sig andäktigt och skyndade sig ned till hamnen. Dit gick äfven, men med mindre hast, Egil Jarlaskald. Nere vid hamnen hade samlats alla stadens myndigheter. Präster med kyrkosångare och

fana, fäder, mödrar, barn och anförvandter till de bortfarande. Där togs farväl på alla håll, löften gåfvos, tårar runno, böner höjdes, välsignelser uttalades; här fick den bortfarande en amulett, ett litet kors; där ett hedniskt tecken i silfver, Thorshammarslag. Än kvad en skald ett drapa, än mässade en präst, medan korpojken svängde rökelsekaret och munkar höjde Visby vapen, lammet med segerfanan måladt på siden, högt öfver allas hufvud. Så satte man sig i båtarna och rodde till fartygen. Klockorna ringde, och vaktarena på Sluk-upps tinnar hviftade med sina hjälmdukar. Ankarena vindades upp, trossarne löstes, årorna stuckos ut, och under ljudeliga hälsningsrop rodde man, sedan bommen mellan „Slukupps“ och „Akta dig“ kalkstensmassor öppnats, ut på hafvet. Så svängde man tvärt åt norr, hissade segel, och öfver blå vågor, för friska vindar, i glimmande vårsol foro hundradetal unge män med en dyrbar last, med stormande förhoppningar och ett mod, som stod bi i mot som medgång, vare sig stormen tjöt, sjöröfvarenes pilar susade som vårens flyttfåglar, eller de sutto i gladt gelag med hornen i hand och hörde utländskt tungomål pårla öfver sköna kvinnoläppar.

Man seglade och rodde som laxen simmar, i en kolonn på två rader, med ett stort starkt fartyg i spetsen, som hette Kristoffer, efter den helige Kristoffer

färjkarlen, som enligt legenden bar Kristus öfver Jordanfloden. Fartygen voro af olika slag, där funnos snäckor, skepp, till och med två gamla hedningaskepp med drakar i fören, koggar, barsar och holkar, men alla roddes de, alla seglade endast i medvind, och alla hade de styret på sidan. Skeppen voro, med undantag af ett litet förvaringsrum, odäckade. De hade blott en mast. Fören stod högt upp och var prydd med i färger rikt målade flata ornament och små, groft skurna hälgonbilder.

Man rodde så att man hade nytta af vinden och höll sig så nära land, att man aldrig förlorade det ur sigte. När man rott en vika, omkring en sjömil, bytte roddarne om. Till natten kastade man ankar, satte ut vaktskepp, gick själf i land och gjorde upp eld. Maten kokade hvarje båtlag själf, men en ölbryggare höll man sig gemensamt. Det ena af Ulf Sunesons fartyg, som hette „Heliga Gertrud“ var en sextio-sessare, det vill säga den hade trettio par roddare, och den rymde 130 man med last och allt. I det fartyget färdades Egil Jarlaskald, och dit bjöds efter första nattvakan Svantepolk för att tala om sina planer i Kieff.

Svantepolk var en märkelig man, hans fader hade varit furste i Torschok, men då han icke gått in på att för Novgoroderna stänga Volga-vägen i

enlighet med furstens i Kieff önskan, hade han blifvit fördrifven. För att hämnas hade sonen okänd dragit till Kieff att där arbeta för sin fader. I Kieff härskade furstens gemål, en ränkfull grekisk kvinna, som med sitt parti inom hofvet småningom fördrifvit alla män af varägisk stam från Kieff, bland dem Svantepolk, och ersatt dem med sina landsmän eller slaver. Nu hade de varägiska prinsarne enhvar i sin stad begifvit sig ut för att skaffa hjälp mot hofpartiet.

Ehuru Svantepolk talade dåligt nordiskt tungomål, lade han dock så väl och trovärdigt ut sina ord, att Egil Jarlaskald var den förste som fäste sig och tog som handgåfva emot en dyrbar armring af guld, i hvilken man såg två drakar kämpande om en röd karbunkel-sten. Efter honom togo ett tjugutal roddare likaledes emot gåfvor och förklarade sig vara Svantepolks handgånge män.

Svantepolk menade att, hofpartiet lätt kunde störtas, ty, sade han, käjsaren själf hade sändt en dugande och mäktig man, Rörik Grimson från Miklagård, att tala med fursten och varna honom för kvinnoränker . . .

— Rörik Grimson! utbrast nu Ulf Suneson, känner I den mannen, då vill jag ock vara med, och från den stunden voro Ulf och Egil goda vänner.

Nu kvad Egil ett drapa om huru den härlige Nials på Island fränder mana hans baneman Flose till tinget, hur Flose dömmes och sedan dräpes, och när alla voro som mest hänförda af sångens ord, steg Egil upp på toften af båten och sprang ut med årarna, under det skeppet roddes med full fart. På de svajande årorna lekte han med tre små svärd Harald Hårfagers svärdslek, ett af svärden kastade han upp i luften, under det han hade de andra, ett i hvardera handen, och alltid grep han det nedfallande i handfästet.

För denna beundransvärda färdighet blef han välde- ligen beprisad och rosad af männen, och, när han bad en af dem, en ung köpman från Götaland, försöka samma lek, svarade denne „icke bära gudsäng- lar mig i vädret som Eder“.

På den femte dagen kom man så långt att ett tjugotal skepp kunde vika af till Birka i Mälarn. Sedan man i Arholma med stor möda fått hästarne, som längs kusten sändts hit upp, inlastade, styrdes kosan österut mot Lyäböta. Man rodde fram längs kusten af de yttre skären och skrämde upp oöfver- skådliga skaror af gudungar, änder och andra hafsfåglar, som nu i flyttningstiden hvilade här i skydd af holmar och skär på det blå hafvet. När man nådde höjden af den „breda handelsfloden“, som nov-

goroderna kallade den, vek man upp mot norr, och medan tio fartyg, lastade med salt, rodde upp till Rantamäki, köpmännens åbodar, nere vid Aura-åns utlopp, lade de andra sig till ankars vid en vacker ekbevuxen ö, Ruisalo kallad. Vid åbodarne tömdes saltlasten så fort sig göra lät, och nu begaf man sig åter till flottan, hästarne fördes öfver till de tomma fartygen, och man styrde ut mot Hangete Hangö. Här börjades den svåraste delen af färden. Man måste från Purkal ro öfver till Reval eller Tallien, som staden kallades. Nu ändrades kolonn-ordningen till en kil, som när tranorna draga upp mot norden. Vapnen togos fram, man gjorde sig redo att möta allt. Roddarena fingo anlita alla sina krafter för att flottan, innan det mörknade, skulle få sikte på Estlands kust. Allt gick lyckligt. När solen sjönk i Warägiska hafvet, kastade man ankar vid Revals redd. Reval var en liten obetydlig stad, omgifven af torfvallar och pålvärk. Af borgarena fick man veta att en stor estnisk sjöröfvarflotta löpt ut för att om möjligt öfverfalla Öresundsflottan, några vendiske röfvere hade anslutit sig till dem. De vendiske och estniske röfverene voro Gutarnes dödsfiender, man beslöt därför att, om tillfälle därtill gäfves, förgöra dem. Dagen därpå bröt man upp, beredd på strid, man nådde Kunda utan fara, ännu en dags rodd, och man kastade, under

stark nordlig storm, ankar vid Narva, där fick man veta att på andra sidan udden, som skiljer Narva och Luga bukten, lågo sjöröfvarene förankrade, att de antagligen vore i förbund med strandbefolkningen, och att deras flotta vore mycket stark.

Strax släcktes lägereldarna. Hästarnes nosar ombundos, för att de icke genom gnäggande skulle förråda köpmännens läger, och ett krigsråd hölls på hafsstranden midt under en rasande storm. Många förslag om hvad som nu vore att göra framkastades, men alla voro för vågsamma eller ock stötte de på andra hinder.

— Men, sade Ulf Suneson, om vi skulle göra som Bajflottans folk engång gjorde vid den iriska kusten?

— Huru gjorde de? frågades från alla håll. Kalla först hit flottans kalfatrare. Denne kallades fram och tillfrågades nu af Ulf hvilket skepp af dem, som fört salt till Rantamäki, kalfatraren ansåge sämst.

— „Den heliga Anda“ från Kalmar, svarade denne utan tvekan.

— Nåväl, sade Ulf, vi ro ut med alla fartyg i stormen, när vi komma till infarten af Luga bukten, tända vi eld på den heliga Anda och låta den drifva in i Luga viken. Sjøröfvarnes flotta skall i stormen förtäras af eld, eller ock skola de få så mycket att

göra med att rädda sina fartyg att vi hinna bort i lä om Dyster öarna.

Detta funno alla vara ett godt förslag.

— Men, sade en gammal köpman, hästarne, dem kunna vi ej ha med oss i stormen, de bryta benen af sig vid skeppens rullningar och stampningar.

— Hästarna föra vi i land, svarade Ulf. „Den heliga Andas“ män få strandvägen söka sig till Nevas mynningar.

— Ulf talar som en klok man, sade Egil.

Skeppet „Den heliga Anda“, lastades med brännbara ämnen. Alle man beväpnades, och under stark spänning sattes det vågsamma företaget i gång. Stormen hven från nordnorden, vädret var kallt och natten, ehuru en vårnatt, skäligen mörk. Man fick anstränga sig till det yttersta för att hålla upp mot stormen. Så länge båtarne gingo stick i stäf emot vinden, gick det ännu för sig, men när man efter tvänne timmars rodd vid uddens nordligaste utsprång vände mot öster, höll hela planen på att misslyckas, vågorna och vinden höllo på att drifva flottan rakt in i Luga bukten, endast genom att åter med förtviflans styrka styra upp mot vind och ro så att knogarna hvitnade och blodet höll på att springa fram under naglarna, kom man långsamt i väg. En sak förvånade köpmännen, och det var att, ehuru man kunde, fastän otydligt,

skönja sjöröfvarnes flotta djupast in i viken, hade man icke märkt några tecken till folk, ingen eld, ingen rök, intet som skulle utvisa att hundradetal män låge här och väntade. I „Den heliga Anda“ sutto Ulf, Egil, kalfatraren och Svantepolk. Trossar voro utlagda till tvänne andra skepp för att bogsera dem. Plötsligt lyste där en eld upp i natten. Ulf hade tändt an det tjärade drefvet, elden slog upp med blixstens hastighet, Ulf och hans män hoppade i en båt, rodde till de bogserande fartygen, och med ett yxhugg kapade de trossarna. „Den heliga Anda“ dref brinnande, fräsande, lastad med eld och flammor, med ofärd och brand mot sjöröfvarnes flotta, ingenting kunde rädda den. Gutarne sågo med glädje huru de tändes, det ena fartyget efter det andra, huru lågorna snålt slickade de tjärade skrofven och snabbt som ekorren stego upp för de stolta masterna, men det märkeliga var att fortfarande hördes där intet ljud, intet lif af sjöröfvarene själfve. Himlen färgades i kopparglöd, skyarnes kanter i purpur, mellan de glesa strandtallarnas kronor lyste flammor upp och stänkte på svarta vågor lysande fläckar, likt flammande glöd. Vårstormen sjöng sin vilda sång, och vågorna slogo dånande mot strandens bankar och skär.

När morgonen grydde, kom man förbi Koporie udden, och dödströtte styrde våra män in i den grunda viken vid Merikull, som bjöd så godt som intet skydd mot stormen. Lyckligtvis hade denna något mojnadt af, så att det blef möjligt att, med vidtagande af alla försiktighetsmått, här gå i land. Man hvilade sig hela dagen, kokade sin mat på stranden och gladde sig åt Ulfs lyckade plan mot sjöröfvarne. Nu kunde man vara lugn till och med för återfärden i höst. Så stor måste sjöröfvarnas förlust af fartyg ha varit, att icke blefve den godtgjord på en sommar.

När man om kvällen var i beråd att bryta upp, kommo de ryttare, som landvägen gifvit sig af från Narva, i full karrier ned till stranden vid Merikul. De voro utom sig af glädje. Esternas hela flotta vore förstörd. Genom späjare hade esterna fått veta att gutarne gått i land vid Narva bukten. De hade gifvit sig af för att midt i natten öfverfalla köpmännen och rövva deras skepp, stor hade deras förvåning varit, när de funnit eldarne släckta, stranden tom och skeppen borta. När de omsider kommit åter till Luga bukten, hade deras egna fartyg stått i full låga.

Af tacksamhet mot Ulf valde köpmännen, på förslag af en bland de äldste, Ulf till Gutagårds ålderman. —

Han är väl ung ännu, sade den gamle, men förslagen och klok som en gammal man, förutom det att han talar fyra länders tungomål. Så blef Ulf under mängdens jubel hyllad och på en stor sköld buren ned till sitt skepp, „Den heliga Gertrud“. Egil sjöng en ståtlig dikt till hans ära. Ölbryggaren öppnade en tunna af sitt starkaste herreöl, och mätte, otörstige och glade, gáfvo sig köpmännen ut i den ljusa vårnatten på färd mot Nevan.

När gutarne styrde in i Neva floden, kunde de se tillbaka på en sällsynt lycklig och snabb resa. Endast ett fartyg, den gamla „Heliga Anda“ från Kalmar hade gått förloradt, och resan var gjord på tre veckor. De äldste bland köpmännen mindes icke en så lycklig färd. Man rodde nu uppför floden ända till Nevas katarakter. Här utvecklades under vår och höst ett egendomligt lif. Platsen var så godt som året om fullkomligt öde. Hjordar af älgar höllo sig här, lockade af aspskogarna och hasseldungarna i omnäjd. Fiskljusen och falcken hade här sin ypperliga jaktmark, men vår och höst, då Öresunds flottan bröt ödemarkens tystnad, blef här ett lif, en rörelse som på en af de stora marknadsplatserna i Gardariket. Hundradetal karelare från Svir, Sjäs, Wiina å, Keks-holm och ännu längre ifrån kommo hit med sina långa och lätta båtar. Under väntetiden byggde de

upp sina egendomliga pörten. Från en cirkelrund plan restes obarkade bjälkar upp pyramidformigt, betäcktes med mossa och näfver, i toppen lämnades ett rökfång, och midt i cirkeln uppfördes en eldstad. Provisionela badstugor och stall uppfördes, och inom några dagar trollades där fram en stad i ödemarken. När Gutarne kommo, hjälpte man dem att lasta om varorna, att staka båtarna upp för forsarna och att åter lasta skeppen med varor från Novgorod till Reval och Wiborg. Då detta arbete var slut, lemnade alla platsen, ödemarkens djur togo åter ut sin rätt, och endast älgens tramp i småskogen och roffåglarnas djupt melankoliska skri hördes öfver forsens eviga dån.

När gutarne kommo till Nöteborg, karelarnes handelsplats, rådde där en stor upphetsning. Männen voro samlade vid båtarna, kvinnor och barn hade följt dem dit. Ulf, som af erfarenhet och sin fader blifvit varnad för Karelens sjöfarande, ropade an en ung tjuguårig karelare, som tycktes vara de andres anförare; denne befans tala svenska.

— Hvad är på färde? frågade Ulf.

— Krig! svarade denne. Kriget har brutit ut mellan karelare och slaver vid stora „Forschen“ i Wolchoff. Inga fartyg kunna komma fram till Novgorod.

— Nå, hvad säga novgoroderne?

— Hvad kunna de säga? Urgamla fördrag tillförsäkra karelärene rätt till Wolchoffs stränder. Dessutom har Novgoroden jagat bort sin furste från Kieff, och deras befälhafvare och krigshär äro nu vid Holm, långt borta vid skogstrakterna. Men farväl nu, jag hinner ej längre.

Han stötte båten ut mot den starka strömmen, och, följd af ett femtiotal män, skyndade han i snabb rodd öfver Ladogas bankar österut.

Så nära målet gutarne än voro, sågo de sig emellertid nu tvungna att kasta ankar. Ingen riskerade att med den dyrbara lasten draga vidare. Man var ansvarig, icke blott för sig själf och för lastens ägare, utan äfven inför Visby höga råd, Gotlands prostar och bönder, och desse voro ej att leka med.

VIII.

I Merikoski hade åren dragit varsamt fram öfver Orvos och Iisas hjässa. Orvo hade vuxit upp till den man han lofvade, till den, som utan motstånd och afund tog i arf det välde hans fäder ägt. Han vann männen genom sin kallblodighet och betänksamhet, kvinnorna genom sin glöd och sin ifver samt alla

genom sin handlingskraft och sina sånger. Under de tjugo åren hade han fört tvänne lyckosamma krig, ett mot zavalotjer och tschuder, som velat stänga handelsvägen från Onega till Dvina floden. För detta stora och segerrika fälttåg, i hvilket Orvo ledt mer än hundra välbeväpnade män, hade possadniken i Novgorod på uppdrag af folkförsamlingen tackat Orvo och gifvit honom som gåfva den sköld, som länge hängt i Sofiakyrkan, och som possadniken Sahar i slaget vid Voronovoi floden 1164 tagit af Svea konungen Erik. På skölden, som var gjord af ett okänt djurs skinn, voro sägner målade och mellan bilderna gullspänger fastnitade, och dess kant var belagd med ädla stenar. Det andra kriget hade förts mot tschudernas konung, som velat förhindra karelens jägare att öfver deras land draga till den stora ekorrskogen vid Vjätkas och Dvinas källflöden, som af ålder varit allas gemensamma jaktmark. Tschudernas konung förgjordes, och karelarnes viktigaste jaktmark blef åter eröfrad. Hans medfödda härskaregåfvor voro så lysande och hans klokhet i maktutöfningen så stor, att männen fördrogo med tålmod den egenmäktighet och härsklystnad, som han på äldre år lade i dagen, medan tillika hans personliga förmåga att tjusa var så stor, att kvinnorna, lisa däri inberäknad, förläto honom hans svaghet för den kvinliga skönheten.

Lisa åter, som vuxit upp bland köpmän och tidigt lärt sig att skilja emellan och sätta värde på mitt och ditt, som sett slavernas kvinnor, instängda i Terem (kvinno-gemaket), föra ett lif som trälinnor, lisa, som endast sett det fula kärlandet längs Volchoffflodens stränder, blef betagen af det fria lifvet i de kommunistiska karelska byarna, där alla ägde allt. Friheten blef för henne som ett fästrus, och skönheten af den omnäjd, i hvilken hon nu lefde, föll som en morgondagg på hennes unga själ, hon var tjusad och betagen för hela sitt lif af det folk och det samhälle, med hvilket hon på ett så våldsamt sätt blifvit införlifvad. Efter tjugo år kom ingen ens ihåg att den ljusa ståtliga matronan, som med sådan säkerhet förde spiran i Merikoski gård, var af en annan ras och af annat blod. Endast stundom, när hon skulle behandla ämnen, som icke hörde till det dagliga lifvets görande och låtande, förrådde hennes tal det främmande ursprunget.

I sin lyckas dagar hade hon så godt som glömt de sina, men när hon miste en dotter, det yngsta barnet, steg plötsligt bilden af hennes fader och hennes bröder upp i hennes själ, och genom resande ekorrskinnsköpare sände hon bud till gutagårdens älderman med anhållan om att denne skulle underätta hennes närmaste om att hon ännu lefde och vore

lyckligt gift utan att dock våga säga hvar och i hvilken mans armar hon glömt sin släkt, ty hon fruktade för att varägerna skulle kräva ut hämd af hennes nya anförvandter. Orvo och Iisa voro liksom de flästa i Merikoski by döpta utan att därför vara kristna. Tvärtom, döpelsen hade endast bidragit till att i ännu högre grad öka deras fantasivärld med gudar och andeväsen. Till de stora gudarna, från Ukko, Ahti, Tapio till den förgudade Väinämöinen och sagohjältnarne hade Kristus, Jungfru Maria och hela kohorten af de ortodoxa hälgonen bland dem Urbanus, Basilius, Konstantin och Helena, kommit ytterligare till. Alla skulle de tillbedjas eller genom signerier hållas på afstånd. Årets dagar hade icke räckt till, om icke de nya hälgdagarna slagits samman med tiden för de gamla offerfästerna. Men allt detta medförde en sådan begreppsförvirring att man tog det säkra för det osäkra, man dyrkade den ena parten och fruktade den andra, allt efter som de voro närmare eller fjärrare till hands. Och då kyrkogudarna måste sökas i Novgorod eller Valamo, medan andar, hustomtar, skogs- och älfgudarna bodde öfverallt och hade sina heliga lundar och träd på hvar gård, blef det de som höllos för de mäktigaste. Offren till dem skedde väl icke mera så solennt som fordom, utom då det gällde krig, längre handelsfärder och farliga björnjakter, men

i dess ställe flitigare och oftare än till hälgonen och kyrkan. Och Orvo, som kände alla den gamle Hankas sånger, och som själf diktade, drog icke i betänkande att, då så behöfdes, offra ett lam för hela stammen, likasom han offrade mjölk åt hussnoken, som bodde under hans golftilja, kastade järn och silfver i den heliga källan och hängde upp den första laxen om våren i den heliga aldungen vid Svir och lade den första silfverpänningen, som han i Novgorod fått för ekorrskinn, in i alens urhålkade stam, allt medan han i Novgorod och Valamo tände vaxljus åt madonnan, gaf pänningar åt popen och betalte kyrkosångaren dyra skinn för hälgonbilder, relikier och amuletter.

Om våren hade Orvo mycket att bestyra; då skulle stammen draga ned till det stora fisket vid Forschen. Att komma dit i god tid och få det ordnadt så att strider och tvister undvekos, blef för hvarje år allt mera svårt. Att fisken i Forschen hade varit karelarenes rätt sen urminnes tider, det erkände alla, men så hade varägerna kommit. Med dem kom man dock sams, de voro få och dåliga fiskare, ty de gåfvo sig ej tålamod att länge stanna kvar, utan sålde, köpte och voro ständigt på vandring mellan Novgorod och Ladoga. Så kommo esterna och tavasterna, och nu sist hade till och med slaverna gjort sig räkning på att få vara med om fångsten, och detta var

värre, ty i nödfall kunde de lita sig till Novgorods folkförsamling.

I år ville Orvo därför fara i god tid till Volchoff, ja, om möjligt redan innan floden ännu afkastat sitt is-täcke, för att vara den förste på platsen. Han höll i den stora stugan sin vårstämman med de äldste, som alla funno hans förslag godt, och det beslöts sålunda att ett trettiotal af stammens unge män förutom hans egna trälkar skulle följa honom åt till Valkova by. Och nu blef där ett stök i gården. Trälkvinnorna fingo mala dag och natt i handkvarnen vid härden. Lisa lät den tavastländska trälinnan Kylikki baka kakor och grädda grötar i näfverrifvor, lägga in torkadt, rökt och saltadt kött till männens vägkost. Orvo samlade familjens vapen och skidor, lät trälarna bära dem till den heliga lunden, vid hvars ingång smedjan var. Där stod han sedan dagen i ända med sina tvänne söner, af hvilka den yngste drog blåsbälgen, medan de andre lärde sig att hvässa, härda och smida vapen, allt vid ljudet af trollrunor, besvärjelsesånger, löftes- och bönerunor, dem Orvo tidigt lärde särskildt sin äldste son Urho, en ung man om tjugo år, ty denne skulle taga härskarearvet efter fadren, och att härska utan att dikta vore ju omöjligt bland Karelens folk. Orvo sjöng vid pilsmidet:

— Pil, som lätt likt svalan flyger,
Pil, som snabb likt falcken jagar,
Må din udd bli hvass som knifvens,
Hård som kisel, stark som döden.
Lyd den arm, som bågen spänner,
Sök det mål, som jag bestämmer,
Öppna hjärtats dålda dörrar,
Öppna blodets gömda strömmar,
Att min oväns lif förgöres,
Så att Merikoskis forsar,
Merikoskis blåa skogar,
Merikoskis trefna gårdar
Skyddas må mot alla faror,
Fredas emot oväns pilar!

Han sjöng öfver yxan, kastspjutet och knifven, sjöng skildt öfver järnet och skildt för almen, som användts till spjutskaft, gamla kraftiga besvärjelse-runor, ärfda af längesen förgångna fäder. När smidet var färdigt, buros alla vapen af honom själf till den heliga lunden, ingen annan än han fick denna dag beträda dess område. Han stack spjut och pilar i källans vatten, ristade med dem heliga hak-kors i alens bark och gned dem med fett af björn, som offrats åt andarna, och som förvarades i en oxblåsa, upphängd i den heliga alens grenar. Så lämnades vapnen i lunden, och Orvo gick med sina söner upp till gården. När månens ljus släcktes af daggryn-

gen, då först skulle de afhämtas af den äldste bland sönerna.

Under tiden hade kvinnorna i gården eldat badstugorna för männen, som badades af dem, hvarefter de iklädda rena kläder gingo till den fästmåltid, som väntade dem i stugan. Här åto männen för sig, upppassade af kvinnorna. Till maten dracks ur stora stånkor af enträd starkt porsöl, i hvars beredande lisa var berömd i hela omnäjden. Efter maten lockade Orvo och sönerna alla hundarna in, de stängdes in i bodar och stall, och nu manade Orvo männen till hvila, ty i morgon skulle det bära af bittida, innan solen gått upp. Enhvar skulle förrätta bönen för sina husandar eller hälgon, så att man med rena sinnen och vapen, i rena kläder skulle börja det nya företaget. Man lade sig på fällar af älg, ren eller björn på golf eller bänkar, hvarhälst det passade sig, så släckte husfadren pertblossen. Trälinnorna höljde aska öfver kolen på härden, och på Merikoski gård sofvo inom kort alla utom vakterna i borgen.

I dagbräckningen väckte Orvo männen. Det var en bitande kall vårmorgon, vinden hven då och då med ett melodiskt susande genom skogen och strödde miljoner små snöpaljetter ned öfver jorden. Himlen stod hög, kallgrön i öster, violett i väster. Skogarna

tecknade sig svarta mot den hvita jorden och det klarnande fästet.

— Upp karels söner, ropade Orvo, gören er bön, offren salt och silfver åt hemmets andar och så i gudarnes, andarnes, helgonens och jungfru Marias namn i väg!

Enhvar tog sina skidor, sökte rätt på svärd, pilar och bågar, små lätta slädar med starka fånglinor af älg-tarmar togos med, på dem hade man lastat fångst-redskap och proviant, och så bar det af under ett oändligt tjutande af de instängda hundarne genast från början i yrande fart ned för backar mellan fisk-bodar, båthus och bryggor till isen på Ladoga. I spetsen for Orvo med sonen Urho, en ståtlig yngling, med drag, som, ehuru de påminte om hans vackra moder, dock ej förlorat sin karelska karaktär; följde så de öfriga i en linie, alla i ett spår.

Man hade hunnit långt ut på sjön, när solen rann upp och färgade skogstopparne röda, målade fantastiska långa blåa skuggor på isen längs Ladogas stränder och gaf glans och djup åt det svarta vatt-net, som längre ut i tunga vågor slog mot isens i grönt glittrande kanter. Man for i susande fart i kapp med morgonvinden öfver vinterns hvita broar mellan det svarta vattnet och den mörka skogen. Man hörde lommens höga rop, knobbsälens joddel från

Ladoga och spillkråkans gälla hvissling från skogen. När vårsolen började att tära på skaren, sökte männen sig in i skogen, ty så länge skaren höll, gaf man sig ej ro till hvila. Mellan dungar af asp och al, i skuggan af furor och björkar, där snön ännu var hård, sökte man sig fram genom ödsliga obebodda näjder på obanade stigar. Här och där hörde man huru de unga tallarna och granarne knäcktes, det var älgen, som flydde i susande fart genom skogen. Tjädrrar och orrar flögo i bullrande flykt mellan björkens rimfrostklädda grenar. Icke ens ekorren, detta eftersökta djur, gaf man akt på, framåt, söderut, bar det, tills mot middagen, då snön blef så mjuk och blid och häftade vid skidorna och fastnade i stora klumpar på skidstafvarna, så att man blef tvungen att stanna. Svetten stod männen i pannan, värmen ångade från dem, när de slutligen i skyddet af ett par väldiga granar slogo sig ned till hvila. Sen man ätit och hvilat sig, och sedan isskorpan mot eftermiddagen åter hårdnat, börjades färden på nytt. Icke en by, icke ett fält, icke en människa såg man på den långa vägen. Mot aftonen sökte man sig åter till Ladoga isen, som här var spröd och bräcklig, tärdd af vårsol och vågor. Vid Sjämsflodens mynning togo anförvandter och vänner emot färdmännen med badstuga och gästabud och en uppeldad stuga. Middagstiden följande dag

kom man till heliga ställen, till den ort, där för mång-
hundra år sedan Merikoski släktens makt och ära
blommade. Här stod engång karelarnas stad, be-
sjungen i sagan och sången. Nu växte hassel, ek
och björk på den mark, där fädrens stad engång
stått, rik och mäktig. Ruriks söner hade, medan de
unge männen voro på härnads- och handelståg, fallit
öfver den värnlösa staden, dräpt dess innvånare,
plundrat och bränt upp den. Nu stod där sekelgam-
mal skog på tomter, gator och gränder, och mellan
stammarne kröpo mjölonriset och mossan öfver hvad
som engång varit härden i hemmet. I denna skog
gick ingen af Merikoskisläkten utan att offra åt Tuo-
nelas andar en pärla, ett silfvermynt eller någon
annan dyrbar gåfva. Midt öfver floden på den andra
stranden såg man Aldogaborg, Ruriks forna stad. Mellan
trädens grenar kunde man se dess torftak, som lyste
gröna på solsidan, man såg huru röken i den stilla
vårluften steg rakt upp mot himlen, och man hörde
klockorna från dess kyrkor klinga. Sedan enhvar off-
rat på fädernes grafvar, drog man vidare. Kort före
solnedgången kom man fram till Wolchoff. Redan
på långt håll, innan man hörde forsens dån, kunde
man se att man kommit för sent. Rökpelare, som
stego rakt upp i den lugna, kalla vårkvällen, talade
om att platsen redan var upptagen. Orvo sände sin

son Urho som kunskapare för att få reda på hvilka och huru många de ovälkomna kunde vara. När han fått veta att det var ester, ropade han gladt: — Fram, män från Karelen, det är endast ester, dem jaga vi bort, men han hade knappast skidat ett tiotal famnar, innan han stötte emot ett hinder och föll. Det togs som ett ondt järtecken af alla, äfven af honom själf.

— Nu, Urho, sade han till sonen, nu blir det du, som skall leda männen, jag har fallit, för nu oss an som en förslagen och tapper man! Urho tog tvekannde emot befälet, kallade männen samman och kvad för dem sakta följande bön:

— Visa, både, nu din styrka,
Vackra vapen, gör ditt bästa!
Om min hand för mycket höjes,
Sänk du pilen lika mycket.
Om min hand för mycket sänkes,
Höj du pilen lika mycket,
Att mitt bud, det fjäderrika,
Icke från sitt mål må vika!

Nu ordnades truppen så, att Orvo fick sin plats bakom alla andra för att skyddas så mycket som möjligt, ifall ett anfall skulle komma ifråga, ty andarna voro honom oblida, då han kunnat falla vid ett tillfälle som detta. — I veten, sade Urho, hvar badstugorna äro belägna, esterna äro som bäst i färd med

att bada, nu gäller det att genom småskogen smyga sig till badstugorna; när min lur ljuder, rusa alla fram och bemäktiga sig deras kläder och vapen. Men varsamt skall framskridandet ske, att icke hundarnas skall må varna dem. Alla funno de den unge Urhos förslag ypperligt. Man bytte ut långskidorna mot korta, breda skogsskidor, kastade af sig de hvita långrockarna och de skramlande breda metallbältena, och med endast yxa vid länden och spjut i handen bar det af i en lång, spridd kedja ned mot stranden.

Knappast hade enhvar hunnit till sina platser, innan en gammal ullsvansprydd hund, som stod som vakt på en enstaka sten, gaf till ett ilsket skall, och med ens stämde de andra hundarna in, men i det samma ljud också Urhos lur, karelarene rusade fram, och i ett nu hade man röfvat vapen och kläder från de badande. Där blef ett oerhördt tumult, männens skrik och hundarnes skall öfverröstade forsens dån. Tallösa korpar, väckta ur sin slummer, höjde sig kraxande upp i luften och togo del i oväsendet. De uppskrämde esterne sprungo ångande varma och röda ut ur sina badstugor, några sprungo i förskräckelsen ut på den svaga vårisen och drunknade, andra ilade som vansinniga omkring mellan pörtena, tiggde och bådo om sina lif och sina kläder, och Urho, som låtit föra alla vapen och kläder samman, satt med sina

män omkring sig och sålde lif under karelarenes häjdlösa spe och löje åt esterne för skjortor, byxor, kortrockar och pjäxor, allt mot löfte att de skulle utan vapen och fångstredskap genast samma afton draga hän och på det uttryckliga vilkor att de vid alla jordandar, vid Perun och Wolos, som deras stam trodde på, förbunde sig att aldrig sätta sin fot vid Forschen, och aldrig söka sig till de fiskevatten, där Merikoski folket höll till. Så slutades den första striden vid Forschen, och för den striden blef Urho, så ung han var, högt prisad af männen, ty den var snabbt uttänkt och väl ledd. Den, som dock var mest glad däråt, var Orvo, nu tyckte han sig för första gången finna, att där vore gry i gossen, om han också icke och detta var Orvos stora sorg, kunde dikta och sjunga. Ty sångens gåfva tycktes vara hans son förmenad. Emellanåt trodde Orvo att gudarne straffat honom med denna oförmåga hos sonen, därför att han låtit honom från barndomen tala tvänne tungomål, sin moders och sin faders. Hans öra, så trodde Orvo, hade därför förlorat förmågan att fatta språkets finaste tonfall, dess skäraste ljud och dess kraftigaste klang. Hans tunga hade stelnat och sökte förgäfvets att uttala de stora heliga orden på det rätta sättet, det som gick in i karelarens hjärta. Hans minne var ypperligt, tusentals verser kunde han återgifva när

som hälst, och när hans fader endast en gång sjöng för honom gamla Väinös sånger, voro de hos Urho som inristade i koppar, men icke ett ord, icke en vers hade någon hört springa fram ur hans eget unga hjärta, fastän han kunde tusende dikter af andra. Dessa och dylika tankar rufvade Orvo ofta på, särskildt i afton kommo de öfver honom, medan han timtal låg vaken i pörtet. Just då sömnens gud omsider kom till hans bädd för att sluta hans ögon, väcktes han af att sonen Urho reste sig i bädden sakta, drog pjäxorna på sig, rullade samman sin renhud, tog sina vapen och smög sig ut under den stora älghud, som täckte öppningen till pörtet. Orvo reste sig äfven han och gick ut för att se hvad sonen förehade, men han kunde i den ljusnande vårnatten endast se att Urho vandrade uppåt forsen och försvann i hasseldungarne vid åsens krön.

Undrande hvad som kom åt sonen, gick Orvo in i pörtet och somnade först sent mot morgonen.

Urho gick i vårnatten uppför branten in i hasseldungen och upprepade gång på gång följande inledningsord till en sång: „Urho, Merikoskis unge hjälte“, gick vidare till en ättehög, som stod på slätten, och som genom sin väldiga massa behärskade utsikten vidt och bredt, isynnerhet om våren, då den stod

svart upp ur slättens hvita snöhölje. Där hade konung Erik, hans skald, Hallbjörn Torlefs son, och några af hans förnämste män, som stupat i slaget vid Voronovoifloden, jordats på nordmannavis af varägerna i Aldogaborg. Urho gick upp till högen, gräfdde sig en grund grop i den, vecklade sig in i renhuden och lade sig därpå. Han hade djupt känt, huru tom han vore i sitt inre, huru allt hvad han sjungit och signat vore andras ord och sånger, och, då han kände ansvaret af sin blifvande ställning som släktens, stammens höfding, hade han gripits af stor oro öfver allt detta. Han ensam bland en öfverskådlig följd af Merikoskis höfdingar hade saknat sångens gåfva, det vore nästan som en skymf mot honom och en olycka för stammen om det engång komme ut att han lefde på andras sånger. Han hade bedt alla gudar och hälgon han kände om sångens gåfva, till alla hade han offrat guld, silfver och stål, men hittills förgäfves. Nu var han kommen till konung Eriks ättehög för att bedja till Hallbjörn Torlefsons ande. I snart hundrade år hade hans och de andre fallnes andar om vårnatten ridit kring ättehögen, kanske skulle de göra det äfven nu, och Hallbjörn skulle kanske mot offergåfvor skänka honom den så djupt saknade sångargåfvan, denna gåfva som Torlef nu knappast mera behöfde, där han ginge i varägernas

höga himmel. Längte bad Urho, bad sakta, men ifrigt och ödmjukt till andarne, framförde till dem alla de skäl, hvarför det vore för honom så viktigt att ega gudarnes gåfva, den att sia och sjunga, omsider just innan dagen började att bräcka, somnade han och hade en förunderlig dröm. Han tyckte, att högen öppnade sig, att konung Erik och hans män redo ut ur den i ett långt präktigt tåg, och att de i allt snabbare kretsar begynte röra sig kring grafhögen. Plötsligt stannade alla, och en skön man, klädd i en härlig dräkt i blått och silfver, kom ledande tvänne fagra mör vid handen upp till Urho, där han låg på grafven. Mörna voro klädda i tyg, så tunnt att deras rosiga unga kroppar lyste igenom, där veckfallet var tunnast. Den ena af dem var mörk och såg allvarlig, nästan sorgsen ut med ett drag af mildhet öfver ögonen, den andra var ljus och tycktes strålande glad, hon hade en retande grop i kinden och ett ljust löje öfver mund och ögon.

— „Urho, Merikoskis unge hjälte“, säger mannen, „jag är Hallbjörn skald, jag har hört din bön, och jag vill villfara din begäran. Två slags sånger har jag diktat i mitt lif; det ena slaget skänker jag dig, om du låfvar att på min konungs och min grafhög låta kväda ett nordiskt drapa, ty förr få vi aldrig ro i vår graf.

Så välj då hvilken du vill af dessa två sångmör; båda äro lika ädla, lika sköna: den ena blir din“.

Urho betänkte sig en stund: Låt mig få den ljusa, sade han, — tjust af hennes muntra löje.

— Tag henne, hon skall lära dig att sjunga!

Så redo alla männen åter med buller och vid svärdsklang in i högen, men den ljusa kvinnan stannade kvar hos Urho och sade: — Här ligger du, Urho, Orvos son, och längtar att göra sådant, som du ej fått makt till: — du vill sjunga en lofsång. Antingen skall det nu varda så, att du genom mig får skaldeidrottens gåfva, — och troligast är, att det kommer att ske, — eller ock så, att du för alltid hör upp med att brottas med diktförsök. Min mörka syster heter „Vemod“, mitt namn är „Löjet“, och, efter som du valt mig, skall jag nu kväda en sång, om huru du slog esterne vid forsen, om du sedan förmår att fästa den i ditt minne och kan den, när du vaknar, då skall du varda en verklig skald. Nu tog hon upp de inledningsord, som Urho diktat, „Urho, Merikoskis unge hjälte“ och sjöng till den en lång dikt för Urho, och när den var slut, sade hon leende; — Glöm den ej, äljes kommer jag aldrig mera till dig! och med detsamma löstes hon upp i ljus och försvann i morgonens strålande färger. Urho vaknade plötsligt, solen stod blän-

dande öfver skogsbrynet, men ack, han mindes hela drömmen i dess minsta drag, men af dikten — icke ett ord.

Dyster till sinnes gick han ned från kung Eriks hög till forsen, där arbetet med det blifvande fisket hade tagit sin början. Han gick hela dagen i sina egna tankar, och Orvo, som då och då observerade honom, där han gick och ordnade om laxpator, katsor, nät och not, lät honom hållas i fred. Mot aftonen gick Urho ensam till forsen, satte sig där vid stranden uppe på krönet och såg huru vattnet som ur en jättes gap störtade fram ur gula ismassor i ömsom hvita, ömsom svarta hvirflar, huru det dånande for ned öfver bärgsslutningen i strid med de tusende hinder, som sandstensklipporna och de grönhvita isflakorna ställde i dess väg, och huru det där nere i lugnvattnet dök nattsvart och oljigt under den vall af gulgrön is och hvit snö, det själf bildat omkring sig. Norrut kunde man följa flodens bana, där den i stora linjer drog sig mellan hasseldungarna till Aldoga, som likt en gnistrande ädelsten lyste därborta vid horisonten. Rökpelarena, som rosiga och hvita stego upp där borta till vänster, visade honom läget för varägenes stad. Närmast honom slöt sig skogen samman, en gammal furuskog, som endast därför, att den var tvänne stammars offerlund, skonats för elden

och yxan. Upp mot söder såg man en enda väldig slätt med ättehög vid ättehög, där tusendetal af tappre krigare, kloke härförare och sjökonungar hvilade under mullen. Nu gjorde landskapet ett vildt, ödsligt intryck, ty högarne stodo svarta och nakna upp ur det tunna snötäcket. Mellan grafhögarna dallrade och skimrade vårluften som om den lefvat, och solljuset smög sig smekande utefter deras mörknade sidor, som om den velat väcka dem åter till vårens ljufva lekar. Där satt han hela kvällen och sinnade efter de ord han hört, men nej, han mindes intet. Gång på gång sade han för sig själf: — „Urho, Merikoskis unge hjälte“, men utan att finna fortsättningen.

Om aftonen, när männen sutto vid elden, började man för nykomlingarne tala om forsens och grafvarnas sagor, så kom en kantele fram, och vid det första akordet, som från dess strängar klang genom pörtet, föll bördan från Urhos sinne, nu mindes han sången, som han hört i natt. Han tog kantelen och sjöng en sång sådan man aldrig hört den i karelens land. Männen voro färdiga att kikna af skratt, när Urho sjöng om Esternas vända, sjöng om huru de köpte sig sitt lif för gamla paltor, huru de drogo med smälek från de platser, som de med stora ord och mycket skryt tillegnat sig. Från den dagen var Urho skald, och med honom hade en ny sträng kommit til-

på det karelska folkets kantele, glädjens sträng. Urhos sång fördes af minnesgoda åhörare ut och väckte inom kort löjet till lif från Onega till Reval. Men de gamla kvinnorna sade, så plär det gå när höfdingen tager sig hustru från främmande land, då blifva barnen sådana de blifva, de likna hvarken far eller mor.

Men Orvo gladdes; han förstod att den sången vore lika stark, dess makt lika stor öfver mänskornas sinnen, och att äfven med dessa dikter skulle han hålla sitt folk samman och visa sin andes öfverlägsenhet öfver männen.

IX.

Aldoga är djup som hafvet. På dess vida yta rida stormarne lika vildt som på varägernes haf. Det har som hafvet sina starka strömmar, som draga fiskarne, sälarne och hafsfåglarne till sig, och hafvets vandringsmän, laxen och siken, trifvas året om i dess ständigt friska och kalla vatten. När vårsolen löser isens bojar, då vaknar Ladoga till lif. Då ser man Wellamos jungfrur, som vintern om lefvat gömda i de nordliga skärens granitklyftor, vagga på vågorna, leka i den ljusgröna säfven vid udden och hvila sig på

den mjuka, hvita sanden vid flodmynningarna. Ahti vallar sina silfverglänsande stim och skaror af ljusa sjöfåglar kring det vida vattnet. Siken sänder han att brottas med Svirs strida strömmar, silfverlaxen att kämpa mot Vuoksens väldiga vatten, och rödingen drifver han ned till Volchoffs forsar. I tusen och åter tusen samlas de då i flodmynningarna, vänta här en vecka eller två, sola sig i grundvattnet och äta för sista gången, ty, så länge de äro i floderna, förtära de intet. Så en solig, ljum vårdag, när Ahti med sin silfveråra visar dem vägen, draga de två och två i tvänne oändliga led, det ena längs flodens högra, det andra längs dess vänstra strand, för att strida mot forsarnas hvirflar, för att hinna solbelysta, varma, lugnvatten, där vårlekarna lekas, och där laxynglet skall kallas till lif. Öfverallt kring Ladogas stränder följas dessa fiskens färder med den största uppmärksamhet. Det är årets stora tilldragelse, den, som rycker hvardagslifvet ur sina gängor. Män, kvinnor och barn, alla följa de fiskarne åt, från vidt skilda näjder samlas de vid forsarna, under veckor finnes där arbete för alla. Männen fiska, kvinnorna ränsa bytet, barnen sköta elden, vid hvilken fisken torkas, rökes eller kokas, och de gamla elda upp de små tillfälliga badstugorna i hvilka fiskarene badas och gnidas för att hålla ut med sitt ansträngande yrke.

Här vid forsen träffas släkt och vänner, här slutföras gamla affärer, och nya inledas, här talar man om minnena från fjolårsfisket och berättar sagor om flodens och forsens gudar. En har sett Wellamos jungfrur, en varägernas Necken, en annan Ahti själf. Nya sånger sjungas och spridas vidare bland anförvandter och vänner.

Efter vinterns mörka och enformiga dagar blir det fria äfventyrliga lifvet i den tillfälliga bostaden under långa soliga dagar och ljusa vårnätter en enda fäst. Arbetet vid fisket är icke lätt, det pröfvar sin man, tar hela hans kroppsliga styrka och hans uppmärksamhet i anspråk.

Klädd i ett par långskaftade pjäxor af sälskinn, med sulor af tjocka blystycken och rock af skinn, går fiskaren in i forsen och väljer sig en plats, där vattnet når honom ungefär till knäna, och där han är säker att ej halka. På ryggen bär han en djup håf, stadigt fastbunden mellan axlarne, med en annan grundare håf, hvars mynning är lika stor som den förras, börjar han nu att håfva i forsen uppifrån och nedåt gång på gång. När nu laxen eller siken sträfvat uppför forsen, faller den i försåtet och kastas då med en behändig knyck in i den håf, som är fästad på ryggen. Detta måste ske blixtnabbt, ty i annat fall hoppar fisken lika viggt som listigt ut ur fångstredska-

pet. När håfven fyllts så, att fiskaren icke mera för-
mår att motstå strömmens hvirflar och de i håfvarna
sprattlande laxarnes försök att göra sig fria, lämnar
han sin plats åt en annan. Själf går han till bad-
stugan för att gnidas varm efter den timmar långa
vistelsen i det kalla vattnet. När arbetet för dagen
är slut, samlas man så vid eldarna, och då kommer
det lätta karelska lynnet fram. Det glada pratet, den
spirituella, dräpande repliken, skämtets gåfva, som
karelaren ensam bland alla finska folkstammar äger,
gör sig då gällande. Vid den sprakande brasan går
stånkan med den kryddade björklaken och det hem-
brygda ölet omkring i laget. Man förtäljer nyheter
om stammens betydande släkter i de mest åtskilda
delar af landet, och detta sammanträffande blir ett
band, som, i vidare kretsar än släktens, håller dem
tillsammans och låter dem minnas att de dock alla
äro ett folk. Hos ingen har denna tanke vuxit till
full klarhet, men hos en, den gamle skäggige Ar-
chippa från Aldogaborg har den dock väckts och
hållits vid lif. När han, sittande vid nojderelden, hör
Urho, väl för tjugonde gången sjunga sången om se-
gern öfver esterna, säger han med hetta: — Du
som är ung och stark och tror på dig själf, och
som kan sjunga, dikta du en nidsång om gutarne,
håna dem, skymfa dem, desse män från Sviarnes

land, så att hvarje karelare må förstå huru de styra i denna stad och detta land!

— Hvarföre skulle jag smäda sviarne, hvad ondt ha de gjort dig? frågade Urho långsamt, i det han förde en bågare, konstfullt flätad af näfver, öfverdragen med harts och fylld med honnungsblandad björklake, till munnen.

— Hvarföre, men ser du då ej, huru de spela herrar här i vårt land, i främmande land? Säges det något i Aldogaborg på karelskt tungomål, så höres det nog, men det betyder som — och den gamle kastade en näfve sand i forsen. Talar du ej gutarnes språk, så är all din visdom om intet. När tre sviar eller tre lübske män eller tre slaver, som bott i staden endast två år, hos possadniken begära folkförsamling för att besluta i viktiga ärenden, då måste S:t Peters och S:t Nicolas klockor ringa och kalla alla borgare samman till Ruriks lekvall, men vilja karelarene ha en fråga fram, måste de vara sju man och förbinda sig att tala gutarnes eller slavernes språk, eljest varder däraf intet.

— Men om du i alla fall talar karelskt tungomål? frågade Urho.

— Har du gått vilse på ekorrskytte om hösten, när det susar tungt i skogen? Har du ensam i sko-

gen ropat på dina jaktkamrater? — Ingen hör dig, ingen svarar dig, men öfver ditt hufvud susar furornas språk, högt öfver dig tala tallarna sitt tungomål, ditt eget rop förklingar under dessas kronor. Så går det dig på folkförsamlingen i Aldogaborg, du står bland hundraden, men du är ensam, ty ingen förstår ditt tal.

Alla hade tystnat i kretsen, man hörde endast huru lågan knastrade i de kådiga grankvistarne, forsens mullrande, dofva bas och de melodiska tonerna af en ensam talltrast i hasseldungen. Männen sutto allvarliga kring elden, gamle Archippa stirrade framför sig, ur hans rynkiga ansikte var vreden försvunnen, där stod endast präglad en stilla sorg.

— Nå, det må nu vara som det är, sade han långsamt, men jag hade en dotter, hennes röst ljöd som den gyllne gökens, hon gick som en ärla och fager var hon som den unga björken, när dess stam börjar att hvitna. Tio timmer ekorrskinn och tio silfvermaljor blef jag af karelske män bjuden för henne, men jag fann det för ringa. Då kommo Sviar, ett rödt kors hade de på bröstet, de ärnade sig till helga landet för att kämpa för Kristi graf. De togo min gyllene gök, min lilla ärla med våld och drogo ned för Dniepern med henne. Sedan har jag aldrig sett henne mera.

— Nå, men försvarade du ej dig och din dotter?
frågade Urho vred.

— Försvarade mig! Gamle Archippa blottade sitt hufvud och visade tigande ett ärr, som gick öfver hela hjässan. Den helige Nikeforus, den blinde, som ännu lefver i sandhålorna vid Hägersjön, tog mig om hand, eljest hade jag för trettio år sedan farit till Tuonelas folk. Så gaf jag mig ut att söka min lilla ärla, henne fann jag ej, fastän jag färdats vida, men jag fann att uti hvarje land utom vårt talades samma språk af både fattiga och rika. I Aldogaborg tvista slaver, guter och lybeckare om hamn-, kyrko- och begravningsplatser, om allt, blott i en sak äro de eniga, då det gäller oss karelare. Vi ha ingen röst i deras lag. Förstår du nu, hvarför jag ber dig dikta nidvisor om dem? Icke är det för deras skull, det är för vår egen.

— Vi, sade Urho högdraget, behöfva ej några nidvisor, vi äro stolte karelare, oss skall ingen smäda ostraffadt; där vi slå oss ned, där är vårt land, där stanna vi, och ingen drifver oss från våra bo-, jakt- och fiske-platser.

Archippa log bittert:

— Urho, du var ju med i fjol i ekorrskogarna där borta i permernas land?

— Jag var så.

— Hörde du karelskt tungomål talas där?

— Nej, slavernas, ty de små byar, som funnos, beboddes af endast slaver.

— När jag var vid dina år, för fyratio, femtio år sen, hördes där endast finskt tungomål, icke en enda slav såg eller hörde man den tiden, ehuru vi drogo milsvidt omkring i skogarna.

— Urho, du var ju med i fjolsomras med båtarna, som foro öfver Ilmen uppför Lovati och Polist floderna till de stora källorna vid Staraja Russa för att hemta det salt, Merikoski stammen behöfde för vintern?

— Ja, det var jag!

— Hörde du karelskt språk talas af andra än dig själf och din faders tjänare?

— Nej, det hörde jag inte!

— När jag var ett barn, så där för sextio, sjuttio år sedan, taltes där knappast ett slaviskt ord. Karelarene bodde ända ned till stora „släp stället“, till Dnjepern och till Okovska skogen.

— Hvad menar du med detta?

— Behöfver jag, gamle Archippa, för den vise Orvos son lägga ut hvad jag menar? Icke begär jag att du skall tyda gåtor, fåglalåt och vindarnes tal.

Urho steg upprörd upp och gick långsamt och försänkt i dystra tankar till nästa eld. Kring den

sutto männen och kvinnorna från Nöteborg, de hade herreöl med sig, en del af de yngre karlarne voro starkt beskänkte. Man glammade högt och gissade gåtor. — Se unge Urho! Sjung för oss om esterne, sjung den lustiga runan! ljöd det från alla håll, men Urho var ej vid lynne att sjunga och stal sig bort så fort som möjligt. Ett nytt ljus hade gått upp i hans själ, han gick och bar på tankar, som han förut aldrig anat, han började att se tingen från en ny sida; så starkt sysselsatte dessa tankar honom, att det för andra gången i hans lif hände, att han ej somnade genast, då han lade sig ned.

Ännu länge begrundade han Archippas tal, ja, han började till och med att tänka på den sång, om hvilken Archippa talat, och att lägga sina ord och tankar samman öfver detta ämne, som nu så helt upptog hans sinne.

* * *

En dag, medan fisket var i full fart, så att hela stranden glittrade af fiskfjäll, som stänkte omkring likt silfverpaljetter i sanden och på stenarne vid forsen, beslöt Orvo att fara hem till Merikoski för att förrätta det stora våroffret. Ehuru kristen, underlät han dock aldrig denna ceremoni, som, ifall någon

pop händelsevis funnes i omnäjden, öppet i form af gåfvor egnades den helige Urbanus, Konstantin och Basilius, hvilka hälgons namnsdagar inföllo vid denna tid, men eljes under mångahanda signier hembars de gamle gudarne Ahti, Tapio och Mielikki, af hvilkas gunst man i så hög grad berodde.

Det var en fäderneärfd sed, en familjetradition, som man ej ville lämna, lika litet som man ville gå in på att, oaktadt allt hvad prästerna därom sagt och predikat, fördrifva eller döda den orm, som i många pörten bodde under golftiljorna, ty han vore golfsnoken, den helige ormen, lyckobringaren, i trots af och i strid emot alla nya kristligt religiösa begrepp. I dag hade Orvo hört lyckogöken gala i den gamla offerlunden, gala länge och ihärdigt, i dag hade han sett hafsörnen, flygande från vänster till höger, fördrifva korparne så att de likt ett svart moln kraxande sväfvade kring kung Eriks hög, och dessa järtecken hade han tagit för lyckosamma, ehuru det varit bättre om örnen flugit från höger till vänster. Han beslöt således att utan vidare dröjsmål begifva sig hemåt.

Han hade redan borta i lugnvattnet satt sig uti sin lättaste båt, som roddes af tvänne trälar, och gifvit ännu några råd åt Urho, som stod på strandstenarna, då plötsligt ett genomträngande skri hördes från forsen.

Orvo blickade upp och såg huru hela den rad af unge, raska fiskare, som stod på forsens högra sida, stupade i vattnet och af de rasande hvirflarna kastades mot sandstensblocken och drefvos ned i fallet; några dödades genast, andra fördes, illa lemlästade, till stranden. I nästa ögonblick kommo ett par spetsiga stockar neddansande mot Orvos båt, och den ena af dem krossade båtens botten i tusen spillror. Orvo och hans folk räddades med nöd ur floden.

— Slaverna, skreks det, slaverna komma, de ha sändt stockarna ned för floden att förgöra oss. Lyckogök, lyckogök, huru väl din sång slår in! Det hade sannerligen varit en olycka, om jag hunnit resa, sade Orvo och ilade efter sina vapen. — Till vapen, ljöd det vid fallet, till vapen! Och karelarne bärgade undan sina fångstredskap, skickade kvinnor och barn med årets fångst ned till Hankala by, medan enhvar åter omgjordade sig med bronsglänsande bälten, stucko den lilla yxan vid länden och togo fram det breda björnsjuttet och pilbågarna. Kriget med slaverna, som gamle Hanka för tjugo år sedan fruktat, hade kommit.

Folk blef sändt uppåt floden att kunska. Urho gick att späja från konung Eriks hög. Alla kommo de åter inom kort med bud att slaver af olika stam-

mar stode i hundradetal i skogen på forsens vänstra strand.

Orvo tog genast sina mått och steg att försvara sin ställning. Uppe i forsen byggdes en bråte för att taga emot de stockar, som slaverna plögade sända ned för fallet för att omöjliggöra fisket. En af Torvenojas unge män sändes till Nöteborg för att begära hjälp af landsmännen, och Urho till Aldogaborg för att kalla på gamle Archippa och om möjligt förmå postadniken att ingripa till förmån för karelarene. Ett bud sändes till Merikoski, det skulle på vägen båda upp alla stammens stridbare män och underrätta Disa om att en stor strid förestode, hvarföre hon borde vidtaga alla nödiga åtgärder för gårdens och borgens försvar samt de sårades vård.

X.

När gutarne i Nöteborg först hörde att kriget utbrutit, blefvo de bekymrade, ty med en kostbarare last, än hvad de nu hade med sig, hade ingen flotta förut farit i österväg. När de emellertid besinnat sig och hållit råd, kommo de öfverens om, att till Aldogaborg kunde de dock i alla fall segla, ty om karelare och slaver strede vid Forschen, borde gutarnes fartyg

dock kunna ligga trygga i Aldogaborgs hamn. Posadniken i staden borde hafva en hundra à två hundra beväpnade män till sitt och stadens försvar. De sköto därför åter båtarna ut till sjös och gåfvo sig om aftonen af öfver den villsamma Aldoga. När de i dagbräckningen passerade „Varägernes udde“, visade Ulf kamraterna den märkeliga udden, som nu med sina af stormen pinade tallar höjde sig mörk mot den i guldgult strålande himlen, och berättade huru hans fader för några och tjugo år sedan på färd till Visby här blifvit rånad af varägiske sjöröfvare.

Ännu några timmars rodd, och man vek från den öppna Aldoga in i „Volkova minne“, — så kallades flodmynningen, — och rodde raskt upp mot strömmen. Omsider vid middagstiden såg man i fjärran mellan dallrande, skimrande vårdimmor det gamla Aldogaborg, Ruriks stad, gutarnes, sviarnes urgamla hem i främmande land, ty här härskade rätt, lag och sed, som hade sin rot i sviarnes land. Den hvita kyrkan S:t Petrus, byggd och benämnd efter moderkyrkan i Visby, lyste däruppe på strandbrädden. S:t Nikolaus, slavernes helgedom, höjde sin flata kupol af grön-glaserade tegel upp mot den ljusa vårhimlen. De röda bodarna skimrade lägre ned vid vattenbrynet, och som ett streck mellan stad och flod såg man hamnens åldriga pålvärk svartnadt i vågornas lek.

Under jubelrop och glada samtal styrde man mot infarten i hamnen. Järnkättingen mellan de tvänne bristfälliga tornen, Stolts Hindrik och S:t Erik, sänktes i vågorna, och Ulf Sunesons båt roddes som den första in i den af höga, svartnade pålar skyddade hamnen. Nere vid hamnbryggan och bodarne var det lif. Aldogaborgs handelsmän voro mangrant där nere med sina hustrur och döttrar. Karelare i hvita dräkter, slaver i mörka långkaftaner och brunklädde ester stodo lutade mot broräcket. „Liggarene“, så kallades de handelsmän, som öfver vintern stannat på platsen, hade mangrant kommit ned. Någre af dem buro sina gillesfanor, andre kommo ned i procession med präster och korpojkar med brinnande vaxljus, hälgonbilder och vigvatten. Här funnos liggare från Hedeby i Sleswig, Lybeck, Julin och främst Visby. De stodo glade och nyfikne nere vid bodarna, som nymålade och röda lyste i solskenet och prålade med sina heraldiska tecken i gafvelröset, Visby lam, Kampens tjurhufvud, Lybecks rödhvita sköld och Falsterbo delfin. Man hälsade och ropade till hvarandra och frågade redan på långt håll efter släkt och vänner. Falkarne i båtarna skriade af oro, och hästarne vrenskades. Bäraregilletts medlemmar bjödo högt ut sina tjänster. Öfver det hela ljödo klockornas bing-bång från helige Petri torn, manande menig-

heten att icke förgäta hälgonen, som så nådigt ledt färden öfver farliga haf.

Bland dem, som stodo främst på bryggan, såg man possadniken, en rödblommig, fetlagd, äldre man, klädd i präktiga sammetskläder med den gyllne brickan, som angaf hans stånd, i en silfverkedja på bröstet. En ung, högväxt kvinna med rödblondt hår, klädd i en vid kappa af blommeradt grönt sammet med gyllne fransar, stod vid hans sida. Hon bar en liten mössa i grönt och guld, som höll hennes ostyriga knollriga hår samman öfver hjässan, nedanför mössan böljade det fritt och svajande som en vimpel för den starka vårviden. De röda, svällande läpparna och de glänsande ögonen gáfvo ett intryck af fäst åt hela hennes ståtliga gestalt. Hon böjde sig nyfiket ned öfver båten, plötsligt ropade hon till, och hennes anlete sken af glädje: — Falkar, falkar, se hvita falkar! En äldre hvithårig kvinna, i hvars sällskap hon synbarligen var, och som stod bakom henne lutad mot bodens dörr, log matt åt hennes ifver och glädje.

Vid detta utrop vände possadniken sig till henne, hans små glimmande ögon fingo ett uttryck af beundran, och med en röst, som han gjorde så smältande behaglig som möjligt, sade han:

— Jag håller mitt löfte, Thora, du skall få en falk.

— Skönjungfru, och Ulf hälsade höviskt, jag har hvita falkar från Hindön, falkar från Island och Halogoland, och som lärt sig af danske falkenerare att jaga häger, hare och till och med räf. Lydiga falkar, som lyssna till sin härrskarinnas rop. Jag dröjer ej länge i staden, sänd dina tjänare till mig i morgon bittida, då falkarne föras ut i skogen för att öfvas, där skola de vara i tillfälle att välja åt dig en stark och lydig falk.

— Köp skola ej tjänare göra, jag kommer nog själf i morgon, svarade Thora leende.

— Gör det och tag dina vänner och väninnor med, du finner mina falkenerare vid stadsporten tre timmar efter solens uppgång.

— Vi komma förvisst, svarade Thora.

— Svantepolk! ropade Ulf ifrigt. Svantepolk! han ville veta hvem den sköna jungfrun var, men Svantepolk hade redan gått i land, han kunde se honom vid sidan af Egil försvinna mellan Lybecks och Visby bodar på väg upp till staden.

— Hvad är det ålderman önskar? frågade en af de äldre köpmännen honom.

— Jag ville blott veta, svarade Ulf skrattande, hvem hon är, den vackra röda jungfrun, som talte till mig.

— Thora heter hon, och är dotter till „härtigen af Aldogaborg“ som sviarne kalla honom, vi däremot

nämna honom „pjätinik“, som betyder femtedelsfurste. — Pjätiniken är nu i kriget mot Kiew. Possadniken, hennes släktinge, är hennes förmyndare och giftoman under tiden, tillade han skämtsamt.

— Hon är fager, den röda, sade Ulf, men fick ej tid att längre glamma. — Omgifven af de äldste gick han fram till possadniken, bugade sig höviskt och sade:

— Gottlands och Visby köpmän hälsa Aldogaborgs högvälborne possadnik och förklara sig villiga att betala tull för allt, som säljes inom stadens dike och mur. På samma gång beklaga vi oss öfver att intet sändebud från Novgorod nått oss vid Nevans forsar, som brukligt varit, och hoppas vi, att fri genomfart till Novgorod icke må varda oss förmenad.

Possadniken, en varäg af halfras, — hans fader var nämligen bördig från Svialand, — hälsade äldermannen välkommen och beklagade att Novgorods sändebud blifvit mördadt af littauern, och att krig mellan karelare och en slavisk stam utbrutit.

Han bad gästerna från Gottland och Visby i alla fall vara välkomna och hoppades att novgorodernes utskickade skulle möta dem här senast inom tränne dagar, samt att striden vid forsen snart borde vara afgjord.

Ulf tackade och sade, att tränne dagar ville köpmännen vänta på Novgorods utskickade, men icke längre, i annat fall skulle de komma för sent.

Därpå fördes hästar och falkar i land, medan de andra varorna lämnades kvar i båtarna under bevakning. Det gafs tillkänna, att, huru än striden vid forsen aflupe, borde alla vara färdiga att den tredje dagen vid middagstiden åter draga uppför floden.

Gästerna, som köpmännen kallades, begåfvo sig upp i staden för att enhvar söka sitt kvarter och därefter mötas i S:t Petri kyrka vid tacksägelsemässan, där man allt efter råd och lägenhet offrade åt klosterfolk och kyrka.

Egil Jarlaskald med sitt för allt skönt öppna öga och sitt vakna sinne vandrade med Ulf Suneson genom staden, som vid denna tid stod i sitt flor. Den var väl icke mera, som i Röriks tid, det Varägiska ryska rikets hufvudstad, men den var det oändligt rika Novgorods enda hamnplats, nederlagsorten för alla de skatter, som utbyttes mellan väster- och österland. Raden af magasiner och bodar tog ingen ända.

Minnet af att denna stad vore Röriks stad, det stora Gardarikets vagga, gaf dess borgare ett stolt medvetande om ortens och sin egen betydelse.

Morgonen därpå drog där ett muntert tåg genom Aldogaborgs gamla stadsport och öfver bron, som ledde öfver stadsdiket, såsom grafven kring staden kallades.

I spetsen red falkeneraren, en gammal isländare, som skötte om fåglarna, samt en dansk man som fostrat dem att lyda jaktorden, som i en stor del af Europa voro af skandinaviskt ursprung. En skara unga tärnor och män af Aldogaborgs styrande släkter följde med för att se, huru falkarna, hvilka beständigt måste hållas i öfning för att ej förvildas och förgäta hvad de med så mycken möda och dryga kostnader inlärts, hetsades på häger och vildand. Man red på rikt prydda jakthästar, och enhvar bar på högra handleden en af Ulfs falkar. Thora hin röda, som hon kallades för sin vackra rosiga färg och sitt rödgula hår, hade fått en hvit falk, som lyddes till namnet Isblink. Isblink bar på sitt ädelt tecknade hufvud en purpurhufva med ett knippe hvita strutsfjädrar och på den vänstra foten en liten silfverklocka, den högra var med en rem af älghud fästad vid Thoras armbåge.

När man hunnit fältet utanför staden, red falkeneraren bort till Thora och började prisa sin herres falkar. Han förtäljde huru de genom köpmän på Orkenöarna kommit i Ulfs ägo, och huru Ulf nu ämnade

sälja dem till furstarne i Novgorod, Litthauen och Kieff, men Isblink skulle Thora köpa, den passade så väl till hennes rosiga färg, och, se, huru vant den sutte på hennes sämskade handske! Thora hin röda svarade, att hon nog tyckte fågeln vara skön, men att det berodde på priset om hon komme att bli dess egarinna.

— Tre mark i pänningar kostar Isblink med klocka, hufva och rem.

— Fyra mark i pänningar kostar denna min häst, svarade Thora, och det syntes dock alla att den vore köpt för ett godt pris. Du är dyr med dina falkar.

Men falkeneraren höll på sitt pris.

Nu red hela sällskapet in i småskogen, där det unga vårlöfvet doftade starkt, så in bland furorna, mellan hvilkas grenar solljuset lekte och lyste i muntra, glänsande fläckar. Öfver den kala, barrströdda marken kom man ut på en öppen mark, som söderut slutade med en ås, på hvars krön en dunge af gamla almar höjde sina kupolaktigt hvälfda kronor mot himlen. I dessa almar häckade tvänne hägerkolonier. Bortom åsen såg man i en sänka en liten skogssjö, på karelska kallad Haikarainen, det är Hägersjön, blänka fram. Jägarene höllo råd i skogsbrynet. Isländaren och dansken kommo öfverens om att man borde kringå åsen för att taga fåglarna från kullens södra sida.

Man delade sig nu i två partier, det ena drog sig åt öster, det andra åt väster, för att åter stöta samman vid stranden af den lilla insjön söder om åsarna. Efter en besvärlig ridt träffades man omsider nere vid den sumpiga insjöns stränder, man ordnade sig uti en lång linie, framför sig hade jägarene nu den vidsträckta solbelysta slätten, längst uppe åsen med sina ännu endast glest löfvade almar. Bakom dem blänkte den lilla sjön, omgifven af den ljust gröna och violett bruna löfskogen. Midt i jägarnes ked hade den danske falkeneraren sin plats, på högra flygeln såg man Thora smeka sin hvita falk, på den vänstra stod isländaren. Genom detta sätt att ordna jakten tvungos hägrarne att kämpa ut striden öfver slätten eller åsen och hindrades från att fly öfver sjön, där jägarne ovillkorligen skulle förlorat sitt byte i vågorna.

Medan man under tystnad hastigt ordnade sig, observerade jaktens ledare, att hägrarne anade oråd. Ett doft buller och klapprande hördes från almarnes kronor. En sakta hvissling ljöd nu genom jägarkedjan, och med ifriga händer togos hufvorna af falkarna. De af det plötsliga solljuset bländade foglarna vred häftigt på sina hufvuden och klippte med ögonen. Nu skriade Isblink, och i nästa ögonblick hördes väl tio falkars skri. I bullrande, brådiskande flykt lyfte

sig hägrarne på tunga vingar, då hvisslade falkeneraren åter, ett „lös upp“ höres genom leden, remmarne kastades loss, och som pilar sköto falkarne i snedlinie upp genom luften mot åsen. Med höjda dolkar och strama tyglar väntade jägarne under brinnande ifver. Nu gäller det! Den första falk, som når högre upp än hägrarne, skall störta lös på sitt rof, och då är bäst att vara färdig. Men hägrarna veta, att falcken ej anfäller nedifrån, och på mäktiga vingar under klagande skri lyfta de sig därför upp allt högre mot fästet, men förgäfves, ty falkarna, som hungrat i dagar, skjuta i mördande fart i zig zag upp, ständigt högre upp. Och inom kort ha de nått luftlagren ofvan hägrarne, och nu störta de sig med raseriets vilda kraft ned mot de flyende, jättelika fåglarne. Luften fylles af skrik och klagan, hvita fjädrar, svarta fjädrar yra kring, blod droppar på marken. Uppe i lufthafvet tumla små, mörka falkar och stora hvita hägrar om hvarann, än är fienden öfver, än under, men det tag falkarna fått, släppa de ej. Vingar smälla, fjädrar dugga, skri af vrede, af mordlust, af raseri höras nere från slätten och uppe i luftens bländande blå. Purpurdroppar stänka ned på ängens vall och jägarne dräkter. Nu störtar i susande fart den största bland hägrarna ned, Isblink har rifvit upp dess bröst och söker efter den varma, ångande lefvern. Thora

jagar fram på sin svarta häst öfver slätten. Där ligger hägern med vidöppna vingar och värjer sig döende mot sin grymme fiende.

— Isblink, håll upp! ropar Thora. Vild af jaktens fröjd och ifver, hoppar hon ned från hästen och stöter dolken i den stolta fågelns bröst.

Men skriande af mordlust och vrede, vill Isblink icke lemna sitt byte; den flaxar så tätt kring henne, att vingarne slå henne i ansiktet. Med ett långt, klagande ljud faller hägerns stolta hufvud ned i gräset, den är död. Hastigt stiger Thora till häst och är just i begrepp att fånga Isblink, som åter ilade ned till den döda hägern, då den plötsligt får sikte på en flyende hare, som, gömd i någon fördjupning af marken, skrämmd af jaktens buller, ger sig af upp mot åsen. Isblink satte i susande fart efter haren, och glömsk af hägerstriden, af sällskapet och af falkjaktens första regel att akta sig för skogen, ger Thora sin häst ett kraftigt slag, och nu bär det af i vild karriär upp emot höjden öfver tufvor, åkerlyckor, snår och djup. Haren söker listigt sin räddning i alla buskar och fördjupningar för att hinna hasselskogen.

Nu nådde den skogen, följd af den jagande falcken. Utan betänkande störtade sig Thora i jaktens ifver efter dem. Hasselkvistarne refvo hennes dräkt och slogo henne i ansiktet, hon märkte intet, såg endast haren

och falcken skymta fram mellan snåren, kände endast den vilda ifvern efter bytet, så hörde hon harens skri, nu hade Isblink huggit honom, men i detsamma kände hon ett häftigt slag emot skuldran, störtade kvidande till marken och miste för ett ögonblick sansen. Då hon återkom till besinning, såg hon framför sig en ung, vitklädd Karelare, det var Urho, han satt på sin svarta häst och ledde hennes egen vid tygeln. Innan hon ännu visste hvad som händt, frågade hon ifrigt: — Hvar är Isblink, min falk, gutens vackra, hvita falk? O, hvad jag gjort mig illa! Och hon tog sig om högra armen. — Men Isblink måste jag hafva tillbaka, ditåt, åt det där hållet, hörde jag haren skrika, käre, hjälp mig att få falcken tillbaka — kalla honom vänligt men — du är en karelare; du talar ej vårt språk!

— Det gör jag visst, sade Urho, men mig tyckes, att du själf är i behof af hjälp och vård mera än din falk, men jag vill ej göra dig emot! — Vänta mig här, jag kommer strax.

Han skyndade in i skogen åt det håll, dit Thora pekat, och fann endast ett stenkast från henne en död hare, ur hvars ögon blodet rann, och hvars buk var upprifven.

Isblink hade förtärt dess lefver och hjärta.

— Isblink, ropade Urho, döljande remmen och hufvan, Isblink! Nu hörde han öfver sitt hufvud en

silfverklockas klang, han såg upp. Med blodig näbb och blodiga klor satt falken uppe på en torr gren och putsade sig. — Kom, lilla vackra falk, kom hvita Isblink! lockade han. Falken sänkte sig i vacker flykt ned mot jägarens hand men snuddade i det samma emot den fängslande remmen och höjde sig åter blixtnabbt på mäktiga vingars par, och steg skimrande vid klang från silfverklockan upp genom vårens unga grönska emot himlen och försvann i eterns omätliga blå.

Den hade förgätit allt hvad den lärt. Friheten, ljuset, våren hade rusat honom.

Urho vände åter till Thora och förtalde hvad som skett. — Nu skall jag föra dig till eremiten, den helige, blinde Nikeforus, ty hvit är du som lärft och måste lida stor smärta.

Urho satte sig upp på sin häst och lyfte Thora upp till sig. Så medtagen var hon af smärta, att hon föll samman och lutade sig förtroendefullt som ett barn emot hans bröst. — Rid sakta, rid sakta bad Thora kvidande, då hästen i tallskogen halkade på fjolårsbarren. Urho höll den unga, slanka kroppen fast omsluten och såg tjust på den fina rundningen af hennes kind och axel.

— Hvart är du på väg? frågade Thora.

— Till possadniken i Aldogaborg.

— Hvad heter du?

— Urho, Orvos son, från Merikoski.

— Orvos son? Då är du en konungason!

— Ja, min fader bär bland varägerna konunganamn.

— Men du talar gutiska nästan bättre än jag som är en varägisk flicka.

— Min moder är en varägisk kvinna.

— Sällsamt!

— Sällsamt, säger du, — Urho rodnade, — hvad finner du väl för sällsamt däri? Att en varägisk kvinna nedlätit sig till giftermål med en karelsk man, eller hvad?

— Misstyck ej, och blif ej vred om jag säger som sanningen är, ty sällsynt är ju, att giftermål ingås mellan dessa folk.

— Du säger ord, som kunde vara en skymf, men mjukt och vackert ljuda de från dina läppar.

Thora hin röda blef än rödare, när hon genmälde:

— Mjukt ligger dock Thora, den stolte pjätinikens Rörig Grimmons dotter, emot din skuldra, Urho. Säg mig, är också du skald, som de karelske konungarne sägas vara det?

— Väl har jag sjungit andras sånger, diktat har jag ock själf en gång, men skald, det är jag ej, om jag ej måhända blir det ifrån den dag jag burit dig i min famn, svarade Urho.

— Ack, rid sakta, smärtan i armen har ökats.

— Håll ut en stund, jag ser den helige Nikeforus där nere i dalsänkan, vi äro snart framme, och han skall hjälpa dig.

Urhos häst steg nu varsamt nedför den af tallbarr hala backen. I dalsänkan flöt en liten bäck, som afledde vattnet från Hägersjön till Wolchoff. På andra sidan bäcken höjde sig stranden brant och bestod af sandstensskickt, som här trädde fullt i dagen. I dessa skickt hade både naturen och hjälpsamma människohänder gräft ut hålor, och här bodde den helige Nikeforus.

Han var blind eller så godt som blind, ty han förmådde föga mer än skilja mellan natt och dag, hans öfriga sinnen däremot voro utomordentligt starkt utvecklade. Han hörde som en falk, och hans fingrar voro så känsliga, att han plögade säga, att de gjorde honom bättre tjänst än ögonen gjorde det åt de seende.

Redan på långt håll ropade han: — I, som nalkens, sen till att edra hästar ej skygga för min tama björn.

Varningen var väl behöflig, ty knappast var den gifven, än de båda hästarne började vädra och syntes oroliga. Urho steg genast af och knöt hästarna väl fast vid en rönn, tog den sjuka flickan i sina armar och bar henne varsamt ned till bäcken och öfver densamma. Thora höll suckande af smärta den

friska armen om Urhos hals och tryckte sig fast intill honom.

— Helige fader Nikeforus, sade Urho, jag bringar dig en sjuk kvinna, som jag funnit i skogen, hennes högra arm är skadad genom ett fall från hästen.

— Bär henne varsamt, min son, lägg henne på säfbädden utanför min hydda och lös upp hennes dräkt, jag skall under tiden stänga in min lilla honungstass. En halfvuxen, lurfvig björn, själfsvåldig som en bortskämd barnunge luffade vid hans sida.

— Andronicus, du lilla honungstass, lockade eremiten sin favorit, kom in, lilla skogskung, du, den gamles fröjd, men Andronicus tycktes ej vara vid lynne att denna vackra, strålande och ljusa majdag gå in i sin mörka håla. Det tog tid för eremiten att få den in i dess sedvanliga bostad.

Urho hade lagt Thora på en bädd af löf utanför hyddan, hon var mycket blek, och smärtan dref svett-droppar fram på hennes panna. — Du är god, Urho, sade hon suckande, och när hon såg huru förlägen han var, tillade hon, gör som den helige Nikeforus sagt.

— Thora, Röriks dotter, är utan vank och lyte; hon behöfver ej blygas att visa sig, tillade hon med ett bittert löje, jag vill häldre att man ser mig med unga ögon, som smeka, än med gamla, som begära.

Knäpp upp maljorna på mitt lifstycke! — Och själf hjälpte hon med den friska handen att lossa snöret i lifstycket. Urho gjorde som Thora bad. I detsamma kom den helige Nikeforus, en gammal hvithårig man, klädd i den höga ullmössa som de ortodoxe munkarne begagnade. Han hade en skål med vatten och en handduk, han tvådde väl sina händer och började sedan att med långa, mjuka fingrar varsamt gå öfver hennes anlete. — Du är lika vacker som ung och högättad och af varägisk börd är du, jag känner det på pannans hvälfning och kindens form. Låt oss se hvad dig felas! Han blottade hennes vackra axel och barm, och, efter att varsamt ha berört det sjuka stället, sade han med mycken medkänsla: — Din arm är ur led, min dotter, men med guds moders och helgonens hjälp skola vi få den på rätt igen. Du, min karelske unge vän, jag hör på ditt tungomål att du ej är varäg och på din stämmas klang att du är ung — stick din hand här under armhålan, håll stadigt fast och släpp ej ditt tag, hvad som än händer, förr än jag säger dig till.

Urho stod där darrande och bländad, rodnande lydde han munkens befallning. Han kände barmens unga, fasta rundning och höll den unga sköna kroppen hårdt tryckt mot sitt bröst, det vackra röda håret kittlade honom i ansiktet.

— Nu, sade Nikeforus, var stark! Ett häftigt ryck i armen, Thora skrek högt af smärta och låg ett ögonblick utan medvetande i Urhos armar.

Med lätt och skicklig hand förband eremiten nu med Urhos hjälp den sjuka armen.

— För nu flickan in i min hydda och lägg henne mjukt på björnfällen, ty nu behöfves endast hvila och ro, om några timmar kan hon åter rida hem. Medan den blinde försökte att resa Thora upp på bädden, kom han att röra vid hennes armring. Ett ögonblick dröjde hans fingrar därvid, och därpå frågade han Urho sakta med en röst, som han fåfängt sökte att beherska.

— Är jungfrun Rörik Grimsons dotter eller måhända hans maka?

— Jag är Rörik Grimsons dotter, svarade Thora, som hört hans ord, men huru veten I, helige fader, det?

— Den armring du bär har engång tillhört en kvinna, som stått mig nära. När jag blef munkeprest och eremit, gaf jag ringen åt din fader, som lärt mig varägiskt tungomål, och som hjälpte mig i stor fara, det var för många år sedan i Miklagård, det stolta. Sen dess ha många vintrar snögat, men därom en annan gång, nu bör du försöka att sofva.

— Urho, sade Thora, jag skall aldrig glömma den tjänst du gjort mig med så mycken — och hon rodnade

medan hon sökte ordet — grannlagenhet. Tag min armring, lemna den åt possadniken och säg att jag är utan all fara, och bed honom, om det så behöfs, att för Thoras skull stå dig till tjänst i dina förehafvanden.

Urho hörde ljudet af hennes tal, men förstod knappast orden, han såg på henne och tyckte sig aldrig ha sett en vänare kvinna.

— Knäpp lös min armring och tag den, sade hon leende och smickrad af denna ordlösa beundran, han lydde henne brådskande och med ett, Helgonen bevare dig! nästan tumlade han ut ur hyddan, kastade sig på sin häst och for i skarpaste traf genom skogen fram mot Aldogaborg. Så upptagen var han af sina tankar och bilder, att han intet såg, intet hörde, Thoras vackra bild hägrade för hans ögon, hennes veka, vänliga tal ljud i hans öron, han hade glömt till och med sitt folks allvarliga läge och sin faders budskap.

XI.

Possadniken satt på bänken vid dörren på gården till det fäderneärfda huset och lät vårsolen gassa på sig, medan han förnöjd blickade ut öfver den trefna oordningen på gården. Där på den af nässlor kan-

tade lindan blekte Olga, hans hushållerska, det lärft, som hon på vintern väft. Där borta från längan af halft förfallna hus hördes från stian det trefna grymtandet af hans välgödda svin, medan under fönstret bistackens flitiga innebyggare surrade och summade efter vinterdvalan och redde sig till det stora vår- och sommararbetet. På en kärra, hvars skalmar ur en bråte af gammalt skräp anropande sträckte sig mot höjden, satt hans gula tupp och lät högljudt världen veta, att lifvet vore skönt.

Det samma tyckte nog i ännu högre grad Posadniken, isynnerhet hvarje gång han tog en klunk af det starka, kryddade öl, som uti en stor stånka af enträd stod bredvid honom. Då glimmade hans plirande ögon så vänligt, och förnöjd strök han med afvigsidan af handen bort det hvita skummet, som stannat omkring hans fylliga, röda läppar och runnit ända ned på hans runda, välrakade haka.

Bäst han så satt belåten med sig själf och sin värld, kom hans hushållerska med en korg humle, pors, timjam och andra starkt doftande örter och satte sig hos honom. Plötsligt gick ett moln öfver solen, och värmen och trefnaden voro borta. Olga, så hette husets vårdarinna, en fyllig kvinna med runda armar, små händer och ett par bruna, oroliga pepparögon, repade sin humla och de öfriga ampert dof-

tande växterna. De sutto en god stund tysta, så sade Olga:

— Det här skummande ölet skall I spara på, ty nästa brygd blir ej lika god.

— Hvarför det? frågade possadniken misstroget.

— Ja, ser I, om en brygd riktigt skall lyckas, behöfs det många ting, inte är det nog att maltet och humlan äro goda, det vill många slags signier till, och först och främst klockringning. När det här ölet, som I skall spara på, låg uppe i loftet, så ville det alls inte jäsa. Då det var askonsdags morgon, gick jag dit upp för att se öfver det, just innan S:t Peter och Nicolai skulle ringa in hälgen. Så öppnade jag alla luckorna till loftet, när så de heliga ljuden började tränga in, då vardt det i samma stund ett jäsande och porlande i de fyllda karen, så det var en lust att se, och hela Guds eviga påsk ringde klockorna öfver ölet, så att det var nära att jäsa öfver alla bräddar. Men så blef det också ett kostbart öl, ampert och sött; och hållit sig har det utan hvarken vård eller vaka. Ja, det var en välsignad brygd.

Men, med det här nya ölet, återtog hon, repande sin humla, blir det nog ingen välsignelse.

— I vill väl icke för fanen, sade possadniken, i det han harmset trampade sönder en maskros, som

växte vid hans fötter, att jag skall låta ringa för ölet ert som för en kristen människa håller.

Hushållerskan teg, därmed angifvande att hon egentligen ej skulle haft något emot den saken.

Possadniken tycktes ha haft lust att säga något vidare, men föredrog att tiga.

Solen gassade, vårluften dallrade, endast biens surr och tuppens hallårop hördes. Slutligen kunde possadniken ej längre tiga, han tog en duktig klunk ur stånkan, torkade sig med handen och frågade resolut: — Har I hört något från jungfru Thora?

— Hvad skulle väl jag ha hört om jungfru Thora, hvem skulle tala med mig om henne?

Med tillkämpadt lugn sade possadniken:

— Hon for bittida i morgse ut på jakt med Ulf Gutes falkenerare, och ännu ha de ej kommit tillbaka.

Öfver Olgas drag for ett skadeglåd löje.

— I har Edra tankar på jungfru Thora mera än som höfves en man i Edra år, förgätandes Edra förpliktelser mot . . . mot mig.

Possadnikens jämnröda anlete blef en nyans mörkare än vanligt, men han svarade intet. Olga hade i tjugo år på ett listigt sätt ledt honom dit hon ville, men till vigsel hade hon aldrig kunnat förmå honom, och nu, sedan hans kvinliga anförvandt, den sköna

Thora Rörleksdotter, kommit i granngården, var hon mera aflägsen från sitt lufs stora mål än någonsin, och detta grämde henne djupt. Hon var färdig att säga ännu ett par giftiga ord, men i detsamma hördes hästraf, och någon bultade häftigt på porten, hon lade bort sitt arbete och gick för att öppna. Urho red in på gården, hans häst var löddrig och flåsade häftigt gång på gång. Possadniken reste sig. Har någon olycka händt henne? frågade han snabbt och gjorde korstecknet. — Nej ingen olycka, blott ett ofall, och Urho hoppade från hästen, men oss karelare har händt en olycka, merer och slaver ha anfallit oss vid forsen, dödat fyra män och — — —

— Ja, det vet jag redan, men Thora —

Urho visade Thoras ring, framförde hennes och eremitens hälsning samt berättade hvad som tilldragit sig.

Nå — jungfru Maria och hälgonen vare tack, att intet värre skett — men hvem är du?

— Jag är Urho, Orvos son.

— Orvos son, Olga, tag hit en stennika med öl, af det välsignade ölet, hvad gör min gamle vän Orvo?

— Han slåss med slaverne, och nu förtäljde Urho karelernes svåra läge och tillade, sedan han druckit ur ölet, som Olga bjudit honom, min fader sänder

mig att bedja Eder ringa folket samman och förmå varägerne och karelarne att hjälpa honom.

— Det låter sig väl icke göra, svarade possadniken, du vet ju att sådant måste stadens borgare begära; och därtill är pjätinniken med vårt krigsfolk dragen ut i härnad . . .

— Jag vet det, och skall genast begifva mig af för att bedja borgarene hjälpa mig. Jag ville blott lämna eder besked om saken och hälsa från jungfru Thora.

— Gör det, gör det. — Jaså, Thora har det bra, jag skall gå till hennes faster, vi skola sända trälarna med bärstol och hämta henne, jag skall själf följa med, men du Urho, hos hvem bor du?

— Där borta, och Urho pekade på en stuga på andra sidan om gårdsplanen.

— Ja så, hos Archippa, den bråkmakaren, han håller på karelarenes rätt här i staden. Skall du få folkförsamling samman, bör du allt skynda dig, ty genast efter frukosten i morgon skola klockorna ringa, ifall tre jäfva män, borgare i staden, dessförinnan framfört din anhållan hos mig. Urho lät icke säga sig detta två gånger, utan tackade, tog afsked och red österut.

När Olga stängt porten efter honom, sade possadniken leende, tre jäfve varägiske borgare, det får han

nog inte ihop, icke sju karelare heller. I morgon ha vi hästkamp, och i morgon skall den isländska skalden sjunga för oss. Icke får han någon folkförsamling till stånd, hvarken nu eller sedan.

— Men ringa kunden I dock i alla fall, om de komma eller ej, så kan det alltid göra godt åt . . .

— Åt ölet, ja, sade possadniken spefullt.

— Jaha, just åt ölet, tror I att jag vill ha det helvetes anhanget, karelerne, sammankalladt, sade hon argt, satte händerna i sidorna och såg med flammande ögon på possadniken, som orolig såg sig omkring.

— Karelarne äro min olycka, hela mitt lifs olycka, fulla af trolleri och djäfvulens konster, af häxeri och signerier äro de. Äro de inte kanske? Hur var det i min faders tid, när de stodo i hundradetal med pilar och spjut och eld och svärd utanför stadsdiket, släppte de inte rägnen och hettan och pesten lösa öfver oss. Här dog ju folk som flugor i köld. Och när de voro här som mygg för tjugu år sedan på lekvalLEN och skreko och larmade och förbannade varägerna, kommo inte kopporna öfver oss den gången? Dog icke mitt barn, ert barn, för dessa hedniska karelares skull, och är jag inte en sörjandes kvinna utan vigsel allt sen den dagen? Och nu ha

de släppt henne, Thora, ut öfver mig och ni, som är en gammal man, springer efter henne och skämmer ut eder. Ja, jag vänne Perun toge dem och . . . mera hörde possadniken ej, han försvann med stora steg och slog porten igen med en skräll, så att hela huset darrade och tuppens vårvisa blef afbruten midt i melodin.

Men Olga gick gråtande in till sig, föll ned för sitt hushälgon och bad innerligt och varmt, att det skulle sända kopporna öfver Thora, så att hennes fagra anlete blefve fördärfvadt, och återföra Svjatoslaw Birissovitich' falska hjärta och kallnade kärlek till henne.

Hon lofvade att gifva jungfru Maria sitt korallhalsband, två vridna, röda vaxljus och att aldrig, aldrig glömma henne, om hon kunde återvinna sin Svjatoslaw och åter se hans goda löje från fordna ljusa, lyckliga, vårliga dagar. Men snart måste jag få min ödesbok utfylld, ty jag härdar icke ut i detta tillstånd af ständig förtret och ovisshet, vrede och oro.

När Urho lämnat possadnikens gård, red han genom de trånga gatorna, som ställvis voro belagda med sandstensplattor från Volchoffdalen, ställvis bildade stora dypölar mellan byggnaderna, till svärdfäjaren Hindrich tysk, som hade öppen bod och smidja

i samma hus, där lybeckarnes gilleslokal var inrymd, och där liggarene från Lybeck, enligt rådets befallning, måste bo.

När Urho red öfver stenläggningen, lockade hästarnes hofslag folk till fönster, gluggar och portar. Man trodde först att det var lybeckarne, som begynte sitt ofog, ty när de lybeckske voro druckne, foro de fram genom staden med skällsord, slagsmål, mångahanda lustigheter och djärfva upptåg, så att possadnikens följe ofta måst lägga sig emellan, stundom med väpnad hand.

Vid Hindrichs port hukade Urho sig djupt ned öfver hästen för att kunna rida in på gården, ty porten var låg. Med Hindrich hade Urho och hans fader haft mycket att göra, och tycktes det Urho att han nog kunde få Hindrich på sin sida. Hindrich skulle sedan taga med sig Gert badare och den andre lybeckaren, så vore den saken klar, och då kunde possadniken i morgon låta S:t Petri klockor ringa till folkförsamling.

I lybeckarnes gille hade hållits en hälsningsfest med anledning af gästernas lyckliga färd öfver varägerhafvet. Hela gården luktade stekos från feta gäss och ångade af starköl från tomma tunnor, som stodo i långa banor bland skrot och skräp på gården och drägglade laken ur sprunden. Svettiga tjänare

sprungo från stekarehuset med fyllda stennikor och humplar för att återvända med tomma, afskrapade lerfat.

Urho steg ned från hästryggen, gaf betslet åt Hindrichs bälgdragare, sände en af tjänarne till gillestugan och steg själf in i mäster Hindrichs smedja. Medan han väntade, såg han sig omkring och beundrade svärdfjärens lager. Där funnos breda, starka björnspjut med svigtande skaft af alm och ask, svärd, anlupna i blått, som kornklinten, andra, glänsande i silfrets färg. Sticksvärd med dubbla klingor och sådana, hos hvilka klingan gick i vågor, svärd från Särkland med i stålet indrifna jakt- och krigsscener, och som voro omgifna af mäktiga trollrunor, hillebarder, karelska stridsyxor med tung klack, heliga hakkors på bladet och kort skaft. Högst uppe i dunklet under taket hängde spetsiga slaviska hjälmar af järn med ribbverk af stål, glänsande som kornblixten i sommar-natt. Bäst som Urho betraktade Hindrichs skatter, kom denne in, lämnande dörren på vid gafvel, han var icke så litet beskänkt, men bar sitt rus som en karl och talade temligen redigt.

— Ah, Urho, karelarnes unge höfding! och förtroligt fattande tag i brisken på Urhos bröst, brast han ut i en flod af vänskapsförsäkringar. När han fått del af Urhos ärende, smackade han betänksamt och, utan att släppa sitt tag i bröstbrisken, sade han:

— Nja, skola vi då öfverantvarda oss bundna till händer och fötter åt de karelarne, hvad! Är där icke blott en passus i den här historien, nämligen den, hvad djäfvulen gör det oss, om karelare och slaver slåss. Och mäster Hindrich rätade på sig, förgätande till hvem han talade. — Det är blott en passus i den saken, säger jag er, nämligen den, att vi med våra och gutarnes varor komma fram, och att det alltså måste finnas folk, som draga våra båtar upp för forsen. Urho, min vän, hvad djäfvulen gör det oss sedan, om det är karelare, eller slaver, eller hästar. Se där kommer min vän, tjocke Gert badare, och han pekade med den fria handen bort åt gillestugan, han är drucken nu, den kanaljen, se, sade han skrattande, huru han kryper varsamt öfver gillestugans höga tröskel, se, den skälmen, se, nu faller han, nej, han faller inte, han håller fast i tröskeln, vi skola fråga honom . . .

Men Urho ryckte sig häftigt lös från den druckne svärdfjärens grepp och gick ut på gården. Han hörde Hindrich ropa till sin landsman: — Gert badare, hvad säger du om denna passus, skola vi öfverantvarda oss åt karelarne . . .

— Nej, skrek tjocke Gert badare argt, och svor en dyr ed, att karelarne vore som ohyra i staden,

och att de ville komma till makten och äran, men se, Gert badare . . .

Urho ryckte betslet ur bälgdragarens hand, och red under mäster Hinrichs vänskapsförsäkringar och Gert badares svordomar bort från gillesgården.

Han var både vred och nedslagen, men dessa känslor, som väl under vanliga förhållanden grott djupare in i hans sinne, fingo i dag ingen makt med honom, ty bilden af henne, som han i dag på förmiddagen burit i sina armar, rann plötsligt upp för hans själ. Vreden och modlösheten försvunno, och, trots sina bekymmer för fadren, red han leende med minnet fullt af Thora hin röda in genom Archippas port. Väl inkommen på gården, stängde han omsorgsfullt porten efter sig, sadlade af sin häst och släppte den att beta på Archippas gräsbevuxna och vanvårdade gård.

Då Urho steg in i Archippas stora stuga, satt denne uppe vid bordsändan, gnolande runor om striden med esterna, och sökte på en kantele efter ett lämpligt accompagnement till melodin. Kring honom suto i muntraste sinnesstämning en skara karelske män, färdiga att i hvarje ögonblick skratta åt satiren, kvickheten och de lustiga vändningarna i sången, medan kvinnor och trälar voro sysselsatta med till-

redningen af måltiden. Eftermiddagssolen sände sina varmgula strålar öfver gruppen, dess bjärta ljus och skarpa skuggor gaf åt densamma ytterligare lif och relief.

När dörren slogs igen efter Urho, såg Archippa upp och utbrast: — Nå, men där ha vi ju runosmeden själf, han skall hjälpa mig både med sången och orden.

Urho steg fram, hälsade de närvarande och sade, att han hela dagen suttit till häst och nu icke vore i stånd att sjunga.

Archippa sköt kantelen å sido, och gaf befallning, att aftonmåltiden skulle sättas fram. När befallningen åtlydts, satte sig männen till bords och gjorde heder åt anrättningen, medan kvinnorna passade upp, och, först när männen fått sig, togo sig dessa en bit af anrättningen.

Först sedan man ätit sig mätt, framförde Urho sitt ärende.

Archippa såg ännu allvarligare ut än vanligt;

— Månne ej Orvo skulle kunna reda sig själf, ty jag tror ej att någon hjälp är att påräkna hos varägerne, lika litet som hos lübeckarne, allra minst i morgon, då Ulf Sunesons hästar skola kämpa, då Egil Jarlaskald sjunger, och sviarne skola brottas på lekvalLEN. Därtill kommer ännu, att pjätiniken Rörik Grimson, som det tillkommer att anförä de stridande, som utsändts af

borgarene, är borta. Han har blifvit kallad af Novgoroderna för att anförä deras krigshär emot Kiewianarna.

Men karelerne då! Betyda de ingenting, vi äro ju dubbelt, tre gånger flere än varäger, slaver och lybeckare tillsamman.

— Men lagen är den, att endast de, som tala varägiskt tungomål få rösta vid folkförsamlingen. Om de ibland oss, som tala varägernes språk, gå man ur huse, skulle vi dock aldrig få rätt, aldrig drifva vår vilja igenom gent emot de andra.

— Men hvem, vid alla hälgon, har då stiftat slika lagar, sade Urho vredgad, lagar, som förtrampa oss här hemma i vårt eget land, och hvarför kunna ej karelare och varäger lefva i fred med hvarandra?

Archippa såg dystert framför sig och svarade:

— Lifvet fördjupar, men det förhårdar och förtorkar. Jag ser djupare nu in i dessa ting, än när jag var ung, men måhända äfven skeft, ty jag har lidit mycket af varägerna. — Nåväl, du liksom alla, som bo vid Aldogas stränder, vet att Volchoff, Sjäs och Svir alla flyta ut i Aldogan, alla tre flyta mot ett och samma mål, i ett väderstreck, men de sky hvarandra. Militals gå de sida vid sida, men Volchoffs lergrå, Sjäs kärrbruna och Svirs grönklara vatten följas åt utan att blandas. På långt håll kan man skilja dem åt. Ännu bortom Walamo kan man i lugnt väder se de tre

strömmarnes olika färger. Så är det äfven med de tre folken, slaver, varäger och karelare. I århundraden, redan före Ruriks tider, ha de lefvat här, sida vid sida, i samma näjder, men aldrig ha de smultit samman, och aldrig skola de häller smälta samman. Alla ha de sitt lynne, sin vilja för sig, och den som för tillfället är starkast, den styr och regerar. Förr i äldsta tider var det karelarne.

— Och de som nu härska äro?

— Varägerna!

— Ja, så är det, gamle Archippa har rätt, sannt är hvad du, gamle, säger. — Och nu följde en rad af detaljer om stadsstyrelsens i Aldogaborg, öfvergrepp gent emot karelarne, huru endast de, som kunde varägiskt språk, finge vid folkförsamlingen tala och rösta, och huru flertalets vilja åsidosattes.

Urho satt vid bordet, hans fingrar foro öfver kantelens strängar och lockade då och då ett ackord fram. Då mannen slutat att tala, började han sjunga en sång om varägerna, den sång, som han länge burit inom sig, och som Archippa en gång vid forsen uppmanat honom att dikta. Det var ett blodigt skämt öfver varägernas snikenhet och maktbegär, en sång, som på ett träffande sätt återgaf den uppfattning, som bland Aldogaborgs karelske borgare gjort sig gällande om de härskande klasserna i staden.

Det elaka däri dämpades något genom det skämtsamma, det roliga i sången. Det starkt rytmiska återgjorde, att den med lätthet fastnade i minnet hos desse män, som nästan alla voro vana att i minnet bibehålla hundradetal af runor om alla de mest olika situationer och förhållanden i lifvet. Sången togs emot med jubel och sjöngs ännu samma afton gång på gång.

Archippas ansikte drog sig i tusentals rynkor i alla riktningar, och ur hvar och en framlyste en sådan förnöjelse öfver den lustiga sången, att han blef nästan oigenkänlig äfven för de närmaste.

— Sången är bra, sade han, och den skall sjungas af allt karelens folk, men icke hjälpa vi Orvo med visor och runor, här behöfvas män och vapen. Du, Urho, är trött af dagens arbete, blif här i stugan, I andre skoien försöka att redan i dag finna rätt på sju, varägiskt tungomål mäktige karelare, för att i morgon få possadniken att ringa samman folkförsamlingen, ty om den också, såsom jag, gamle man, tror, ej leder till något mål, ha vi dock fullgjort Orvos önskan.

Archippa såg ut genom gluggen och sade: — Ni få allt lof att skynda, ty det ser ut, som skulle vi få åskväder ännu i kväll. Man gjorde så, en skulle gå till klockringaren, en annan till tornväktaren vid hamnen, en till fiskhandlaren och en till smeden, allt

småborgare i staden, kände såsom kunnige i varäger-
nes språk. Urho åter, skulle efter att ha sett om sin
häst, tänka på, huru han borde lägga sina ord vid
folkförsamlingen följande dag, om det tilläfsventyrs då
skulle lyckas honom att få den sammankallad.

* * *

Huru den heliga jungfrun upptog Olgas brinnande
böner vet ingen, men på den lättsinniga possadniken
gjorde de ingen värkan, ty han lugnade sig genast, då
han väl hört porten smälla igen, och gick hvisslande till
grannhuset, hvarest Borga, Röriks syster, bodde, och så
ifrig var han att förtälja om Thoras ofall, att han riktigt
skrämde den sjukliga kvinnan. Trälar med bår och en
passgångare bådades genast upp. Possadniken själf
red med och dref på sitt folk, så att de svettiga och
andtrutna kommo till den helige Nikefori grotta, och
detta inom otroligt kort tid.

Återvägen gick långsammare. Possadniken var
full af omsorger för att Thora skulle ha det be-
kvämt och så bra som möjligt, men allt detta föll som
solsken på hälleberg, det kunde ej framkalla det
minsta tecken till erkänsla från Thora. Hon satt all-
varlig och djupt försjunken i sina tankar, så upptagen
var hon af dem, att flertalet af possadnikens frågor
blefvo obesvarade, tills han missmodig tystnade och

drog sig, äfven han, inom sig själf. Då och då betraktade han henne förstulet, där hon tyst red på sin passgångare, det tycktes honom som om hon vore förbytt, vore en annan Thora, nästan skönare än den han sett i går, ja ännu i dag på morgonen, då hon begaf sig till jakten; det fästliga, det praktfulla hos henne, som manat ut männen och lockat och dragit dem likt en fanfar, var borta. Hennes färg var ej så hög, men den var varmare, hennes skönhet hade fått en prägel af finhet och innerlighet, som den förut saknat, och som gjorde henne ännu mera bedårande i possadnikens ögon.

På eftermiddagen kommo de hem och mottogos af fru Borga med den för sjukliga personer egna, sorgbundna vänligheten. Thora var då emellertid redan så återstald, att hon bestämdt vägrade att intaga sängen. Hon gick, sedan possadniken tagit afsked, omkring i huset, och, trädde hon, då luften kändes tryckande, kvalmig och åskdiger, ut i den lilla trädgården, som vätte till Archippas gård och hans stora bofälliga stuga. Här satte hon sig i ena ändan af trädgården, på den bänk, som hennes fader låtit slå ihop kring ett gammalt äppelträd, och här satt hon ännu sedan solen sjunkit, och sedan skuggorna som om dagen lägrat sig vid stugornas mullbänkar långsamt och smygande stigit högre och högre upp. Rödhaken hade slutat sin sång i träd-

gårdens rönnar och äppelträd. Mild och ljum föll majnatten öfver den tysta staden, stjärnorna tindrade från himlens blå matt och vällustigt genom den ångande vårluften. Nattvinden bar från björk- och hasseldungen vårliga dofter. I det hemlighetsfulla dunklet lyste då och då några kornblixtar i fjärran och tecknade för en flyktig sekund äppelträdens kvistar, dess löf och knoppar som ett mönster mot den bländande fonden.

I en halft vemodig, halft aningsfull stämning satt Thora och lät sig viljelös drivas mellan minnena från igår och intrycken från i dag. Likasom en båt på en stilla ström drager mellan skiftande landskap, gled hon fram öfver minnenas djupa älf, såg bilder ur tider som längesen förgått. Hon såg sitt barndomshem i Novgorod. Hon mindes de krenelerade murarna och där bortom den vida, stora världen med sina sommargröna ängar och sina om vintern oändliga snöhöljda fält, dem hon aldrig, aldrig finge beträda. Så kom hon ihåg färden till Kieff, de sju kullarnes heliga stad, hofvets granna gemak och slottets trånga gårdar, omgifna af en hög palissad och bevakad af bistre män med blanka vapen. Mellan palissadernas springor hade hon undrande sett öfver blommande körsbärsträd, öfver äppelgårdarnas gröna, härliga kullar och längst nere Dniepern, ett band i glänsande silfver, som bru-

sande drog ut i den stora fria världen, dit hon aldrig fått komma. Så kom hon till Wladimirs furstehof, där hon såsom vuxen jungfru stängts in i terem, kvinnoafdelningen. — Där fick hon från altanen bakom kvinnornas port se ut öfver röda tak och låga murar, öfver den oändliga slätten fri, så långt ögat nådde. Själf hade hon varit en stackars förpinad fånge, som längtat till denna undrens värld; en ung fånge, som år efter år sett sin lefnads mål glida sig förbi. Åren blåste upp som skimrande bubblor, färgfulla, härliga, glänsande, men ack, det hela var pinande tomhet invändigt och ett glänsande skal till det yttre, som intet tålte, ej ens att man blåste därpå. Ännu mindes hon med skräck, huru hon en dag stått på altanen i kvalfull lifslängtan, vridande sina händer i hjärtats pina och vända, tills hon halft vanvettig af kväljande oro, af frihetsbegär stigit öfver altanen på kranslisten, som uppbar tinnarna och i sista ögonblicket, då hon ren hängt öfver afgrunden, blifvit räddad af sin fader. Från den dagen öfvervakades hon af fadren ännu strängare än förr, tills han en dag blef utnämnd till Novgorods pjätinik i Aldogaborg, och drog hit upp till den gamla fria varägerstaden.

Här ibland fria varägiska kvinnor, som gingo hvarhälst de behagade, talade med hvem de ville, här hade hon ändtligen känt frihetens fästrus, känt

att hon lefde, och nu var det ej mera värdt för någon att försöka stänga in henne, vare sig bakom murar eller fördomar, nu skulle hon själf taga sitt öde om hand och länka det i banor, dem hon och ingen annan stakade. Där fanns blott ett men, och det var hennes fruktade, allsmäktige fader, Rörrik Grimson. Om han finge kännedom om hennes äfventyr med denne unge, känslige och blyge karelare med den sympatiska och barnsliga blicken, de vackra blå ögonen, då — — —

Bäst hon så satt i sina drömmar, väcktes hon af ett prassel i hasselbuskarne vid gårdet. Där stod en svart häst på andra sidan om det låga staketet, den sträckte sig snålt efter det friska gräset på Rörrik Grimsons gård.

Stor vän af hästar steg hon upp för att klappa det ståtliga djuret, då hon i detsamma märkte Urho, hvilken i dag så ridderligt egnat henne sin tjänst. Han kom rakt fram till den plats, där hon stod. Hennes första tanke var att gömma sig, men i nästa ögonblick ändrade hon mening och gick beslutsamt den unge mannen till mötes, räckte honom den friska handen och sade vänligt:

— Det var oväntadt att se dig här, Urho, haf stor tack för den hjälp du gaf mig i dag!

Urho såg förvånad upp, grep den lilla starka och välformade handen med ifver och sade trohjärtadt:

— Och jag, som just gick och tänkte på dig.

— Du hoppades ju att blifva skald i dag, nå har det gått dig, som du trodde?

— Jag, må väl säga som sanningen är, ja!

— Låt mig då höra ditt kväde, Urho.

— Hvad båtar dig mina sånger, du förstår ej mitt språk.

— Men gör mig dock till viljes, och jag blir glad.

Nu reciterade han följande vär:

— Säg, när finge döden komma,
Tuonelas son mig hämta?

När jag hennes kärlek vunnit,
När mot hennes röda kinder
Mina varma läppar brunnit.

När af ömhet blott en strimma
Jag i hennes mörka ögon
Skådat varmt emot mig glimma.

Då, ja, då må slutet komma,
Tuonela ge mig dödens blomma.

Thora rodnade starkt.

— God natt, Urho, sade hon plötsligt och skyndade hemåt. Kommen in i sofstugan sände hon bud på sin karelska trälinna och bad denna att varsamt hjälpa henne af med dräkten.

— Säg mig, Karu, hvad betyder Tuonela? Det var det enda ordet hon icke förstått.

Olga hade gått upp till lindan för att undan åskvädret, som hela dagen hotat, bärga sitt på bleke utlagda lärft, hon gick tyst och sorgsen, plötsligt hörde hon den hatade rösten, Thoras röst. Varsamt böjde hon undan hallonriset vid råstenen och såg Thora och Urho hand i hand. Hvad de sade hvarandra, hörde hon ej, men hon såg huru Thora röd, leende och lycklig sprang in till sig. Olgas dystra tankar skingrades plötsligt, i glädjen glömde hon första gången i sitt lif sin väf, hon ilade in i sitt rum, tog fram sitt korallhalsband och sina vaxljus, föll ned på knä i brinnande bön till jungfru Maria och hälgonen:

— I heliga, som hört min bön, mitt halsband och mina ljus skall jag i morgon föra till kyrkan. Thoras hjärta han I bundit vid karelaren, hon skall vanära sitt hus och hela sin släkt med att äkta denne vanbördige, ringe man. Svjätoslaws ögon skola öppnas, han skall få se att denne fattiga karelare, en karelare . . . och midt i bönen skrattade hon ur djupet af sitt hjärta; hvem skulle ha trott något dylikt . . . skall bestraffa hans otro mot mig.

På många år hade hon icke gått så glad och lycklig till sängs som denna afton.

XII.

Lekvallen i Aldogaborg låg i norr och söder längs en gammal torfklädd mur, som sades vara uppförd af Rurik och hans män.

Visst är att Ruriks forna bostad, en väldig stuga uppförd solrätt i öster och väster, legat här midt emot vallen. Af stugan fanns numera intet annat kvar än tvänne hörnstolpar af ek och grunden till eldstaden, allt öfvervuxet med vild humle och mjölkört. Platsen hölls helig både af slaver och varäger. Det sades att andarne drefve sitt spel här om natten. Om dagarne togo de skepnaden af snokar och huggormar, dem man ofta såg sola sig på härdens ruiner.

Man tålte icke i staden att någon ofredade ormarne; vid tider af betryck och oro i staden påstods det till och med att myndigheterna i hemlighet offrade åt ormarne. I norr begränsades lekvallen af det höga pålvärk, som omgaf hela staden, och som, jämte det så kallade stadsdiket, utgjorde dess fastaste värn. I söder sträckte sig lekvallen ut ända till Volchoff, och från dess högsta brant hade man en hänförande utsikt öfver floden, slätten, hasseldungarne och den stora skogen, hvars kontur längre bort i käcka linier följde åsarnas stigningar, deras branter och djup.

Lekvallen delades af den stora landsvägen, som från Novgorod förde till Ladoga. Den öfre delen begagnades äfven som tingvall, emedan den gamla tingvallen från Ruriks tid nu, sedan staden vuxit, var blifven för trång.

På andra sidan torfvallen tog karelarnes stasdel eller fit, som den kallades, vid. Den var bebyggd med små envånings trähus under tak af torf eller näfver.

Bortom Ruriks forna bostad åter lågo de båda kyrkorna och varägernes stadsdel, stadens förnämsta fit. Äfven den var bebyggd med trähus, men förutom det, att de voro ansenligare, voro deras gaflar rikt prydda med drakslingor och sniderier. De flesta hus hade ett loft uppe under gafveln, andra voro i tvänne våningar, hvarvid den öfre sköt betydligt fram öfver den undre. Då nästan alla hus endast inrymde ett boningsrum, blef deras antal ganska stort. Husens gaflar voro alla vända ut åt gatan.

På lekvallen samlades vår och höst stadens förnämsta familjer. Här sköt ungdomen till måls mot pålvärket, här spelades park af gutarne och boll af sviarne, här hetsades hästar, här hölls „fängabrekka“, en efter alla konstens regler ordnad brottningskamp, här dansade slavernas ungdom sina underliga långdanser, här sjöngo vandrande sångare sina kväden,

här på strandbrinken suto de gamla och njöto om våren af pånyttfödelsens fägring, om hösten af färger-
nas brokiga prakt och vemodets stilla lycka, medan
de unga täljde för hvarandra den evigt unga sagan
om lyckostormar på kärlekens sjö.

Nu hade man samlats här i god tid för att be-
skåda en hästkamp och i förhoppning att få höra
Egil Jarlaskald, om hvilken ryktet förmält, att han sjun-
git för nordens förnämste drottar och konungar och
af dem lönats med dyrbara gåfvor, vapen och smyc-
ken, gods och guld. Man hade burit ut hyenden af
skinn och kläde, breddt ut dem öfver den upphöjning,
som fanns anbrakt på lekvalLEN närmast torfmuren
midt emot ruinerna af Ruriks forna hus.

Possadniken själf, blomstrande, nyrakad och frodig,
hade infunnit sig med Thora och hennes faster och
med dem intagit den förnämsta platsen på den
öfvan nämnda upphöjningen. Det sades allmänt,
att den gamle possadniken giljade till skön Thora,
och att Rörik och systren ej vore emot partiet, men
om Thora sades det, att hon med ovilja såge pos-
sadnikens böjelse för henne.

Närmast dem suto stadens äldste och ädlaste med
hustrur och döttrar. Man såg där Olga den väna,
Gunlög silkeslock och Sofie, Jaroslaws dotter, hon med

de härliga, svarta ögonen och den fuktiga, varma blicken, den kortvuxna Tatjana och ännu andra. Tyska „liggare“ och „gäster“ från Svest och Lybeck gingo i flock, kännpaka på dräkterna af frisiskt tyg och hattar af yllefilt. Varägiske män i praktkläder, blåa, röda och gröna, — de grå och bruna hvardagsdräkterna hade för i dag blifvit lämnade åsido, — vandrade själfmedvetet omkring. Alla buro sina bästa vapen, men ingen var så grann som Egil Jarlaskald. I skarlakanskappa med gyllne spännen och praktfulla vapen, drottars gåfvor, syntes han vid sidan af Ulf Suneson, följd af trälen, som bar hans harpa.

Nu styr den raske Ulf sina steg bort till possadniken, och, efter att hafva hälsat och samtalat med honom, vände han sig till Thora, som med ombunden arm och en svart mantel öfver axlarna satt blek och allvarlig med ett drag af vekhet öfver ögonen. Detta för henne främmande drag gaf åt de vanligen skälmiska och något trotsiga ögonen ett alldeles särskildt behag, och Ulf tyckte, att hon i dag var ännu skönare, än då hon beundrade hans falkar.

Denna förändring hos henne undgick hvarken possadniken eller hennes leksystrar, som alla undrade, hvarifrån denna för henne så ovanliga själstämning ledde sitt ursprung.

— Skön jungfru, jag beklagar din ofärd i går, desto mera som jakten för öfrigt var lyckad. Åtta hägrar togo mina falkar i en enda omgång.

— Haf tack, Ulf köpman, men du säger intet om Isblink, din goda falk, som jag lät undslippa. Säg priset, och possadniken, min förmyndare, skall betala dig det.

— Den falcken, svarade Ulf med betoning, kan ingen annan än skön Thora själf gälda.

Men Thora afbröt honom hastigt: — Skall icke din vän, Egil Jarlaskald, sjunga för oss i dag? Bed att han kväder ett drapa. Staden är tyst vintern om, endast gycklare hör man väl då och då, nu lyster oss höra Islands vidtfarne och vidtberömde skald. Kom sedan och sätt dig här hos oss, hyendet är långt nog äfven för dig. Ulf var icke glad öfver Thoras ifver och klangen i hennes röst. Till och med löftet att få sitta vid hennes fötter förlorade sin tjusning genom antydningen om hyendets längd.

Han gick till Egil, som brann af otålighet att få visa sin skicklighet, och som ej lät bedja sig tvänne gånger, ty öfverallt var han van att prisas som den främste bland män och den ende för kvinnorna. Led-sagad af Ulf gick Egil fram till possadniken, hälsade höfviskt och talte:

— Friborne, ädle herre, du har önskat att höra Egil Jarlaskalds sång, din önskan gör mig ett nöje, och jag skall ej töfva att uppfylla den.

Nu framträdde en träl och tog hans skarlakanskappa och vapen.

Hög, smärt och rikt klädd i mörkblå baldakin med gyllne spännen och ett med karbunkler besatt bälte, stod han där, ett mål för allas beundrande blickar. Han stämde sin harpa och vände sig till possadniken:

— Jag vill kväda den sång som hos oss kallas „rynehenda“, det är det klangfulla kvädet. Det sjöngs af Harald Hårdröde, när han drog från Miklagård till Holmgård för att vinna storfursten Jaroslaws dotter Elisabeth. Då den sången är en hyllningsgärd åt en högboren jungfru i detta land och först sjungits i dessa näjder, torde den väcka din uppmärksamhet.

Nu följde ett konstfullt förspel, och så kvad Egil med ungdomlig, klangfull stämma följande kväde.

— For ej mitt fartyg, den bruna hjort;
Allt om Sicilien lyckligt och fort?
Har jag ej segrat, hvarhelst jag i land
Fört mina männer med svärd i hand?
Slog jag ej äfven i Tröndernas dal
Tvåfaldt starkare mannatal?
Dock på mitt svärd och mitt segel en mö
Såg med förakt där vid Ilmens sjö.

Nämn mig en idrott, som egnar en man,
Pröfva mig sedan hur väl jag den kan;

Skjuta med båge och fäkta med svärd,
Löpa på skidor från gossåren lärd,
Styra ett fartyg och styra en häst
Kan jag trots någon, som kan det bäst.
Dock på mitt svärd och mitt segel en mö
Såg med förakt där vid Ilmens sjö.

Fråga en vän i de sydliga skär,
Fråga den vänaste jungfrun där,
Hur jag var ansedd, då efter en strid,
Vikingar värdig, jag skänkte dem frid.
Se på de märken jag där lämnat kvar,
Spörj blott af ryktet, hvad namn jag har.
Dock på mitt svärd och mitt segel en mö
Såg med förakt där vid Ilmens sjö.

Urho och gamle Archippa hade följts åt till lek-
vallen, den senare emedan han, som alla karelare,
var en lidelsefull älskare af hästar. Han försummade
aldrig en hästkamp. Han stod i skuggan af den flä-
der och humle, som växt upp på ruinerna af Ruriks
forna bostad och beundrade de tvänne hingstar, som
i dag skulle kämpa emot hvarandra, men Urho såg på
gruppen midt emot sig och främst på den bleka Thora.
Gårdagens minnen strömmade öfver honom. Han åter-
kallade i minnet hvarje ord hon talat, och vid min-
net af hvad han sett, erfarit och känt, rusade blodet
honom åt hufvudet, han var nära att högt, så att
alla hörde det, ropa hennes namn. Så såg han med
känslor af afund och svartsjuka, huru Ulf nalkades

gruppen, och huru han utan vidare slog sig ned på hyendet vid Thoras fötter. Han karelaren, hade ej, fastän han var af lika god, ja, ännu ädlare börd, vågat göra det, därtill var han, ödemarkens son för blyg, för anspråkslös och för ovan. Nu började Egil sitt strängaspel. Aldrig än hade Urho hört klangen af en harpa, och om han än som barn hört modren sjunga nordiska visor, hade han dock aldrig hört ett nordiskt drapa kvädas af en verklig skald. Redan förspelet, rikt utarbetadt och mångtonande som det var, hade väckt hans tjusning och lockat honom fram ur skuggan, där han satt; nu föll sångaren in, och, liksom fjäriln lockas af ljuset, drogs han ovilkorligen med af tonernas makt, men att i allas åsyn gå öfver den solbelysta öppna planen, nej, det förmådde han ej.

En mörk sky går öfver solen, dess skugga på slätten blir hans ledsagare, han följer den, och nu står han bredvid Egil och lyssnar hänförd af sångens ljud, hänförd så, att han ej ser någon omkring sig, icke ens Thora och hör intet utom Egils varma, klingande och manliga stämma.

— „Dock på mitt svärd och mitt segel en mö såg med förakt där vid Ilmens sjö“, det kunde också gärna heta Volchoffs strand, ty mig gäller sången och ingen annan, säger Urho för sig själf. När den sista strofen förklingat, såg han upp och såg Thora, som med en

lång, varm och vänlig blick betraktade honom, och båda rodnade, Thora så häftigt att både den svart-sjuka possadniken och Ulf märkte det, men båda trodde att den rörelse hon erfor, framkallats af sångarens granna och kvinnorna utmanande personlighet. Sången följdes af hänryckta bifallsrop, som aldrig ville taga slut.

— Nu vill jag kväda för er sången som Egil Skalle Grimson sjöng öfver sin fallne son Bödvar. Sedan han tvätt och bonat om liket, grof han det ned i en graf med vapen och dyrbara färdegåfvor. På grafven sjöng han följande drapa. Och Egil tog upp en melodi, tung, entonig och gripande i sin dystra färg. Han föredrog den med en så fulländad färdighet, att åhörarena glömde tid och rum och helt lefde sig in i Egil Skalle Grimsons monumentala sorg.

För min ätt det lider
Nu mot slut af dagen,
Står som stam i skogen
Skalad, tordönslagen.
Fröjd har fadren föga,
Flydt är glädjeruset,
När han för en älskad
Frändes lik ur huset.

Mig har hafvet rånat,
Mycket från mig rifvit,
När till sälla salar
Han slets bort ur lifvet.

Han var sköld för ätten,
Värn omkring dess ära;
Tungt det är att tälja
Fall af fränder kära.

Väl jag visligt visste,
Att i sonen bodde
Ämnet till en kämpe;
Godt där låg och grodde,
Skulle vuxit väldigt,
Om han frisk fått frodas,
Stått till sist bland svärdmäns
Led de vapengodas.

Oden, oblid ovän,
Tvingar tyngd, som trycker,
Tungt på mina skuldror,
Stödet undanrycker;
Utan stöd i stormen,
Inför alla står jag,
Utan fagert följe,
Grånad gamling går jag.

Vackert var att se, huru desse bistre varägiske män, som i generationer lefvat i främmande land, och af hvilka flere illa talade sviarnes tungomål, vid ljudet af dessa nordiska sånger funno dessas återklang ljuft i sitt inre. Det var som om alla dessa sånger fört med sig den finaste doften från fjällen, från hafvet, från skogarne i det halft förgättna land, som engång varit deras fädernesland. För ett ögonblick trängde de in i sig själfva, och djupt berörda

af sångens färg och innehåll, kämpade de tappert för att deras anleten ej skulle röja, hvad de i sina hjärtan kände. Kvinnorna, vekare till sinnes, torkade förstulet bort sina tårar, den vackra Gunlög, vek till sinnes, grät bittert, och Thora, hvars själslif och hvars nerver häftigt skakats genom den kroppsliga smärta hon utstått, gaf fritt lopp åt sina tårar.

Possadniken steg nu fram till Egil och sade:

— Nordens drottningar ha belönat dina sånger med stora skänker, jag kan ej nå dem i frikostighet, än mindre öfverbjuda dem, men tag emot denna ringa gåfva och lägg därtill varägiska kvinnors varma tårar, då väger den förvisso upp de skatter, som konungar kunnat gifva! Och han lade i sångarens hand en ljusblå sten från Särkland, stor som ett dufägg.

Egil ville just improvisera sin sångartack för den dyrbara gåfvan, då ett vildt tumult från ruinerna af Ruriks bostad plötsligt bröt stämningens förtrollning.

Den ene kamphästen hade slitit sig lös. Alla rusade upp på torfvallen, då den vilde hingsten fnyssande och sparkande störtade in på lekvollen. Kvinnorna skreko, och männen grepo till svärderna. I nästa ögonblick rusade den framåt och hade ovilkorligen trampat ned folket om ej Ulf och Urho behjärtadt kastat sig öfver det rasande djuret, gripit det vid betslet och, oaktadt alla hingstens försök att lösgöra

sig, länkat dess gång tillbaks till det ställe, där den stått bunden. När Urho och Ulf återkommit till lek-vallen, gick possadniken dem till mötes.

— Ulf Suneson, för den tjänst du gjort oss alla må du begära en gunst eller en belöning, och den skall dig ej förvägras.

Ulf såg sig omkring, och hans blick stannade på Thora, som stod vid Egils sida.

— Nåväl, herre till Aldogaborg, jag skall i morgon begära min belöning.

— Och du, Urho, har du funnit sju, som tala vårt tungomål?

— Nej, endast sex funnos i Aldogaborg.

— Nåväl, jag blir själf den sjunde. I morgon tredje timmen efter soluppgången ringa S:t Petri klockor till folkförsamling; gör dig färdig att tala för din sak.

— Tack, Aldogaborgs possadnik, jag skall vara färdig, svarade Urho.

— Tacka icke mig, tacka henne där, hon har lagt ett godt ord för dig och ditt förehafvande.

Urho såg upp och mötte Thoras blick.

— Det var det minsta jag kunde göra för dig, svarade hon vänligt.

— Men nu skola vi se hästkampen, ropade possadniken lifligt. Män sprungo fram, slogo fyra starka

pålar i jorden, mellan dem spändes grofva linor och så leddes hingstarne fram. De hade sina hofvar ombundna med tjockt ylle, ty meningen var att de ej skulle få fördärfva hvarandra. Män, klädde i brokiga dräkter och hållande i handen långa, böjliga, platta käppar, med hvilka de kittlade och hetsade hästarne, följde dem in i omhågnaden. Hingstarne reste sig genast på bakbenen och ryckte med ett gnäggande skri mot hvarandra. Det var härligt att se de stolta, sköna djuren i kamp med hvarandra, huru tappert de kämpade, huru listigt och klokt de värjde för hvarandras sparkar och bett, huru de kråmade sig för hvarandra och till slut, som brottande män, stodo bröst mot bröst, tills den ene, en appelkastad häst, kastades omkull, hvarvid segraren blixtnabbt stödde sig med framfötterna på sin fallne motståndare och med framsträckt hals och uppåt riktadt hufvud gaf till ett trotsigt segerskri, som hördes öfver hela lekvallen. Nu fördes hästarne bort med mycken möda, och den konstfulla nordiska brottningen begynte. I den var den unge, och i konstens alla detaljer inlärde isländaren allas mästare. Ingen kunde stå emot honom, han var allas obestridde öfverman, men när det blef fråga om vanliga kraftprof i brottning, sådan den utkämpades bland varäger och karelare, föll han efter en het kamp för Urhos jättestyrka.

— En härlig man, denne Egil Jarlaskald, sade Ulf Suneson åt Thora.

— En skön man, en stark kämpe är han, hans sånger röra mig till tårar, han själf behagar mig dock ej, han är för påträngande och därtill för säker i sin beundran för sig själf, då behagar mig mera den unge karelaren; han är tillbakadragen, varmhjärtad och dock en stark kämpe och god sångare.

Nu ringde klockan i S:t Petri kyrkan, leken var slutad, man gick enhvar till sig, de unga flickorna följdes i skock af sina mödrar och på afstånd af de unge männen. Köpmännen följdes åt till sina fartyg eller gillen. Urho gick vid Archippas sida glad till sinnet, ty nu var han viss om att få tala för folkförsamlingen, glad var han dessutom däröfver att Thora visat honom en så i ögonen fallande stor välvilja.

Det var blott en sak, som bekymrade honom, nämligen om åskvädret, som så länge hotat och mullrat, nu skulle brista löst, ty då vore det fara värdt att folkförsamlingen blefve uppskjuten, och längre än öfver morgondagen vågade han ej dröja.

XII.

Urho hade lycka med sig. När de ottvakne tupparne väckt honom med sitt galande, öppnade han dagerluckan i Archippas stuga och såg med glädje att ett mildt vårrägn hade fallit under nattens lopp, och att solen, så klar som någonsin, gick upp ur en bädd af fantastiskt rifna moln.

Han gjorde sig i ordning till den stora och svåra uppgiften att för första gången tala offentligt, och det till på köpet inför Aldogaborgs styrande män och i en sak, som gällde hans folk och hans fader. För väl tionde gången genomgick han i minnet huru han tänkte lägga sina ord.

Gamle Archippa såg efter att han fick en god frukost, att hans dräkt var otadligt hvit, hans vapen blanka och hans silfverbrisk glänsande.

Redan en timme före den utsatta tiden gingo de två karelarene ned till lekvallen. Den var nu omspänd med starka linor, innanför hvilka endast stadens röstberättigade finge obehäpnade inträda, alla öfriga samlades vanligen på torfvallen eller på ruïnerna af Ruriks fordna hus. På den stora upphöjningen inom den omhägnade platsen togo possadniken, stadens tjänstemän och prästerna plats. Pjäti-

niken, som var själfskrifven, var nu bortrest från staden. För alla dessa dignitärers räkning funnos bänkar ordnade; menigheten bevistade folkförsamlingen stående.

Till sin stora glädje såg Urho Thora, nu frisk och utan förband, komma gatan fram. Hon kom i stort sällskap, där var bland andra Gunlög Silkeslock och Egil Jarlaskald, lika rikt utstyrd som i går, då han sjöng och brottades på lekwallen. De stodo uppe på ruinen för att väl kunna öfverblicka ställningen.

Plötsligt började klockorna i S:t Peter att ringa på ett egendomligt, afbrutet sätt, och nästan omedelbart lockade ringningen fram borgarne ur staden.

Den ene kom från sin hvila, den andre från sin köpenskap, alla drogos de som af en magisk kraft samman, det hvimlade af folk på gatorna och i synnerhet bakom torfvallen, där en ofantlig skara karelare, en hel här utan vapen, sökte sig fram till lek- och ting-vallen. Till Urhos förargelse hörde han enskilda strofer af sin smädesång ljuda ur hopen. Endast en ringa del af desse karelare fingo emellertid träda inom skranket endast de, om hvilka det af hemulsmän intygades att de „kunde gifva och taga skäl på varägiskt tungomål.“ Hastigt fylldes platsen, det blef fullt af folk, alla talade, och ljudet af deras röster samlade sig till ett enda surrande ljud, som

hvarken sjönk eller föll, utan höll sig jämnt som dånet af en långsträkt fors. Det blef allt mera och mera trångt inom inhägnaden. Nu slutade klockringningen med tränne långdragna, nästan sorgligt ljudande, slag. I detsamma stego Possadniken i sin embetsdräkt, canonicus i sin långa rock och andra stadens honoratiores på upphöjningen och intogo sina platser. Det nästan svartnade för Urhos ögon, där han stod bredvid gamle Archippa och såg alla dessa tillrustningar som på sätt och vis i främsta rummet gällde honom. Han såg öfver menigheten upp till platsen, där Thora, omgifven af sin uppvaktning, leende och intresserad, såg sig omkring; nu märkte hon Urhos förlägenhet och nickade vänligt uppmuntrande till honom.

— Män från Aldogaborg, sade nu possadniken med sin dånande stämman, på uppmaning af jäfve karelske män han i sammankallats till folkförsamling för att höra hvad de ha att säga eder.

En samhällbsevarande medborgare, en rik köpman och en af stadens stödjepelare, frågade nu:

— Huru många karelske män ha anhållit om denna församlings sammankallande, och äro de alla kunniga i varägiskt språk?

Possadniken blef förlägen, men blott ett ögonblick.

— De karelske männen äro väl endast sex, men då jag vid viktiga tillfällen ensam kan sammankalla stadens män, och då jag förenat mig med dem, så — — —

Men den samhällsbevarande, som var en stor formalist och kassuist och hemmastadd i alla den gamla nordiska rättens finaste irrgångar, gaf icke så lätt med sig; där uppstod en timmes lång diskussion, huruvida folkförsamlingen öfver hufvud taget alls vore beslutför, och endast med en högljudd men knapp majoritet fick possadniken saken afgjord efter sin mening, som ginge ut på, att man vore beslutför.

— Urho, Orvos son, träd upp och lägg fram hvad du har att säga, hördes åter possadnikens stämman.

Men den samhällsbevarande protesterade häftigt. Urho vore ingen stadsbo, hade ingen rätt att tala, possadniken skulle själf, eftersom han sammankallat församlingen, vara den som ägde att tala, undertiden borde pjätiniken leda förhandlingarne, och då han, som alla visste, vore bortrest, vore således folkförsamlingens beslut, vare sig det ginge i den ena eller andra riktningen, i alla händelser olagligt.

Men efter lång dispyt och omröstning fick possadniken åter rätt, ehuru äfven nu med knapp majoritet,

Nu jublade karelarne både inom och utom inhägnaden.

Urho steg upp och började med låg och hackig stämman, som dock snart vann i styrka och ro, att på

ett enkelt och klart sätt utlägga sin sak. Karelarne hade sedan urgammal tid besatt landet söder om Aldoga och omkring forsen. Nu hade emellertid en talrik här af slaver kommit till forsen, dödat någre karelske män, hindrat fisket och, det kunde hända, att i denna stund en het strid rasade mellan de båda folken. Talarens fader, Orvo Merikoski, hade sändt honom för att bedja om hjälp.

Ville Aldogaborgs män nu bistå honom, skulle saken måhända utan blodsutgjutelse kunna afgöras, hvarom ej kunde det hända att forsen fölle i slavernas händer.

Längre hann han ej, ty nu blef han afbruten af de mest stridiga utrop som blefvo allt högljuddare.

— Hvar är det sagdt, att karelarne äro herrar öfver forsen? Vi gå ej! Nej! Jo! Hvad gör det oss om slaverna besitta forsen? Oss angår det ej. Är du den Urho, som skrifvit nidvisan om varägerna? Possadniken lät mängden hållas medan Urho blek och upprörd lyssnade till detta larmande sorl, som likt bränningar slog upp mot den plats, där han stod.

När oväsendet nått sin höjd, slog possadniken i bordet med sin silfverskodda staf och äskade ljud.

— I män från Aldogaborg, viljen I höra min mening i denna sak, så är den som följer: Vi veta alla hvilken man Orvo, Karelarnes konung, är. Han har

hållit handelsvägarna mot norden öppna, republiken Novgorod har gifvit honom hedersgåfvor, och jag har icke velat förmena en man af hans betydighet att framlägga hvad han har att säga. Detta har nu skett. Nu blir frågan, skolen I, eller skolen I icke draga ut i härnad för hans skull. — —

— Ja! Nej! ropades från alla håll.

— Den frågan kan lagenligt alls icke upptagas, ty äfven om vi beslöte att mangrannt draga ut i striden, blefve det oss icke möjligt att fullfölja detta vårt beslut, emedan vi, enligt öfverenskommelse med Novgorod, äro förpliktade att låta oss anföras af Novgorods pjätinnik, men då denne höge person, Rörrik Grimson, nu är frånvarande, kunna vi uti saken intet företaga. För öfrigt, tiden hastar, gutarne skola resa till Novgorod och många bland oss måste följa dem ned till stranden, mig tyckes därför att — — —

Possadnikens tal drunknade uti ett rungande. Rätt, rätt! Possadniken har rätt! som från alla håll steg upp mot skyn.

— Låt oss gå till båtarna!

Då Ulf Suneson hörde possadnikens namn nämnas i detta sammanhang, vände han sig häftigt till Thora med frågan: — Är din fader en Grimson?

— Ja, visste du icke det, svarade Thora förströdt.

— Nej, är han den samme som för några och tjugo år sedan var stallare hos possadniken i Novgorod?

— Jag var väl icke född då, sade Thora leende, men man har sagt mig, att han varit det för länge sedan, men se Ulf Suneson, se, hvad skall detta betyda? Se Gunlög Silkeslock hvad skall nu ske?

Egil Jarlaskald hade hoppat ned från ruinen och trängde sig genom den larmande hopen fram till upphöjningen. Nu steg han upp, nu talade han ifrigt med possadniken som tyckes motsäga honom. Deras åtbörder blefvo allt lifligare. Possadniken tycktes vilja hindra honom. Men Egil Jarlaskald stod ej att afvisa, nu sköt han själfve possadniken åt sidan.

Stolt trädde han fram i sin lysande vapenprakt, slog svärdet i bordet, så att det hördes öfver hela platsen, och ropade högt öfver mängden med sin väljudande stämma:

— Varägiske män, då tinget nu tyckes vara slut, må det tillåtas mig, som fritt talat på Islands Alting, som sjungit för nordens store konungar och jarlar, att äfven tala till eder i den sak det nu gäller. Och det säger jag eder, vanbördade nordmän ären I, förslafvade varäger ären I, som vägren hjälp åt den, som på goda grunder beder därom. Så gjorde ej

edre stolte fäder, de tvistade ej med tveklufven tunga, som här har gjorts.

Svärdet, ej tungan, talte hos dem i slik sak som denna. På ord sparade man, men yxan löpte lätt från länden när det gällde en rättfärdig sak. Tom är den undskyllan att I icke hafven en anförare; där svärd rassla, sköldbucklor stråla och yxhugg blänka kring männens hjälmar, där är den väg behjärtade män ha att gå, ej behöfva de någon som leda dem dit.

Icke vill jag att det en dag skall sägas: mång-hundrade nordiske män voro samlade på tinget i Aldogaborg och bland dem Egil Jarlaskald, men bäfvande och feghjärtade voro de alla, jag, som stridt på Morvens berg och Orkenöarnes stupor. Du, unge karelare! Går ingen annan med dig, jag följer dig! — Han räckte Urho sin hand, — törhända finnes det ännu en och annan man här bland alla dessa krämare!

Ett oerhördt tumult uppstod nu bland mängden, och man skrek ej, man skrånade, somliga af vrede och raseri, andra af hänförelse och jubel. Om männen haft svärd med sig, hade de utan tvifvel dragit dem, och de två partierna hade genast gjort upp den långa räkningen sig emellan. Omsider lyckades det den samhällsbevarande att komma upp till de styrandes plats, och när han nu äskade ljud, lyckades

han såtillvida, att åtminstone de närmaste kunde höra honom.

— Hvem är den prålande påfogeln, som själförmätet tränger sig in här och oombedd gifver oss råd, ja, skymfar oss män från Aldogaborg i vårt eget hem, på vår egen tingsvall?

— Dig passar det just att fråga, hvem Egil Jarlaskald är! Hvad vet mullvaden i sin mörka håla om den vidtfarande svanen, som drager norden kring med sång och klang?

— Stora, granna och många ord för du i munnen, men den sak du talar om, känner du ej.

— Ej byter jag ord med svärdlös man, när åter jag kommer från striden med slaverna, skall jag möta dig, hvarhälst du önskar. Hören I Aldogaborgs unge män, vid middagstid draga vi ut i striden ur söder port!

Under rop och eder, sorl och jubel, skingrades männen nu, och så slutade det märkeliga tinget på Aldogaborgs lekvall till stor gamman och glädje för karelarne, men till förargelse och förtret för varäger, slaver och lybeckare, dock mest för possadniken, som var så vred på Egil Jarlaskald, att han vägrade att tala ett enda ord med honom.

Ulf Suneson var en snarfyndig man; mycket hade han som resande köpman pröfvat, och med heder hade han dragit sig ur mången svår „passus“, som svärdfäjaren Hindrich plögade säga, men denna sak pröfvade hårdt hans förstånd, desto mera, som den nära berörde hans hjärta. Ingen kvinna hade ännu gjort ett sådant intryck på honom som Thora, ja, han hade redan beslutit att på återvägen hos possadniken begära hennes hand, i den tron, att denne vore hennes giftoman, och nu fick han veta att hon vore dotter till den Rörik Grimson, som förbrutit sig emot hans släkt, och på hvilken han lofvat utkräfva hämd, därtill komme nu, att Thora efter allt utseende således vore hans egen systerdotter.

Han var så häpen öfver alla dessa upptäkter, att hans snarfyndighet för en gång totalt svek honom, så att han visste ej, hvad han skulle taga sig till. Han medgaf för sig själf, att han lofvat sin fader att hämnas, men att han tänkt sig denna hämd utkräfd någongång i en aflägsen framtid. Han hade ej vidare tänkt, hvad ett sådant löfte egentligen innebure, och på hvad sätt han borde utkräfva denna hämd. Så upptagen var han af dessa och likartade tankar, att han knappast märkte att den utsatta tiden för afresan ovilkorligen nalkades. Uppmärksamgjord härpå af de andre köpmännen, tog han nu ett has-

tigt afsked af sällskapet, och lofvade, att i höst på återvägen hälsa på hos jungfru Thora och bringa henne en falk, som troget skulle följa henne och ej utsätta henne för farligheter, så som Isblink hade gjort.

Hans ord drunknade i det allmänna sorlet, och uppfattades knappast af den de gällde.

Ulf skyndade ned till hamnen, här träffade han en man i karelsk dräkt. Det var Svantepolk. Hans sak hade under hans bortavaro kommit i det läge, att det parti han tillhörde nu vore Novgorodernes fiende. Af landsmän hade han därtill förnummit, att ett pris för hans gripande vore utsatt. Han hade därför, förklädd till karelare, hållit sig dåld i tre dagar och gick nu här emellan bodarne oroligt af och an likt en ulf i sin bur, längtande att komma ur den farliga staden. Han förtrodde sig nu åt Ulf, och bad denne att icke förråda honom. Ulf såg förströdd på honom, och låfvade stå honom troget bi.

— Hvad kommer åt dig, ålderman, du ser ut som vore du i samma belägenhet som jag?

— Det skall jag tala om för dig, när vi en gång väl kommit i våra farkoster, jag ångrar att ej hafva gjort det förr. Kanske mycket då vore annorlunda.

Men tiden hastade, och det var ej möjligt för de bägge männen att längre talas vid.

Svantepolk smög sig mellan sjöbodar och magasin ned till Ulfs båt och höll sig dåld där ända till affärden.

* * *

Det var ett tungt arbete att ro de lastade båtarna uppför den här strida och mäktiga Volchoff. I långsam, taktfast rodd bar det af segt och energiskt mot strömmen. Nu började i båtarna åter samma lif som på hafvet, med sång, prat och tal. Alla beklagade ifrigt, att Egil Jarlaskald, af intet tvungen, skulle kasta sig in i en liten lumpen strid om ett fiskevatten, där han ej ens kunde vinna en berömlig död, om nornan så illa skulle leda hans öde. Dessutom bröte han härigenom sitt aftal med Svantepolk.

Nu vände sig Ulf till Svantepolk, som dyster satt i båten bredvid honom.

— Säg mig, Svantepolk, du nämnde på färden från Visby att du kände en man, som hette Rörrik Grimson, hvad vet du om honom?

— Mycket vet jag om honom, ty på käjsar Andronici tid voro vi två de yngste bland varägerne i Miklagård. Han lämnade kejsarens tjänst före mig,

och blef stallare hos possadniken i Novgorod, han var en storväxt och stolt man med rödt hår.

— Just den mannen är det, svarade Ulf. Jag sändes sedan af min fader jämte andre furstesöner till den helige Georgs kloster utanför Novgorod för att lära mig att skrifva och läsa de gamla lagarna.

— Kan du läsa och skrifva? frågade en af varärgerne förvånad.

— Jag har väl kunnat litet förut, men har nu glömt det. Hvad man aldrig behöfver, blir snart förgätet.

— Fortsätt, Svantepolk, sade Ulf upprörd.

— Till lärare hade vi en märkvärdig man, Rörík Grimsons vän, Nikeforus, han lär nu kallas den helige. Han var en grekisk prins, som för sin stora språkkunskaps skull anstälts som varägernes tolk. Han talte vårt språk och kände våra sägner så väl, som trots någon man från Island. Senare blef han bländad med glödande guldplåtar på befallning af sin egen moder, den grymma Theodora, hvilken han, sedan hon var enka, ville hindra från att blifva kajsar Andronici biustru. Rörík hade hjälpt honom i hans djupa elände, tagit honom med sig hit upp till Novgorod och stod för öfrigt på bästa fot med honom.

Vi två hade på den tiden mycket gemensamt. Rörrik var i possadnikens, jag i furstens af Novgorod drusjina. Han älskade en jungfru, som bodde i Gutagård. Det hade uppstått någonslags tvist mellan possadniken och åldermannen, och Rörrik sändes för att ordna saken, men lär ha burit sig oklokt åt, åtminstone skylde possadniken på honom, att halfva Gutagård brann upp. Sin käresta räddade Rörrik ur lågorna. Hon hette Brynhilda och var en varägisk kvinna från Aldogaborg.

— Brynhilda! Nej hon hette Disa, och var min syster, svarade Ulf med undertryckt vrede, och henne röfvade han på Aldoga, sedan han satt min faders skepp på grund och dödat min broder Stenkil.

Men nu for Svantepolk vredgad upp, så att båten vaggade och hotade att gå i kvaf. — Den som skyller detta på min vän Rörrik, om honom säger jag att han är en lögnare.

— Lugna eder, ropade man, båten kantrar.

— Jag, Ulf Suneson, köpman från Visby, säger det, svarade Ulf kort. Hon hette Disa och var, har man sagt mig, en högväxt, ljus och blåögd kvinna. Själf minnes jag henne ej, men min fader har sagt mig det, och ålagt mig att kräfva hämd på Rörrik Grimson, och det skall jag vid alla hällgon också göra.

Svantepolk satte sig ned och sade spefullt:

— Då måste din fader haft ett förundransvärdt kort minne, när han kunnat glömma sin dotters både namn och utseende, — Brynhilda hette hon, mörk var hon, skön var hon med nattsvarta ögon och lockigt hår. Själf var jag med som vittne, när den helige Nikeforus vigde dem. När Rörik Grimson måste fly från Novgorod, emedan olyckan vid Gutagård skyldes på honom, följde jag med dem till Kieff. Här föddes honom en dotter, själf stod jag fadder åt henne, hon döptes till Thora. Från Kieff kom han till Wladimirs, min faders, hof. Emedan hustrun var sjuklig och icke trufdes i Wladimir, blef han Novgorods pjätinik eller, som de kalla det, härtig i Aldogaborg. Att detta är sant, vittnar jag högt och sätter min furstliga ära och heder i pant därpå. Din fader har illa beljugit Rörik Grimson, som är den bäste härföraren i Gardarike och en ärans man. Han har blott ett fel, han är lika grym som käjsar Andronicus.

Ulf Suneson var förstummad. Vore hans gamle faders årslånga hämdeplaner blott en sjuklig mans inbillningar, foster af uppjagade tankar, som icke mera kunde hålla fantasin i tygeln. Omöjligt! Å andra sidan kunde ej håller Svantepolks noggranna uppgifter be-
tviflas. Hade han rätt, vore ju Thora ej hans systerdotter. Vid denna tanke ljusnade det för honom.

— Nåväl, sade Ulf, om detta är sannt . . .

Men nu for Svantepolk upp, grep sitt svärd och hade utan vidare huggit ned Ulf, om icke roddarne lagt sig emellan.

— Har jag icke sagt dig, att det är sannt, skrek han ursinnig.

— Jag tror dig, Svantepolk, sade Ulf lugnande, och frågar dig, hvad begär du af mig? Ty jag måste bryta mitt löfte och kommer ej till Kieff, jag har intet att hämnas, åtminstone ej hos Rörrik Grimson.

Svantepolk teg en lång stund, så sade han:

— Gif mig en gutisk dräkt, dölj mig i Gutagård tills jag med mina män oskadd kan fly från Novgorod.

Det lofvade Ulf, och färden fortsattes utan vidare afbrott ända till aftonvarden. Enhvar satt i sina tankar. Ulfs irrade som snabba hundar, som jagat upp tvänne spår, och icke rätt veta, till hvilket de skola hålla sig. Än rann den vackra jungfrun i Aldogaborg honom i hågen, än fadrens hämdekraf.

Ur dessa tankar väcktes han af att båten midt i strömfåran häftigt stötte emot något föremål. När man såg efter hvad det kunde vara, befans det vara en död man, en slav, hvars lik följt med strömmen. Männen korsade sig, och den döde stöttes undan.

Om en stund mötte man flere flytande lik, slaver och karelare om hvarandra.

— Striden vid forsen utkämpas som bäst, sade Ulf. Vi stiga i land här, tälta på stranden och sända kunskapare för att utforska huru den aflöper, desto hällre som vi ha åskväder att förvänta till natten. Så gjorde man äfven.

Det led mot aftonen, solen bärgades bakom en mörk molnvägg, hvars kanter strålade i klaraste guld. Värmen var tryckande, luften kvaf, en väntans tystnad rådde öfver naturen. Den ena flodstranden, hvarest gutarne tältat, stod ljus, den andra mörk. Från mörkret hördes då och då enstaka, underliga rop, som sköto upp i tystnaden likt stjärnskott i natten.

En liten flottilj af båtar drog uppåt floden i brådskande rodd förbi. I båtarna voro beväpnade karelare. I den sista båten satt en kvinna, en drottninglik, högväxt gestalt, med ett blidt och vördnadsbjudande anlete. På en vink af kvinnan stannade roddarne, och båten strök närmare land.

— Gutiske män, frågade kvinnan med djup, vibrerande altstämma; är det för eder känt, huru striden vid forsen utfallit?

Ulf, som stod närmast stranden, svarade, att han icke viste det, men att den varit het, syntes af de många döda, som flodens vågor fört med sig.

— Tillåt en främlig att fråga, tager någon af de dina del i striden?

— Ja, jag är lisa, Orvo Merikoskis maka, min man och son Urho äro med i den stora kampen.

— Om den Urho, jag sett i dag, är din son, så kan jag säga dig, att han med karelske och någre varägiske män dragit ut från Aldogaborg för att hjälpa sin fader.

— Hälgonen vare lofvad, sade lisa och korsade sig, tack för det goda budskapet.

Hon gaf åter ett tecken, och båten for vidare.

Ulf stod kvar på stranden och såg sinnande efter båten, som försvann i skymningen bakom den albevuxna udden. — Mig tycktes, att jag sett det ansiktet förr. Märkeligt huru väl hon talade gutarnes språk.

— Hon är förvisso en gutisk kvinna, svarade en af hans män. Jag tycker mig hafva hört att Orvo, karelarnes konung, äktat en kvinna af vårt folk.

Några hvinande vindar foro genom skogen, träden skälfde, i fjärran mullrade åskan, och ljuset förändrade färg, himlen blef kallgul.

— Nu bryter stormen lös, låt oss göra an båtarna, täcka lasten och draga oss i våra tält, sade Ulf.

— Hvad hette den stolta kvinnan, som for förbi oss?

— Ej hörde jag hennes namn, men skynda dig, Ulf, luften är fuktig, rägndropparna falla redan, det susar i alarnes grenar, rätt nu ha vi stormen öfver oss.

XIV.

Orvo hade i tvänne dagar under den största oro väntat på underrättelse från sin son. Längre kunde han det ej, han måste nu besluta sig för att antingen utan vidare aftåga eller också att skrida till anfall. Men att aftåga vore att uppgifva en rättighet, som för hans stam vore ett lifsvilkor, ty förutom vår- och höstfisket medförde herraväldet öfver Forschen den obestridda rätten att, då guter och lübeckare vår och höst passerade fallet, transportera deras varor till ön ofvanom fallet och att där idka en vinstgifvande byteshandel med ekorrskinn från hela Karelen.

Under de tre första dagarne kände därför Orvo ansvaret af sin ställning allt svårare och tyngre. I dag, den tredje dagen, måste han, ifall hans folk icke skulle skinngas, skrida till anfall. Vål vore han ringare till antal än fienden, men han trodde sig vara bättre beväpnad. Af Karelens bäste skyttar hade flere samlats uti hans läger, och ordningen bland hans folk

var mönstergill. Flere af dem, som nu samlats kring honom, hade tagit del i hans tvänne föregående krigståg och lydde honom, ty de hade förtroende till hans ledareförmåga, medan han af allt att dömma ansåg sig ha skäl att tro, att slavernes hop vore illa ledd, emedan den bestode af åtminstone tre olika stammar, bland andra en skock saporogiske kosacker, som alltid och allestädes ginge sina egna vägar.

Från början hade det stått klart för Orvo, att han icke kunde föra sitt folk öfver floden för att sedan helt enkelt skrida till anfall, ty då skulle fienden, som besatt höjderna kring forsen, erhålla en afsevärd fördel öfver hans män.

Efter att hafva kommit på det klara med, att ett anfall måste vågas, uppgjorde han därför följande plan: Han lät om natten släpa sina minsta och lättaste båtar upp till vattnet ofvan forsen. Ett litet stycke ofvan densamma fanns nämligen en ö, som hette Gestefelt och än i dag bär namnet Gestinopolje (gästernas fält), ty här stannade gästerna från Gottland och gjorde upp tullen med novgoroderne. Öns midtelplan var öppen, men stränderna voro tätt bevuxna med hassel och al. Orvo lät nu under högljudt kommando och mycket rop, buller och bestyr utrymma hela fiskaläget; nät, mjärdor, ryssjor, håfvar, allt packades samman och släpades långt in i den

heliga lunden, där de gömdes under en grupp af åldriga, slokande granar. De stora fiskarebåtarna tömdes, deras trossar kapades, och de fingo flyta ned för strömmen. Eldarna släcktes, ren- och älghudarne, hvilka tjänade som dörrar framför pörtenas öppningar, nedtogos, allt utvisade, att karelarne lämnade platsen åt de manstarkare slaverna och redde sig till att landsvägen aftåga till sina hem. Hundarne kopplades samman. De gamla och minst värdefulla dödades med dolkstygn, de bättre anförtroddes åt en pålitlig gammal jägare, som drog med dem till Hankala by.

När natten föll på, förde Orvo i största tysthet sin omkring hundra femtio man starka, välbeväpnade och för en dag provianterade tropp öfver till den ofvannämnda ön Gästefält. Båtarna gömdes bland strandens buskar och öfvertäcktes med al och hasselkvistar. Hvarje man ålades att iakttaga obrottslig tystnad, äfven om det gällde att ligga här hela dagen. De skulle hvarken få tala eller röra sig. Allt utfördes under nattens tystnad noggrant som Orvo sagt. Följande morgon kunde man, ehuru otydligt, förnimma, huru slaverne, som hela dagen förut iakttagit karelarnes förehafvanden, började draga sig nedåt forsen, först i skydd af skogen, i små spridda hopar, och sedan de tycktes öfvertygade om att karelarne lämnat forsen, att pörtena värkligen voro tomma och

att inga fiender funnes på motsatta stranden, i allt flere och större skaror. Nu kunde man se huru de nedtogo sina kokkärl, sina tältliknande små byggnader och förde dem till stranden, midt emot karelarenes pörten. Middagstiden hade hela flyttningen försiggått, icke en enda slav syntes mera på stranden eller i skogen ofvan forsen.

Nu lät Orvo i största tysthet skjuta ut båtarna och i ilande fart ro öfver till den fiendtliga stranden. När den sista båten lade till, hade fienden ännu ingen aning om hvad som väntade dem, men när karelarne, varsamt smygande mellan träden, kommo till slavernes gamla lägerplats, hälsades de oväntadt af ett vildt skall. Det var slavernes hundar, som här rotade i allsköns affall, och som nu störda i sin marodering, gáfvo hals.

Nu återstod för Orvo intet annat än att genast skrida till anfall. Han gaf det öfverenskomna tecknet, och hans män rusade framåt genom skogen. Slaverna hade, varskodde af hundarna, sprungit efter sina vapen, och de två fiendtliga härarne drabbade samman i själfva backslutningen.

Orvo hade nu fördelen af en bättre ställning, men med ett ögonkast uppfattade han, att slaverna voro hans män betydligt öfverlägsna i antal.

Striden fördes i början med yttersta försiktighet å ömse sidor; af Orvo emedan han ej ville lämna den gynnsamma ställningen och stiga ned i dalen, af slaverne emedan de, såsom varande oförberedda och icke kännande fiendernas antal, ej vågade anfalla de på höjdsträckningen väl placerade karelarne. Man nöjde sig med att hota, reta och skymfa hvarandra, att här och där slunga in ett spjut, några stenar eller några pilar, tills man fram emot eftermiddagen så retat upp hvarandra, att de hetsigare slaverna gjorde ett oförsiktigt anfall, tills striden plötsligen var i full gång. Slaverna rusade nu upp för den branta backen och försökte att framifrån och från sidan pressa karelarne emot forsen.

Med befälhafvarnes kommandoord och kopparlurarnes hesa ljud, som påminde om hundars tjut i vinternattens kyla, blandade sig det hvinande ljudet af de slungkastande merernas stenar, som kommo svärden att falla ur karelarnes händer och hjärnan ur deras hufvudskålar. Hingstarnes skri, de manande, hetsande ropen af dem, som för att ingifva sig själfva mod och skrämma fienden, med rasande tjut kastade sig i striden, genljödo kring kullen och slätten. De sårade sökte skydd bakom furornas stammar, och, om de fallit för fiendens fötter, sökte de att skydda sig med sköldarna, medan striden rasade öfver dem.

Döda och döende vältrade sig i pölar af blod, och öfver de ännu varma kropparna sträfvade de lefvande med all makt för att i dammet, som omgaf allt och alla, särskilja vän och fiende. De, som skjutit bort sina pilar och splittrat yxorna, kämpade man mot man med dragna knifvar.

Bröstkorgar och harnesk brakade, armmuskler svällde, tills döden lossade deras spänning. De feges skrik kväfdes redan i strupen, de tappres rop hördes eggande och triumferande öfver forsens eviga brus. Svett, blod och dam luktade atmosfären, och luften fylldes af suckar, ångestskri och jubelrop. Vesserna med vargskinn svepta kring armar och bröst föllo med sina breda och korta spjut öfver Orvos vänstra flygel och försökte med all makt att drifva den ut ur skogen och in på slätten.

Saporogerna på sina små lurfviga hästar ansatte med sina långa spjut Orvos högra flygel, men allt ännu gjorde karelarne tappert motstånd. Det enda fienden vunnit var, att karelarnes linie pressats samman i en klump så, att dess krigare hade svårt att röra sig.

De äldste bland karelarne, som tagit sig värdigheten af en slags chefer, sprungo villrådiga och andtrutna omkring och befallde folket uppe på kullen att bilda linie i skydd af träden, men fingo intet gehör.

Enhvar hade nog att göra med att värja sig för pilar, stenar och spjut, och karelarne kände redan, att öfvermakten var för stor, och att man nu stred mera för äran än för segern.

Då skallade plötsligt smattrande fanfarer och döfvande stridsrop, varägernes fruktansvärda rop, det kom från Urho, Egil och de varäger och karelare, som från Aldogaborg följt Urho för att ila Orvo till hjälp.

I en kil, som när tranorna draga upp mot norden, kommo de ilande fram öfver slätten med de två hänförde sångarne i spetsen. Bakifrån rusade de öfver de intet anande slaverna, och, likasom framstammen af ett skepp klyfver hafvet, klöf deras kil slavernas skara. De voro ej många, men intet kunde motstå deras rasande anlopp, och fruktan, denna den mest smittosamma af alla känslor, grep slavernas hjärtan och kom blodet, som nyss svallat så högt, att isas i deras ådror.

— Varägerne! varägerne! ljöd det öfver fältet i ett enda ångestrop, så starkt att det öfverröstade forsens dån och kom fasan att breda sig öfver slavernas hopar. De sprängdes i tvänne hälfter, den ena föll i karelarnes händer, och det blef en vild, men kort kamp, som slutade med att slaverna gåfvo sig maktlösa och resignerade åt döden, den andra flydde,

förföljd, af Urhos och Egils män ut mot slätten kring Hägersjön.

Egil var öfvervinnelig, hans lysande sköld, hans glänsande brynja syntes öfverallt, yxhuggen blixtrade omkring honom, och för hvarje hugg stupade en kämpe. Hänsynslös, som om ej död och fara funnes, dref han slaverna fram för sig längs fältet, och Urho såg honom, ensam drifvande en hord af slaver i yrande fart, försvinna i dammet i en hålväg, som ledde ned till dalen, där den helige Nikeforus bodde.

Och innan kvällen föll på, var karelarnes seger fullständig och lysande. När solen sjönk och färgade slätten vid horisonten i djupblått, slutade Urho att förfölja fienden. Han kallade samman alla dem som varit honom följaktliga, och under ändlösa rop af Seger! Seger! började man att tåga upp emot forsen.

Liksom älgen med sitt stridsrop lockar till sig alla stridslystna älgar från när och fjärran, så samlades karelens krigare vid detta segerrop från skogen, från slätten, från älfvens stränder och allt fler och fler nalkades de den dånande forsen och krönet där uppe, där striden stått som hetast, där Orvo och hans män värjat sig för öfvermakten. Nu var där tyst, så hemskt tyst, endast forsens mullrande åska hördes mellan furornas stammar. Ingen besvarade segerropet. Tystnaden tryckte Urho och slog jubelropen hos hans

följeslagare till jorden. Här uppe sutto Karelens mäntigande omkring sina döda. Här låg den väldige Orvo, karelens värn och styrka, fallen. Hård hade striden varit, hans klufna, härliga sköld, den sköld, som varägerna skänkt honom, hans af kastspjut upprifna strupe, de nio fiender, som med krossade hufvuden lågo omkring honom, visade, att han värjt sig som en ringad björn och som den hjälte han i lifvet varit. Och Urho lade sina vapen ifrån sig och satte sig tyst bland de sörjande vid sin faders lik.

Men natten föll på, och kring horisonten tornade sig dunkla moln, som stego allt högre och högre upp mot zenit. Luften kändes het och kvaf, i fjärran fräste blixtar och tordönet rullade så, att forsens dån förstummades. Varma, fuktiga ilar foro klagande genom furornas grenar, och de åldriga träden skakade bäfvande sina hjässor.

Jublet hade tystnat, segern var förbytt i nederlag, ty Orvo var fallen, karelens värn och styrka, han den visaste, den störste, han som sjungit dess segrar och dess sorger, fört folkets talan mot denna världens väldige, mot Novgorods furstar och varägernes sjökonungar.

Och allt flere och flere döde buros fram, och bland dem Egil Jarlaskald, den härlige mannen, som så varmt tagit sig karelarens sak an. Hans prakt-

fulla, blå dräkt var blodad, hans ljusa, långa hår var en enda lefrad klump, och från hans vackra mun, som sjungit så hänförda sånger, välldes fram en ström af svartnadt blod.

Och tordönet, som hotat så många dagar, bröt löst med storm och slagregn och flammande blixtar. Stolta granar knakade i sina sega, hundraåriga stammar, kvistar, barr och löf drefvos omkring af vinden, väldiga trån föllo i offerlunden, men ännu satt Urho och vid hans sida den gamle Archippa i likvaka öfver sina döde.

Archippa stödde sitt gamla hvita hufvud mot handen, vaggade med kroppen och klagade öfverljuddt, ack, hvarför, hvarför hade ej de förbannade varägerne kommit till hjälp i tid, dagen förut! Då hade ej Karelens folk behöft sörja så många tappre mäns och hans, den store Orvos död, och gång på gång mumlade han halfhögt nidvisan, som Urho diktat öfver dem. Men plötsligt tystnade han, ty han tyckte sig vid blixternes sken se att Egil Jarlaskald såg vredgad på honom, der han, den ende nordmannen, låg bland Karelens fallne söner.

* * *

Stilla och ljus låg sommarmorgonen öfver forsen, öfver skogen, öfver slätten, med sol i luften och sol

i löfven, som nu efter rägnet glindrade med millioner facetter. Glimmern och kvartsen i flodens sand kastade ljuset åter i dallrande knippor. Sälgens utblommade hängen, spindelväf och vårblommornas silkesfina trådar simmade i lufthafvet, blänkte och dallrade i det blå. Små praktfulla rägnbågar stodo som en skimrande väf af ljus och färg öfver forsens skummande vatten. Högt uppe i det bländrande blå tumlade örnarne om i lufthafvets vågor, medan de glänsande svarta korparne tyst drogo ned längs floden, dit liken af de i striden fallne slaverne fördes af Volchoffs blänkande strömringslar och korta, blåa vågor.

Karelarene hade fört sine döde öfver till den andra stranden och kastade som bäst upp grafvar för sine landsmän. Den helige Nikeforus hade hämtats för att läsa kyrkans välsignelse öfver dem. Från Hankala by hade fyra de berömdaste gråterskor kommit för att klaga vid den store Orvos död, två hade Disa hämtat med sig från Merikoski, och två funnos förut bland de kvinnor, som följt fiskarena till forsen.

Själff satt Disa vid sidan af den döde, där han låg på strandens hällar med ett skynke öfver sitt ansikte. Hon grät icke och jämrade sig ej som andra kvinnor, men modkvald var hon och nära att brista af sorg. Både kvinnor och män gingo fram att trösta henne, talande om olyckor de själfva utstått, men

hon var otröstlig, och icke en tår föll öfver hennes kind. Och när gråterskorna i tur och ordning ryckte sig i håret och jämrade sig öfverljuddt, vredgades hon och sade hårdt:

— I lejda sörjerskor med läppars gråt och betalda tårar, gån hän från min hjältes lik!

Då leddes den blinde Nikeforus fram till henne, famlande tog han skynket från Orvos ansikte, lyfte den döde upp och lade hans kind mot makans knä och sade:

„Kvinna, din älskade skåda,
tryck mot hans skägg din mund,
liksom smöge du ännu
trygg mot hans klappande barm!“

Disa såg upp ett ögonblick, såg hjältens panna klibbad af blodet, den klara blicken brusten i döden och härrskarens hugborg huggen af svärdet.

Då sjönk hon på knä vid den döde hjälten på hans bärgkalla bolster, kinden lågade, och nu grät hon. Tårarna trängde öfver ögats tröskel, och högt snyftande kvad hon sin sorg i en sång, som hon som barn hört, och som hon trott vara förgäten.

— Sådan var han, min make,
Stod bland Karelens söner,
Svärdsliljan lik på ängen,
Hög öfver gräs och örter,
Ädelstenen bland pärlor,
Främst ibland furstar alle.

Stor jag själf mig tycktes,
ställd invid hans sida,
Låg och liten ständar
nu jag arm och fattig.

Sedan hugstor herre,
härlig drott, har fallit,
som på videbusken
minsta löfvet är jag.

Ej skall jag på sängen,
ej i salen skåda
mer min trogne make.

Ve mig, ve, den våndan
mig varäger vållat;
Guters ättelägggar
mig den gåfvan gifvit.

När Nikeforus nu lyfte henne upp från den döda, var hennes hår hvitnadt, hon var på en gång vorden en gammal kvinna.

Urho hade låtit tvätta och bona Egil Jarlaskalds lik. När gutarne om morgonen kommit till forsen, och genast börjat att med hjälp af de karelare, hvilka icke voro upptagna af arbetet att begrava sina döda, transportera varor och båtar uppför forsen, gick Urho till Ulf Suneson och berättade för honom huru Egil, som ensam förföljt en talrik, fiendtlig skara, antagligen i backslutningen till den heliga Nikefori dal, snafvat på den af barr hala marken,

och där liggande fått sitt banesår i bröstet. Han bad de af gutarne, hvilkas tid det medgåfve, att visa den döde den sista tjänsten och följa honom till hans grafhög.

Gutarne, som under färden från Visby så ofta hört den nu dödes sånger och liffulla berättelser, som lärt sig högt skatta hans modiga, kraftiga och lysande personlighet, hörde med mycken sorg budskapet om hans fall i denna enligt deras förmenande föga ärorika strid och beslöto att manngrant visa honom den sista hedern. Nu bars den döde med stort följe upp till slätten, till kung Eriks hög. Här grof man upp högen och lade Egils lik ned i den bredvid hans för tvåhundra år sedan fallne landsmän, svepte purpurkappan kring honom, gaf honom skölden, svärden, alla hans smycken och kläder, dem han så högt älskat, och sedan den blinde eremiten Nikeforus välsignat stoftet, kastades grafven igen och torflades.

— Nu, sade Urho: — Thorlef Hallbjörnson, du gaf mig sångens gåfva mot ett vilkor, att jag skulle låta sjunga ett nordiskt drapa på din och kung Eriks graf; annorlunda hade jag trott att mitt löfte skulle infrias. Dyr blef mig den gåfvan, tag mot i din grafhög Egil Jarlaskald, han själf är det härligaste nordiska drapa. Kort och bländande var hans sångarbana, från stora, drömda bragder och väntande ära gick han för andras

rätt i döden. Hans minne skall ej dö i Karelens länder. Farväl du vän, som jag ej kände, förr än jag dig miste.

* * *

Man skildes åt, och Ulf gick till den blinde Nikeforus, berättade för honom om sin fader, hans hämdekraf mot Rörík Grimson och allt hvad Svantepolk sagt i denna sak. Eremiten svarade, att han kände Rörík Grimson sedan trettio år och gick i borgen för att allt hvad Svantepolk sagt vore sannt, för öfrigt, tilllade han, komme pjätiniken hem redan i dag, bäst vore att tala med honom öppet om saken, ty väl vore han en sträng, ja, man sade till och med en grym herre, men han vore en ridderlig man, som förvisso icke skulle vägra att i en sak af denna art ge alla upplysningar, som kunde tjäna till att klargöra den.

Ulf Suneson tackade, och, undrande öfver sin faders tunga öde och hans bittra hat, drog han vidare till Novgorod.

Och här slutar Ulf Sunesons saga. Vare det nog sagdt att han blef en både ansedd och rik man, han måste dock upplefva den dag, då gutarne i handeln på Novgorod trängdes ut af Lybeckarne. Själf måste han som den förste underteckna det kontrakt,

genom hvilket Gutagård uthyrdes åt hanseaterna, och därigenom beseglade han på sätt och vis Lybecks supremati i handeln på Novgorod. Ännu som gammal, hvithårig man sörjde han djupt öfver denna sak, likasom han alltid och allestädes hörde till dem, som i Gottland bekämpade Hansans välde. Aldrig fick han heller full klarhet om hvem som dödat hans broder och röfvat hans syster. Han hade hört att en karelsk sång, den om det stora brudrofvat på Aldoga sjö, möjligen stode i samband med hans systers öde, men med visshet kände han intet om den saken.

Men i hans ödsliga, åt pänningar och förvärfvet ägnade lif, blomstrade minnet af den sköna Thora, Thora hin röda, som en praktfull blomma i remnan af en grift. Liksom flammande blixtar i ett ögonblick lysa upp den djupa afgrunden, lyste detta minne ständigt upp en afgrund af tomhet i hans själ, känslan af att lifvet vore förgånget, och att allt hvad det gifvit vore intet, då det ej gifvit honom Thora hin röda.

XV.

När man nu egnat de fallne krigarne den vördnad man var dem skyldig, lät Urho lyfta sin faders lik uti den största af båtarna och smycka det i full va-

penskrud och omge det med kvistar af gran. I denna båt togo äfven gråterskorna plats. Han själf och hans moder togo plats i en annan, och, följdt af allt folket, for tåget ned för floden. Det var ett ståtligt likfölje, öfverskådlig var raden af båtar, som vaggade fram på den breda floden. I spetsen för tåget var i döden som i lifvet Orvo, nu omgifven af de runokunniga gråterskorna. Deras sång, deras suckan och klagan tonade öfver den tysta floden och bars af vinden vida omkring. Följde så Disa och Urho, vidare i oändlig följd Karelens män, kvinnor och barn. Sist gamle Archippa ensam i sin båt. Glänsande solljus bredde sig öfver näjden, de hvita molnen lyste och strålade i flodens vatten, men människornas sinnen voro mörka och dystra. Den man, som ensam ägt kraft och myndighet att värna karelens folk, var fallen.

Det var beramadt att alla skulle följa den döde till Aldogaborg, därifrån skulle de flesta vända åter till fisket. Urho och Disa åter skulle från Varägernes stad taga med sig präst och kyrkosångare, därefter skulle liket, följdt af endast tjugu de förnämste karelne, föras till Merikoski för att begrafvas.

På färden nedför floden sade Disa åt sin son: — Mig tyckes att du icke sörjer din fader så som du borde, ditt sinne är för visso upptaget af andra tankar, och då måste det vara kärlekstankar, ty våren

är starkare än hösten, så visst som kärleken är starkare än döden.

Nu lutade sig Urho fram emot sin moder och sade: — Det är som du säger, moder, jag älskar Thora Röriksdotter, och jag blyges att säga dig det känslan af sorg öfver min store faders död ej rymmes på samma gång i mitt hjärta. Jag vet ju att det är vanvett af mig att tänka på henne, som är den stolte pjätinikens, härtigens af Aldogaborg sköna dotter, men — — — —

— Och du är Urho, karelarnes höfding, deras konungs son, svarade Disa stolt, gör som din fader gjorde, tag jungfrun med våld, älska henne varmt och vårda henne ömt, och hon skall blifva lycklig liksom jag det varit.

Tro mig min son, en kvinna förlåter häldre en beslutsam mans våldsamma kärlek, än den, hvars kärlek slocknar bort i blodfattigt vankelmod och blek obeslutsamhet. Tag henne och för henne till Merikoski gård, som jag blef förd, tämj henne med din kärlek, gör henne till karelarnes herrskarinna, och jag skall lyda eder, dig och din hustru, ty min kärleksvår är till ända, min lyckas sommar svunnen. Klok kvinna den, som i tid förstår att draga sig tillbaka, ostraffadt härskar ingen för länge. Nya krafter spira upp likt nya plantor ur jordens sköte. Min tid är

all, och gärna ger jag väldet ifrån mig och går till den döde.

Under dessa och dylika samtal gick färden långsamt fram, tills man mot aftonen nådde Aldogaborg. Vädret hade nu ändrat sig, himlen var molnhöljd, och korta, häftiga vindkårar blåste då och då upp, bådande storm. Måsarne skriade ängsligt där de i oroligt buktande linier flögo öfver flodens vatten. I Aldogaborg landsteg man, endast Disa och någre bland de äldste blefvo kvar hos den döde. Ett femtiotal karelare gingo med Urho till prästen och kyrkosångarne, hvilka bodde nära lekwallen, för att bedja dem att göra följe åt den döde, men ehuru de erbjödo kyrkan och dess män flere mark silfver och flera timmer ekorrskinn, voro kyrkans myndigheter icke villiga att följa den döde, utan skyllde på det ostadiga, stormbådande vädret. De ville ej under sådana förhållanden fara öfver den farliga Aldoga.

Vana att i alla väder färdas på sjön, togo karelarne denna oginhet som en svår förolämpning, en kränkning af deras vördade och älskade höfding. Urhos smädesång började att reciteras i hopen, några endast mumlade, andra sjöngo den högt. Gert badare, hvilken, åter drucken, olyckligtvis passerade förbi den oroliga hopen, fällde några förolämpande ord om karelare i allmänhet, detta var som att blåsa

på elden, och ett slagsmål uppstod, hvarvid Gert badare blef ihjälslagen af en ung hetlefrad karelare. Nu togo skriket och bullret till på allvar.

Varägerna kommo beväpnade ur sina hus och från den karelska stadsdelen hastade allt flera af Urhos landsmän till platsen. Barnen gräto, kvinnorna jämrade sig, det började att se farligt ut på lekwallen. Förgäfves manade Urho till fred, men hans smädesång klingade allt högre. — Hotelser uttalades, nu skulle man en gång för alla kväsa dessa högmodiga varäger och lybeckare. Nu var tiden ändtligen kommen att visa hvem som vore hemma här i Aldogaborg.

När Urho såg, att saken började taga en farlig vändning, drog han Archippa afsides och besvor honom att lugna karelarne, men förgäfves. Gamle Archippas rynkiga anlete lyste af tillfredsställelse. — Detta borde vi ha gjort för en människoålder sedan, förresten är det fåfängt att predika fred i en myrstack. Hvad kan jag göra på mitt enkla språk, sedan du i dina runor hetsat upp dem?

Urho insåg, att gamle Arhippa hade rätt. Nåväl, kom då med mig, jag går till possadniken, han måste tala förstånd med prästen och med folket. Motvilligt gick Archippa med, under hela tiden utstötande hotelser mot och förbannelser öfver sina fiender.

Possadniken satt i sin stora, men låga stuga med sina fyra vänner. De drucko af det starka ölet och spelade bräde och tärning. En väldig brasa i den öppna ugnen upplyste rummet med ett muntert fladdrande, rött sken. På bordet stod en liten lampa, hvars ynkliga låga närdes af smält sälspäck, och lyste i ena ändan af det stora rummet likt en vårdkase i natten.

Possadniken själf satt vid brasan och stirrade slött i elden. Han var, oaktadt ölet och spelet, uti en dyster sinnesstämning.

Han, den lefnadslustige possadniken, hvars lif förflutit så muntert med jakter och dobbel, kvinnor och tärning, för hvilken till och med stadens styrelse varit ett intrigspel, en nervspännande, lustig episod, — ty där gällde det att lotsa sig fram mellan partierna, kareler, varäger, Lybeckare, slaver, att alltid hålla tre samman mot ett, — hade kommit underfund med en ganska obehaglig sak, nämligen den att han blifvit gammal.

Hans tid var förgången, men huru vore detta egentligen möjligt, han, som nu först kände sig i sin fulla kraft, full af saf och hälsa. Aldrig hade hans andliga förmögenheter varit så uppdrifvet känsliga som nu, hans muskler starkare, hans hälsa bättre än nu, och det oaktadt han var blifven gammal.

Kamraterna skämtade med honom, den „gamle ungar-
karlen“ och Olga stack fram sina spetsiga ord om
den saken. Han vore gammal, åtminstone för kärle-
ken, ty så visst som liljor och violer blommade om
våren, så visst vore det ock, att kärleken hörde ungdomen
till. Det visste han nu, ty Olga hade i dag berättat
för honom det fast otroliga, att hon förliden natt sett
Thora och den unge karelaren i kärligt samspråk
borta vid äppelträdet. Först hade han helt öfverläg-
set påstått att Olga ljöge, men då hon vidhöll sina
ord, hade han slagit henne och slutligen hotat henne
med trähästen vid stadsporten, alla skvallerkäringars
fasa, men intet hjälpte. Olga kom fram med en
beskrifning så detaljerad, att den ovedersägligen bar
sanningens prägel och svårligen kunde gendrifvas.
Att det kunde vara sannt, därom vittnade äfven en
annan omständighet, nämligen Thoras stötande kall-
sinnighet. — — Den stackars possadniken såg nu
med svartsjukans skärpta blick, huru Thora under de
tränne sista dagarna förändrats till hela sitt väsen,
ja, äfven till sitt yttre. Och ändå vore saken nästan
otrolig. Med den skarpa skillnad, som förefunnes
mellan varägerna, den härskande, och karelarne, den
behärskade klassen, vore det ju en ren skymf om
någon af de senare dristade att kasta sina ögon på
en kvinna af den först nämnda rasen och samhälls-

klassen, och därtill på pjätinikens egen dotter. Omöjligt! Och dock! Han tömde resolut sitt krus för sig själf och sparkade till en brand, så att lågan flammade upp, och gnistorna yrde mot rökfånget. Vännerna skämtade med honom och frågade om han vore sjuk eller hvad som komme åt deras vanligen så muntre och välmående förman och värd. Possadniken hörde ej deras tal, han blott suckade djupt.

Nu öppnas dörren, och Urho trädde in. Hat och svartsjuka stodo tydligt att läsa på possadnikens anlete, då han såg den ståtliga unge mannen, men han ville ej förgå sig, han, den kloke, förslagne possadniken, ville visa att han vore den öfverlägsne. — Hvad vill, hvad önskar du? frågade han kallt. — Urho berättade, hvarför han kommit, om slagsmålet på lek-vallen och att Gert badare blifvit dödad samt bad possadniken ingripa, innan gnistan blefve en vådeld.

— Ja, det säger du, men hvem har blåst på gnistan om icke du, hvems blir felet om vådelden slår sina flammor öfver oss? Man har sagt mig att karelarne sjunga en sång, en nidvisa om oss, som du, just du, diktat, och man har bedt mig att ställa dig till räkenskap härför!

Längre kunde han icke behärska sig, han bröt ut i en ström af grofva ord och tillmälen mot Urho, hans fader och hans folk.

— Med hvad rätt talar du så som du nu gör?

— Med den starkares rätt!

— Det är ingen rätt alls, men det säger jag dig, att om mig får du säga hvad du vill, om mitt folk likaså, ty det kommer att lefva länge ännu, sedan vi äro döda, men min döde fader må du ej understå dig att smäda, ty då — —

— Ja så, du hotar, och han rusade på Urho, det blef en vild kamp, de fyra männen togo del i striden, bordet sparkades omkull, ölet rann ner kring golvet, som gungade under männens brottning. Urho kämpade som en björn men förgäfves.

Archippa, som stått utanför och hört oväsendet, ryckte upp dörren och fick se hvad som försiggick och rusade, så snabbt hans gamla ben förmådde att bära, till lekwallen och berättade om öfverfallet på deras unge höfding.

Men possadniken och hans vänner, som nu öfvermannat Urho, bundo honom med rep, öfveröste honom med skymford, och possadniken svor heligt, att pjätiniken, som återväntades i kväll, själf skulle få döma i denna sak. — Förstår du Urho, pjätiniken, Thoras fader! Ligg nu där i smutsen, du karelarnes konung, tillade han hånande, tills vi tuktat dina landsmän på lekwallen. Kom mina vänner, tagen edra vapen! Ni har inga vapen! men jag har, och han tog ned

från väggen några spjut, yxor och hillebarder, gaf dem åt männen och spottande på den hårdt bundne, gick han hoverande ut ur stugan med sina fyra vänner, smällde i dörren och stängde den i lås efter sig.

* * *

När gamle Archippa sett huru det gick hans varmt afhållne unge vän, skyndade han att uppsöka sina landsmän, och redan på långt håll ropade han:

— Urho är fångslad, skynda till hjälp, possadniken och hans män ha häktat honom. Nu grepos karelarne af en dof vrede. Alla, som förut stått tveksamma, om de borde inlåta sig i strid med varägerna eller ej, drogo beslutsamt sina svärd, och striden flammade upp längs hela linien med yttersta förbittring. Varägerna trängdes oemotståndligt undan, jorden skalf under oräkneliga fötter, och skrik och vapenbrak skallade genom luften. Åter hördes kopparlurarna blåsa till anfall. Likt en orkan brusade, stormade och hvirflade det längs stadens stora gata, nidvisan och kvinnornas hånande rop, där de i grändernas halfmörker äggade männen till strid, hördes då och då midt i det vilda larmet.

Possadniken och hans fyra af ruset omtöcknade män kommo springande nedför gatan; och när de

sågo hvilken omfattning striden fått, förflyktigades deras rus, Svjätoslav Borisowitsch blef åter den kloke och kallblodige man han alltid varit, så snart det gällt allmänna ärenden, och när ropet, Gif oss Urho åter, gif oss vår höfding tillbaka! skallade genom gatorna, insåg han att klokheten bjöd att gifva efter, huru mycket det än kostade på honom.

— Ni får honom, ni får honom oskadd, hördes hans dånande stämma, men hans löften kommo för sent, af intet, ej ens af Urho själf kunde raseriet och rashatet folken emellan numera häjdas.

Plötsligt skallade höga rop och skrån, liknande hafsörnens skri, genom stormen. Ett förfärande sken flammade bakom de stridande, ett hus vid lekvalLEN stod i ljusan låga, och då vinden låg åt varägernas stadsdel, insågo dessa ögonblickligen den fara, för hvilken de under denna storm voro utsatta.

Striden afstannade nästan omedelbart, ty varägerna skyndade enhvar till sitt för att se om sina ägodelar, och under segerjubel drogo karelarne med possadniken i spetsen gatan fram till den sistnämndes bostad för att befria Urho. Det myllrade af folk utanför porten och på gården, där possadniken själf, manande till fred, öppnade dörren till stugan; manstarka trängde sig karelarena in i stugan — — den var tom. Ett

skri af ovilja, vrede och hämdbegär hördes från stugan, öfver gården, från gatan.

Hvar hade de gömt honom? Karelarne kastade sig öfver possadniken, han trycktes emot en dörr, dörren gick upp, och Olga rusade fram med en yxa i handen för att skydda sin herre.

— Jag skall säga er, I karelska hundar, hvar han är, er Urho, han har flytt med pjätinikens dotter Thora, sök honom i — — —

Nu fällde possadniken modlöst sina vapen, och i samma ögonblick blef han nedhuggen af de rasande karelarne. Olga sökte att värja honom men fälldes med ett yxhugg och dignade döende ned öfver den man hon så troget älskat, och för hvars skull hon nu offrat sitt lif. Hälgonen hade hört hennes bön, ty nu skulle ingen ställa sig emellan dem, i döden fanns ingen medtäflarinna.

* * *

Men vi återvända till den bundne Urho för att berätta, huru han lyckades fly från sitt fängelse. Urho låg på golvet i stoftet med händer och fötter värkande af de hårdt tilldragna repen. Mera än kroppens smärta pinade honom tanken på huru allt gått, hans fader, hans moder, honom själf och hans folk emot.

Han led dubbelt af att vara fängslad just nu, när han så väl behöfdes som ledare därute, fränsedt att han sjöd af vrede vid tanken på possadniken. Tänk om Thora skulle få se honom i detta förnedringens tillstånd. Hvad vore egentligen orsaken till det som skett, något för honom fördoldt skäl måste finnas till possadnikens vrede, men hvilket, frågade han sig själf, dock, han kunde ej utgrunda det.

Bäst dessa och dylika tankar ilade genom hans hjärna, hörde han någon röra vid låset, dörren öppnades och stängdes åter sakta. Det var Olga, som kom in. Hon stod mot brasans röda sken som en svart silhuett. Han kunde ej urskilja hennes drag, men det var Olga, han kände igen den korta, knubbiga figuren.

Det var tyst i rummet, man hörde endast då och då vapenklang och skrik från gatan, ett buller, som än tycktes närma, än aflägsna sig.

— Nå, karelare, du har det väl bra där du ligger, sade hon hånande. Hör på du, jag skall hjälpa dig, och hon tog fram en fårsax, som hon hållit gömd bakom ryggen, jag klipper af de fängslande banden, men på ett vilkor —

— Låt höra!

— Du går in till Thora Röriksdotter, röfvar henne, tager henne med våld, skändar henne, fördärfvar

henne, för henne från staden hvart du vill, det är mig likgiltigt, blott det sker fort, innan slagsmålet där ute är slut, och possadniken och hans män komma hem.

— Hvarför begär du detta af mig?

— Det svarar jag ej på, ty det angår dig ej. Svär mig blott att du gör hvad jag begär. Allt är ordnadt för dig. I den där räfven Archippas gård finnes en sadlad häst och två trälar, som skola hjälpa dig, om jungfrun blir bråkig och skriker på hjälp. Men att döma af edert glam under äppelträdet härom natten, skall hon väl följa sin karelare med fröjd, tillade hon hånande.

— Orm! — — —

— Vill du, eller vill du inte? I hvilket fall som hälst kommer du nog i galgen, men det kunde ju vara ljuft för en karelare att ha tryckt en varägisk furstinna i — — —

— Icke ett ord mera, jag svär vid alla hälgon, att göra hvad du begär, klipp af banden!

— Nej, svär icke vid hälgonen, du karelska hund, du finska trollkarl, skarn och afskum, svär vid edra ormar, edra häxerier och förbannade andar.

— Jag gör det, säger Urho lugnt, men skynda, ty du hör väl att striden därute kommer närmare.

— Du har rätt, vi ha ej en minut att förlora. Hon klippte af banden. Orvo rusade upp, ett ögonblick var han färdig att sticka fårsaxen, det enda vapen, som stod honom till buds, uti henne, men i nästanu var han ute, hoppade öfver staketet till Röriks gård, sprang till Thoras sofstuga, slog upp dörren på vid gafvel och ropade högt: — Thora Röriksdotter, kom ut! Thora hade just kastat på sig den breda, vec-kade kappa, som de varägiska kvinnorna nyttjade, för att gå ut och höra efter hvad det var för ett bul-ler, som hördes öfver hela staden, då Urho grep henne om lifvet och hviskade i hennes öra. — Var lugn, var tyst, Thora Röriksdotter, jag svär dig att jag skall akta dig och vårda dig ömt. Så bar han henne bort öfver gårdet till Archippas gård och steg till häst.

En af trälarna hjälpte henne upp på sadelknappen, och Urho red ut genom norra stadsporten för att icke stöta ihop med de stridande. Så vek han söder ut, red längs stadens palissader och åter in genom söder port till hamnen. Den var tom och öde, endast karelarnes båtar ryckte och sleto vid de häftiga vindstötarne i sina förtöjningar. Disa och likföljet hade vid stridens utbrott lämnat staden med båtarne. Hvad skulle han nu taga sig till? Ännu en gång vände han sin häst, lämnade de stridande bakom sig och red genom den karelska stadsdelen, där ängsliga

kvinnor och gråtande barn stodo utanför husen, åter ut genom söder port.

— Urho, sade nu Thora, förlitande på ditt ord och din ed, har jag låtit dig hållas, nu frågar jag, hvad betyder allt detta? Jag antager att du vill rädda mig undan någon öfverhängande fara?

Urho kom nu ihåg sin moders ord: „en kvinna förlåter lättare en beslutsam mans våld än en vankeomodigs osäkra åtgärder och halfva handlingar, han visste att list och lögn, äfven om de förde till målet, vore svåra, ja omöjliga att försona medan det våld, som skett i uppbrusningens hetta, i lidelsernas stormar bure sin ursäkt inom sig själf. Han tryckte därför Thora fastare till sitt bröst och sade varmt och innerligt: — Det betyder att jag röfvat dig från de dina, att jag för dig till mitt hem, i det fasta hoppet, att du en dag skall förlåta mig, älska mig och blifva min.

Thora ryckte häftigt till, ett ögonblick såg det ut som om hon velat sätta sig till motvärn, så brast hon i gråt och låg en stund snyftande vid Urhos bröst. Norrvinden drog stötvis, susande som harpotoner genom skogen, där emellan var det så tyst, att man hörde, huru en och annan vissen gren rasslande föll till marken, men Urho red tigande med sin sköna börda allt längre och längre. Nu kommo de till en

öppen plats i skogen. Urho såg huru de grå, lågt gående molnen färgades röda. — Älskade se, himlen är röd som blod! Nu tror jag att Aldogaborgs sol går ned.

Hon såg upp och leende mellan tårarna, svarade hon sakta. — Men min lyckas sol går upp! Och tysta och gripna redo de allt längre in i den mörknande skogen.

XVI.

Allt starkare susade vinden genom furornas kronor, och tunga rägndroppar föllo prasslande mellan grenarne. Urho insåg att hans främsta mål nu måste vara att finna skydd mot nattens kyla och det hotande ovädret.

Han dref på sin häst och kom inom kort till dalsänkan, där den helige Nikeforus hade sin bostad.

Varsamt vadade hästen genom bäcken, och då Urho redan engång förut blifvit varnad för Androniki honnungstass, band han sin häst stadigt vid en ung gran, innan han bultade på eremitens dörr.

Ett doft brummande, som skrämde hästen, och ett „Hvem där“? hördes från hålan.

— Thora Röriksdotter, som begär ditt skydd, helige fader!

Nu öppnades dörren, och vänligt frågade eremiten:

— Har du åter igen skadat din arm, min dotter?

— Än värre är det nu, helige fader, ty jag har mistat mitt hjärta.

— Guds moder bevare dig, mitt barn. Åt hvem har du gifvit det?

— Åt Urho, den unge karelaren.

— Åt en karelsk man? Det tänkte jag ej om Rörik Grimsons dotter! Men kommen in, det drager sig till oväder.

De båda unga trädde in i hålan, som, utgräfd i ett i många skickt gående kalkstenslager, var absolut mörk. När de i mörkret trefvade sig fram på det ojämna golfvet, sade eremiten:

— Vänta ett ögonblick, jag skall tända upp eld; icke för min egen skull, ty för mig är det alltid lika mörkt eller lika ljusst. Han blåste på kolen i den enkla, i ett hörn af hålan uppförda eldstaden och tände med glöden en liten lampa, hvars af sältran närda veke svagt belyste de närmaste föremålen i den rymliga hålan. I bottnen af hålan fanns en fördjupning, där björnen Andronicus låg på sin bädd af hö.

En fast bänk, belagd med säf och mossa, stod vid kortväggen af hålan. Eremiten satte tigande fram

för sina gäster litet bröd och fisk af flere slag, valfärdandes gåfvor samt en kruka vatten från bäcken. Gick därefter och ledde Urhos häst in uti en annan fördjupning i kullen, och, först sedan detta var gjordt, sade han åt sina gäster:

— Hvad som fört eder hit, det kan jag väl förstå, men hvad drifver eder ut så sent på kvällen?

— Karelarene i Aldogaborg ha rest sig emot varägerna. Vid det här laget äro de senare troligen fördrifna, och staden nedbränd. Karelarene ha tröttnat på det utländska förtrycket och vilja vara herrar i eget land, svarade Urho.

— Stackars förblindade människor, det kunna de ej. Därtill äga de ej tillräcklig mognad, de äro endast ett led i den kedja, som förbinder österns och västern handelsintressen. Den dag, de bryta sig lösa ur keden, äro de förlorade, de måste sluta sig till den ena eller den andra, eljes skall deras ljus utstötas, som det heter i skriften.

— Hvarför skulle de ej kunna det? sporde Urho med hetta. Karelarene ha med styrkans rätt — — —

— Med styrkans rätt, vet du hvad det vill säga? I våra heliga böcker talas om tankar, ord och gärningar, och patriarken Kalimachos har skrivit ett arbete om ordningsföljden af dessa ord. Den, som griper till ord, utan att först ha tänkt, är vanvettig, den som

griper till gärning mot en annan, innan han i tankar och ord först lagt ut sin sak och öfvertygat den andre om det berättigade däri, begår våld; det och intet annat är, hvad du kallar för styrkans rätt.

Och nu gaf sig Nikeforus på byzantinskt sätt in på logiska och theologiska spetsfundigheter och paralleller mellan treenigheten och de tre orden, tankar, ord och gärningar. — Sen I, mina barn i strid med patriarken Photius, som säger, att den helige ande utgår endast ur fadren, tror jag med martyren Michaël på formeln „filioque“, det vill säga, att den helige ande utgår ur fadren och sonen, likasom gärningarna böra utgå ur tankar och ord. Först sedan du i tankar och ord, det är i Zosimos tre fakulteter, theologia, filosofia och justitia, öfvertygat dina motståndare, då först skall gärningen emanera. Men då är ock denna gärning en helgad handling och intet våld, — och nu utlade han enligt tidens sed för Urho och Thora i ett långt, theologiskt tal, när gärningen vore helgad, och när den ej vore det, huru onda tankar stundom hade goda gärningar till frukt och tvärtom, och han visade, hvarpå detta skenbara fel slut berodde. Allt saker, som han för en människoålder sedan inhemtat i „tetradicions“ heliga, „åttkantiga sal“, under ledning af „vetandets stjärna“, den högsta bland „de tolf ekumeniske lärde“ i den byzantinska

högskolan. Det blef en digression och ett bevis som skulle utmyнна däri, att den rätt, som kallats seg-rarens, maktens, styrkans rätt, i högre mening intet hade med rätten att göra, men långt innan den gamle kom till sin konklusion, väcktes han från sina lärda spetsfundigheter genom ljudet af en kyss, som, huru tyst den än gafs och togs, dock icke undgick hans skarpa öra.

Nu upplystes eremitens förnäma anlete af ett vänligt löje.

— Ja, ja, det där är saker, som I icke förstån, men du förstår mig kanske bättre, Urho, om jag säger, att det finnes en andlig kraft, ett arcanum, ett kitt, som håller de enskilda medlemmarna samman uti en stat. Mitt olyckliga folk, grekerna, ha förlorat det, därför föll det stolta käjsardömet för latinarenes lyckoriddare. Ditt unga folk, karelarne, ha ännu ej bildat detta kitt. Alla folk äro ej mäktiga att göra det. Stammar, raser, folk ha funnits, som aldrig bildat en stat, en nation, de ha gått upp såsom befruktande element i andra raser, och själfva deras namn ha under seklernas lopp blifvit förgättna. Mig tyckes att denna lott är bestämd för Karelens folk, ty jag, som lefvat här i en människoålder, har sett, att, där slaverna komma, där försvinna karelarene omärkligt likt stjärnornas ljus, när solen går upp.

Endast där de stå axel mot axel med varägernas folk, äga de motståndskraft att bevara sin karaktär och sitt oberoende. De höra samman, de två folken, de fylla ut hvarandra. Hvad som saknas hos det ena, finnes hos det andra och tvärtom. Varägen är snabbtänkt och öfverblickar vida ytor, karelaren är trögtänkt, men inom sin lilla omkrets tränger hans tanke ned i dess djupaste schakter. Varägen rör sig mellan Isarnas ö och Byzantz, karelaren lämnar ej sin jord. Varägen är företagsam, karelaren är en drömmare, den förre är indrifven i alla formens bindande kraf och älskar dem, så att de trycka på hans andliga lif, den senare saknar till och med sinnet därför, men bevarar därigenom sin ursprunglighet, den ena är snabb i att finna utvägar, den andre försvarar dem in i döden. Ställda sida vid sida bindas de af gemensamma band. Den dag dessa band brista, äro båda förlorade, och en annan varder kommande för att ställa om deras hus.

— Skulle då icke vi karelare kunna lefva ensamme i vårt eget land?

— Nej, icke ännu, generationer, kanske sekler skola förgå, innan karelens folk höjt sig till samma nivå som deras varägiske herrar. Då, men först då skall den skilnad, som nu finnes dem emellan plånas ut, ty — — —

Innan han fick tid att säga mera, afbröts han af ljudet af mäns röster alldeles invid hålan.

Thora sprang upp, släckte lampan och sade med darrande stämma.

— Rädda oss, helige fader, det är Rörík, Rörík Grimson, pjätiniken, min fader!

— Gömmen er därborta hos Andronicus, sade Nikeforus lugnt och gick ut.

Urho tog sin älskade vid handen och trefvade sig fram till björnens sofplats.

Därute såg Nikeforus en skara beväpnade män till häst och i spetsen för dem Rörík Grimson.

— Det är jag, Rörík Grimson, god afton gamle vän och lärare, undskyll att jag stör dig, men jag är på väg till Aldogaborg och jag kan ej fara förbi din dörr utan att fråga hvad som skett där borta, hela himlen mot norr är röd, jag fruktar det värsta, har du dig något bekant?

— Af flyktingar har jag hört, att där står illa till, karelarne ha rest sig, och varägerna äro fördrifna ur staden.

— Hvad säger du! och min dotter, min Thora har hon...?

— Hon har lyckats rädda sig, en karelsk man...

— Gud i våld, skrek Rörík, det skall komma att stå dem dyrt, icke en spåna af karelarnes hus skall

blifva kvar, icke ett lif skall jag skona, icke ett, det svär jag. Slaver till häst, till häst Novgorods män! Och innan Nikeforus hann säga ett ord, försvunno ryttarne under vilda eder vid rassel och klang af vapen och mundering in i skogens mörker.

— Barmhärtighet, barmhärtighet, ropade Nikeforus efter dem, men ropet förklingade ohördt i natten. Och nu kom siavernas tur att med styrkans rätt straffa och härska.

Sorgsen gick eremiten in.

— Urho, du har hört hans ord, förstår du nu hvad styrkans rätt är? Och du, Thora, när du älskar en karelsk man och vill skänka dig åt honom, så gömmer du dig hos skogens vilddjur för din fader. Förstår du nu, att de två folken ej ännu äro jämbördiga?

Lampan tändes åter, och Urho och Thora kommo ut ur björnens håla och satte sig tysta på bänken.

— Och dock, sade eremiten, älskar jag dessa unga folk, dessa folk i sitt vardande; de småstjäla sig ej till de smulor af lycka, som lifvet bjuder. Enkla, hela, storslagna taga de med våld det som deras hjärtan åtrå, lägga sorglöst sitt lif i kampen därför. De ödsla med livvets safter, heta i sina lidelser, kalla i sina beslut. Ack, huru vidt skilda, huru olika mitt olyckliga, förlorade folk. Byzanz, du här-

liga stad, om dina söner haft hälften af den frihetens härliga kraft, som dessa naturbarn i nordens land äga, då vore du ännu världens härskarinna. Men du tronade blott på minnet af din storhet, trodde dig ensam sitta inne med all världens visdom och dess vetande, du stelnade bort i din gubbaktiga själfviskhet utan att märka huru det jäste af unga krafter omkring dig, tills ofärden kom öfver dig, utan vapenslag, med nesa och skam. Men när engång ur detta världens kaos en ny ordning växer upp med nytt lif, med nya folk, då skall endast det folk växa starkt och stort, som bygger på den evigt bestående ärorika kodex Justinianus, ty den hvilar på den eviga rättens och rättfärdighetens princip, som icke är styrkans rätt.

Nikeforus afbröt sitt tal och lyssnade till Urhos och Thoras jämna, lugna andedrag. De hade från alla den gamles reflexioner för längesedan lyckliga och lugna, slutna i hvarandras famn, somnat på den mjuka säfven

— Sofven, stackars barn, sade eremiten, ty känner jag Rörik Grimson rätt, anar det mig, att I ännu länge skolen sväfva emellan kärlekens lycka och dödens bitterhet. Han släckte lampan och lade sig hos Andronicus. Då rann honom i minnet, huru Rörik Grimson och Brynhilde för mer än tjugu år

sedan, likasom Urho och Thora, sökt hans skydd. — Du eviga kretsgång! mumlade Nikeforus och somnade äfven han i Andronici mörka håla.

EPILOG.

Så snart novgoroderne fått kännedom om att slaver och karelare sammanstött vid Forschen, hade de i all hast sändt pjätiniken Rörik Grimson att göra platsen fri, för att gutarnes köpmän med sina varor ostörde och i tid skulle hinna fram till den stora sommarmarknaden. Han kom med en handfull folk dagen efter den stora striden. När han nu på hemvägen till Aldogaborg fick af eremiten veta om karelarnes uppror, drog han med sine män i sporrstreck upp mot norr. Vid midnattstiden kom han fram till staden, men då var det för sent. Aldogaborg stod i lågor. Hela den varägiska stadsdelen var ett eldhaf, till och med pålverket kring staden stod i brand. Med sina femtio, sextio man var han vanmäktig gentemot karelarene. Af stadens femtusen själar voro endast något öfver tusen varäger, alla de andra voro karelske småborgare, som i egenskap af småhandlande, stufvare, fiskare, men framför allt af roddare åt gutiske och lybske handelsmän, vunno sin bärgning i staden.

Att nu draga ut i härnad mot denna uppretade och entusiasmerade folkhop, det vågade han ej. Men han svor en dyr ed att en annan gång kräva ut hämd öfver sine döda och fördrifne landsmän. Och han höll sin ed. Fjorton dagar efteråt kom han med tusen beridna och välbeväpnade novgorodiske stridsmän. Och när den förskräcklige Rörík efter att tränne dagar ha gästat staden, gaf sig uppåt karelens land för att söka rätt på sin förlorade dotter, fanns Aldogaborg ej mera. Från dess svartnade grundmurar dref vinden upp ett fint, kolsvart stoft, som i hvirflar steg mot fästet. Öfver den plats, där Rörík en gång härrskat, där varäger och guter, tack vare idoghet och förutseende, förmedlat den stora världshandeln mellan öster- och västerlandet, där samlades nu korpar från alla väderstreck, de kretsade i luften med hesa kraxanden och skrån och bildade, när de flögo upp, ett svart moln, som oupphörligt vred sig kring sig själf. Man hörde deras oljud ända till Hankala by, man såg dem borta från Forschens branter, och när örnarna somnat på almarnas grenar, och människorna samlats till drömmarnes tingvall, då sutto de svarta fåglarna uppspetade på furor och tallar i den halft förbrända skogen och putsade sina näbbar och klor från slarfvor af det kött, de under dagens lopp förtärt.

Och vidare drog Rörík den förskräcklige för att söka upp sin dotter. Hankala by gick upp i lågor, Valkova brändes, Törmälä jämnades med jorden; när han lämnat Torvenoja gårdar, voro de utplånade från jorden för alla tider. Verop och jämmer, klagan och skri hördes före honom, falaska, svartnade bränder och döda karelare utvisade den väg, han färdats fram.

Nu drog han upp till Merikoski gård och borg, härden och hemmet för Karelens blåaste blod, här väntade han sig ett energiskt motstånd, men där var tyst som i grafven, icke en tupp galade, icke en hund skällde i hela byn. Dyster red Rörík mellan stugorna upp till det största huset, steg ned af hästen och gick in i den stora stugan. Uppe i högsätet såg han en gammal blind man med en kantele på sina knän och vid hans sida en hvithårig, ståtlig kvinna i karelsk dräkt.

— Hvem är du, tandlöse gamle, som icke dragit hän med din hustru, och som vågar mana ut Rörík Grimsons vrede?

Nu reste sig kvinnan och svarade på varägiskt språk:

— Osmo heter han, sångare är han, och snart hundraårig; jag är Orvos, karelarenas höfdings, maka

Disa, Sune Haraldsons dotter från Novgorod, hvad vill du mig, Rörík Grimson, Karelens gissel?

— Hvad säger du, frågade Rörík, och hans dystra anlete lyste upp ett ögonblick, är du Sune Haraldsons sköna dotter Disa?

— Jag var det engång, nu är jag ända in i hjärteroten en karelsk kvinna. Nå väl, hvarför dröjer du, mitt gråa hufvud längtar till hvila, upp med yxan, I tappre slaviske män, som fören krig mot kvinnor och barn!

— Disa, gif mig åter min dotter, min Thora!

— Jag har en hälsning till dig från din dotter Thora, hon låter hälsa dig och säga: när solsken kyler, korp blir hvit, snö värmer, och floderna flyta uppåt, då kommer hon igen från lyckans land till sin faders gårdar.

— Hvar är hon? Disa, jag vill tala vid henne, höra orden ur hennes egen mund!

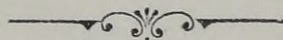
— När du, Rörík Grimson, röfvade Brynhilda från min faders gård och gömde henne, månne du då skulle ha sagt åt den spörjande, hvar du dålt henne?

— Gif mig åter min dotter Thora, hon är den enda jag har kvar, sade Rörík nu med ett tonfall, som visade huru djupt han var fästad vid henne.

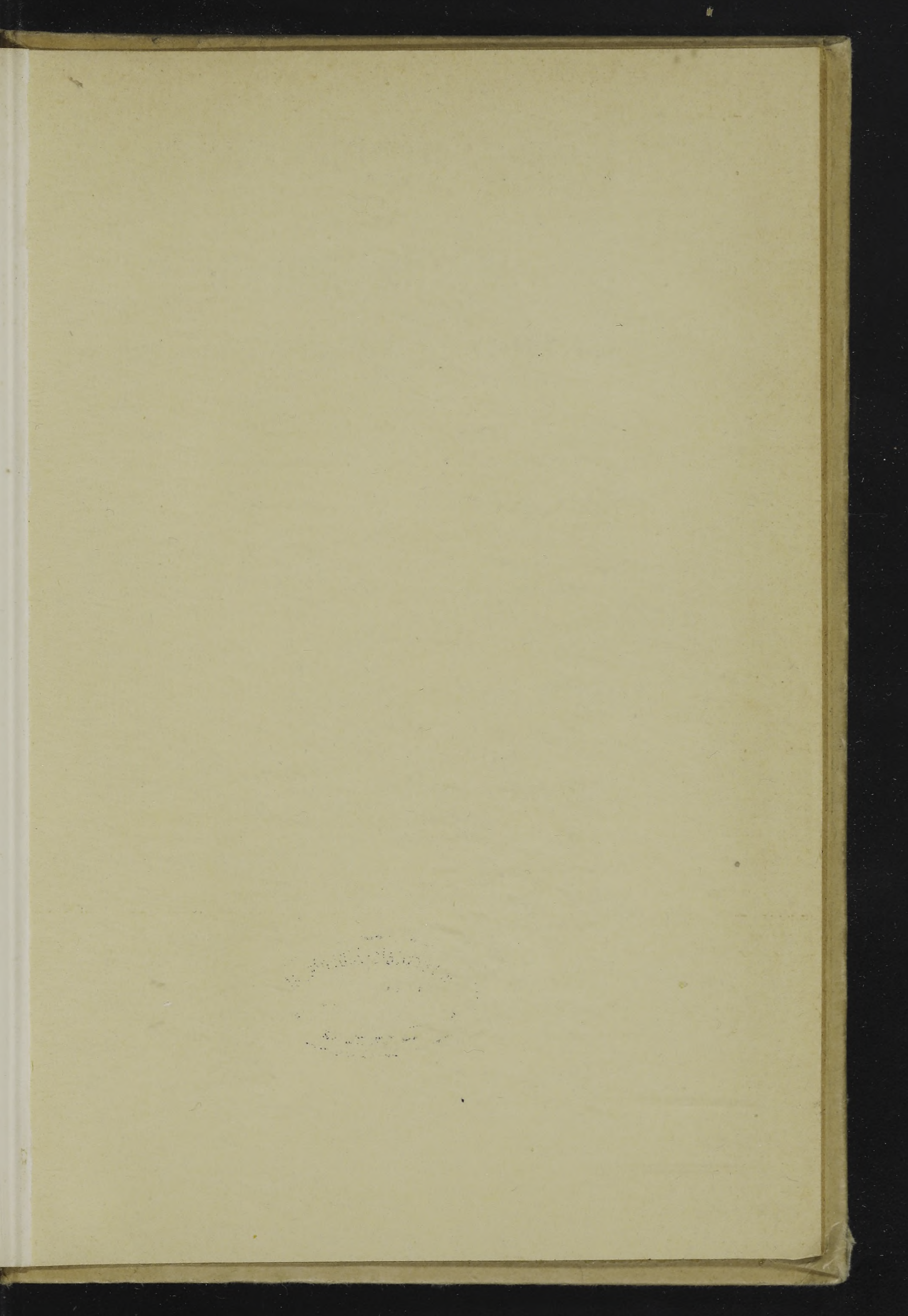
— Hon kommer ej mer, äfven om vi gåfve henne åter. Var tröst, hon är i goda händer! Ärad, älskad

och uppburen är hon af alla karelare. För öfrigt kan jag nu säga dig, hvar hon är. Sviarnes marsk, den store Tyrgils Knutson, har byggt upp ett fäste i Kyriala botten, det skall bli ett lås för Finlands folk, mot dess fasta murar skola slavernes härar krossas. Nu vet du det.

Rörik Grimson drog åter söderut. Han byggde en ny stad, där det gamla Aldogaborg stått, dess namn blef Ladoga. Det gick som den heliga Nikeforus sagt, den blef slavernes och hansans stad, ty, när varägernes välde vid Volchoff var brutet, fördrefvos karelarene från dessa näjder, som allt sedan denna tid med styrkans rätt varit i slavernes våld.

Universitätsbibliothek
1-FEB.1900
* Münch *

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

JAC. AHRENBERG:

FAMILJEN PÅ HAAPAKOSKI. 3:e uppl.
3 kronor.

„Sedan Fältskärens berättelser har ingen med afseende på ämnet mera anmärkningsvärd bok än denna blifvit skriven i Finland.“ (Nya Pressen.)

FRÅN KARELEN. Berättelser och kultur-
bilder. 2: 50.

„Bland herr Ahrenbergs böcker den *ej minst intresseväckande*.“ (Aftonbladet.)

„Hvar för sig *äkta pärlor*, hvilka tillsammans utgöra ett *intagande smycke*.“ (Nya Kristianstadsbladet.)

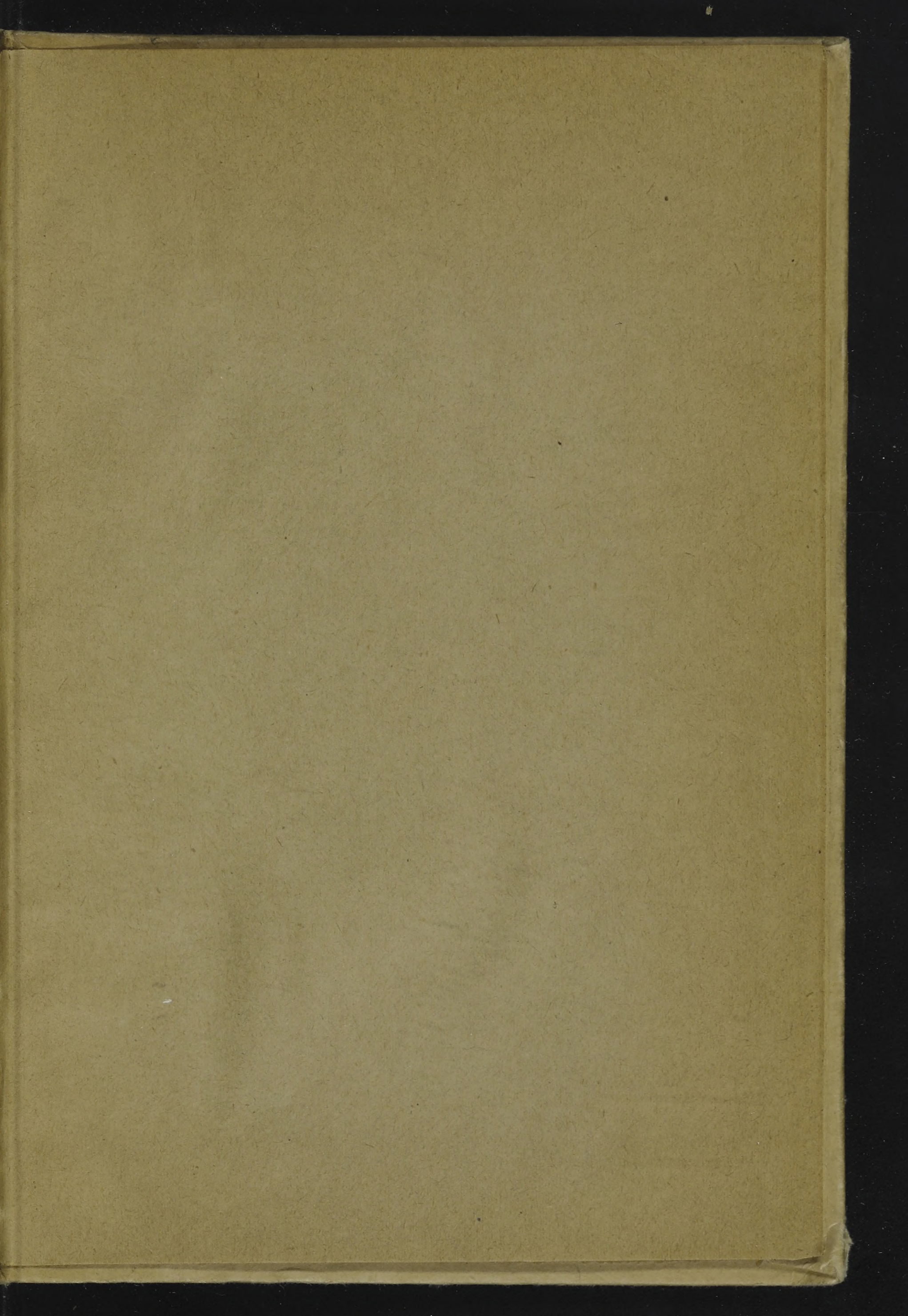
HIHULITER. Skildringar från folkets lif i Östra
Finland. 2:a uppl. 2: 50.

„*En guldgrufva* i det moderna litteraturberget, *ren och ädel metall* alltsamman.“ (Nationaltidende.)

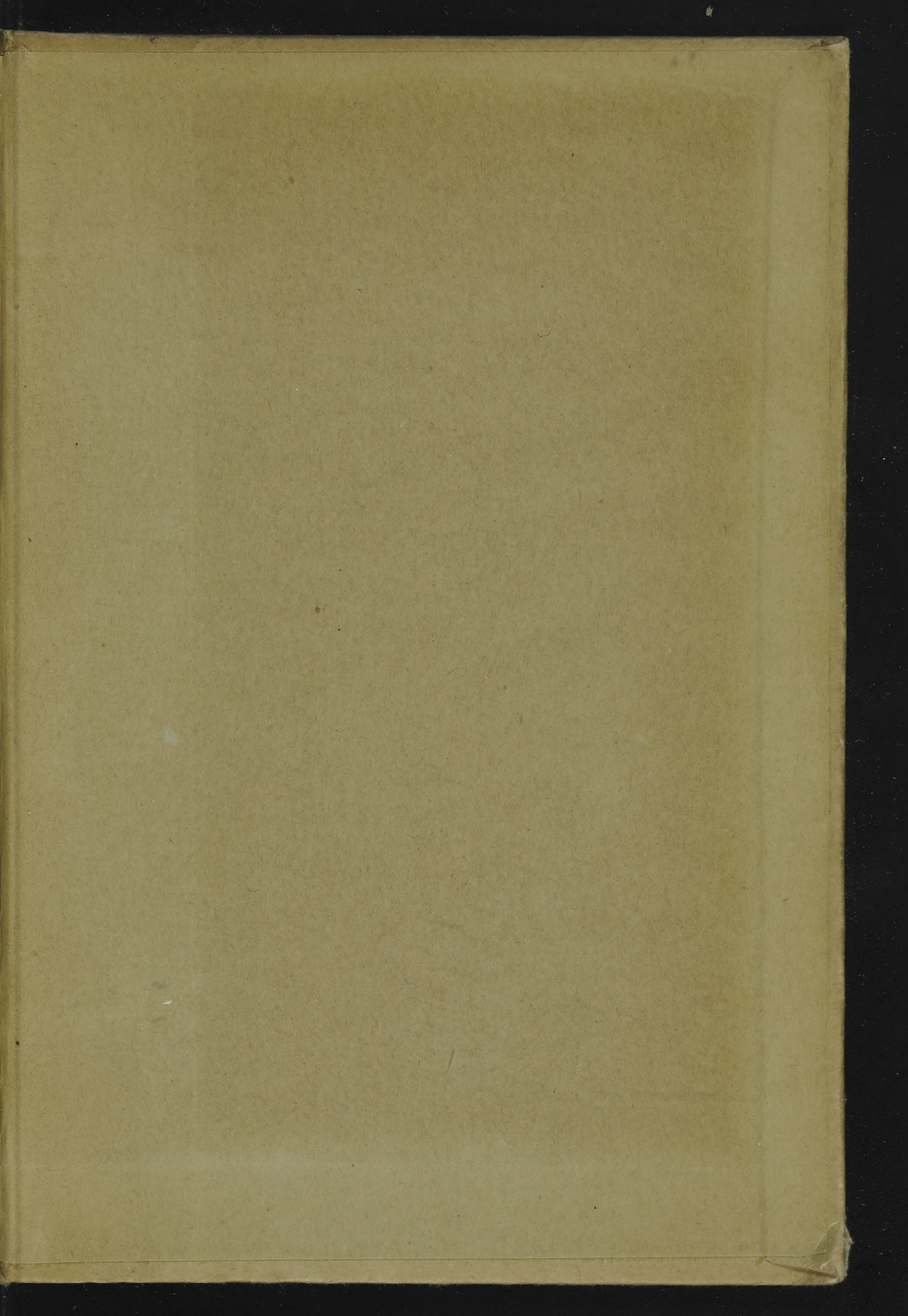
„Framställningarna äro *fulla af kraft och mærg*. — Boken är rik på *förträffliga naturskildringar*.“ (C. D. af Wirsén i Vårt Land.)

„VÅR LANDSMAN.“ 5:e tusendet. 3: 50.

„*Konstnärligt öfverlägsen*, skriven med en *säkerhet, en finhet* och en *behärskning* som äro *beundransvärda* — och med en *rikedom* af direkt ur lifvet gripna skildringar och bilder, som äfven skänka den ett *mycket högt kulturpolitiskt intresse*.“ (Nya Dagl. Alleh.)

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

15000

600530777